MINISTROMACHIA, IN QUA EUANGELICORUM MAGISTRORUM ET MINISTRORUM, ...

Stanislaw Reszka

MINISTROMACHIA;

IN QVA

EVANGELICORVM MAGISTRORVM ET MINISTRORVM, DE EVANGELICIS MAGISTRIS, ET MINISTRIS

mutua iudicia, teſtimonia, conuicia, maledicta, iræ, diræ, minæ, furiæ, proſcriptiones, cōdemnationes, execrationes, & omnibus ſeculis inauditi Anathematiſmi recenſentur.

PER

STANISLAVM RESCIVM

collecta.

COLONIAE,

Apud Henricum Falckenburg.

Anno clↃ. IↃ. XCII.

STANISLAVS RESCIVS, CHRISTIANO LECTORI S.

DVM in relegendis, ac in ordinem cogendis, Euangelicorum (hoc ſibi nomen arrogant omnes in vniuerſum Eccleſiæ Catholicæ perduelles) ab omni memoria inauditis Atheiſmis, & pluſquàm dici poteſt Scythicis atque Barbaricis Phalariſmis occupamur; vt opus ſimul vniuerſum, ab aliquot annis meditatum in lucem hominum proferremus; in quo tanquam in ſpeculo, ſuam turpitudinem, circumſpicerēt Euangelicorum Prothomagiſtri, atque adeò manu tangerent, quod nimium altercando,

veritatem amiserunt, vel vt Athanasius loquitur, ad hoc cœperunt habere multas fides, ne vlla sit; Accidit, vt aliquoties cũ his de religione verba faceremus, qui discesserunt à nobis, partim Sacramentarijs, partim Lutheranis, partim Arianis, partim ijs, quos seipsos amantes vocat Paulus, qui rem indignam sua libertate putant Luthero Rustico (sic eum Lascus appellat) vel Caluino Stigmatico (talem fecit Carnifex) vel Bezæ Sodomitico (talem fecit Audebertus) eiusque somnijs & opinationibus, ancillari: sed suorum sequuntur capitum, & ingeniorum inuentiones: idque sanctum & religiosum statuunt, quod animo & cogitatione finxerunt (Suistas olim Hosius appellare solebat.)

bat.) Quibus, cùm, nos varias doctrinas, distractasque & dissentientes sententias, & opiniones omnium & singulorum, qui è Catholica exierunt, de omnibus fidei articulis, in sermonis nostri cursu commemoraremus, alij negauerunt, vllam in suis cœtibus dissensionem & distractionem inueniri; sed firmam stabilemque esse inter omnes, tam voluntatum, quam opinionum consensionem: alij notã eandem Catholicis affingebant, quasi & ipsi animis inuicem dissiderent, secumque propterea discordarent, quòd aliud Scotus, aliud quandoque sentiat Albertus: aliud Thomas, aliud dicat Occamus: alio Franciscanus, & alio vestis colore vtatur Dominicanus: alij verò, in vna re tantùm &

altera verbi sui præcones dissidere, de cæteris mirificè congruere, contendebant. Quamobrem etiam monuerunt me, vt cogitarem, quod grauem essem Deo in tremenda illa die rationem redditurus, tam insignis contumeliæ, quàm in reformatas & perpurgatas sanctorum Ecclesias, earumq; Seniores & Magistros, ita grauem intorquerem; quasi contra Pauli præceptum inuicem consumantur: quasi Deus pacis, non maneat cum illis.

Ego verò nullam moram interponendam putaui, quin Sextum Atheismorum caput, quod penè perfectum habebamus, dum reliqua adornantur, in lucem hominum emitteremus: in quo, quasi quandam Ministromachiam

com-

complexi ſumus; illa Homerico-rum Deorum pugna & diſtracti-one longè virulentiorem: palam-que omnibus faceremus, non no-ſtris, & noſtri ſimilium Orthodo-xorum verbis, ſed illorum ipſorũ ſcriptis & cõfeſſionibus, Miniſtros iſtos, quocunque tandem nomi-ne alter diſcernatur ab altero, eſſe ſibi inuicem pluſquam hæreticos: pluſquam, vt ipſi loquuntur, Dia-bolos incarnatos: attendentes ſpi-ritibus erroris & doctrinis Dæ-moniorum: nec hac vna, in om-nibus eorum dictis, & ſcriptis, ve-riorem veritatẽ, inueniri. Quis e-nim per Deum eſſe poteſt, in omni religione error, cui domus iſtorũ non pateat? Quæ pars in eorum vi-ta recenſeri poteſt, quæ ſummæ

ſit expers turpitudinis? Quod faci nus à manibus, quę libido ab oculis, quod flagitium à toto illorum abeſt corpore? Quod illi ſcelus, non ſcelere cumularunt? Quis denique piorum eſt, qui iſtos, Rerum publicarum ſtrumas non putet? qui non metuat? quis eſt, qui norit, & non oderit? Peruulgata ſunt hæc, & omnium inter omnes vocibus, & ſermonibus adeò percelebrata, vt ipſe quoque omnium errorum Prothoplaſtes, illud, inquam, Dei omnipotentis odium, etſi homines odiſſent quos oportet, etiam omnium hominũ Lutherus, diſertis verbis lingua ſua Germ. Aurifabro teſte, fateatur; quòd poſt reuelatum ſuum Euangelium, virtus eſt occiſa, iuſtitia oppreſſa, temperantia ligata, veri-

tas

tas à canibus lacerata. Fides clauda, nequitia quotidiana, deuotio pulsa, hæresis relicta: Ochynus quoque (hunc in lucem propterea tantùm editum existimant, ne solus Lutherus, omnium turpissimus & improbissimus videatur,) ad rauim vsque clamitat, malle se Papæ Romani iugum recipere, quàm istorum Rabinorum Imperium tollerare, quos etiam nouos Papas, Iouis armatos fulmine, Terrenosque Deos appellat. Sed non est huius locus sermonis. Reliqua, consequens indicabit oratio. Seruos Dei, ait Apostolus, non oportet litigare, sed mansuetos esse ad omnes, docibiles, patientes, cum modestia corripientes eos, qui resistunt veritati. Id scilicet quam gnauiter exequantur Euangelici

Rabini, decretum est ostendere. Cæterùm, quæ erunt, obsecro, si ista nostra non sunt, illa ipsa periculosa tempora, quæ futura Timotheo suo scribens, Paulus prædixit? Nam si Euangelici Magistri & Ministri, non sunt seipsos amantes, non sunt cupidi, non sunt elati, non superbi, non blasphemi, nõ proterui, non tumidi, non proditores, non criminatores, non immites, non incontinentes, sine pace, sine affectione, sine benignitate: quid aliud nobis cogitandum erit, quàm Paulum non fuisse verum rerum futurarum coniectorem? Haut certè, (ita sunt impudentes Hæreticarum fabularum Propolæ) his vitijs infames, censere debebũt, Augustinum, Hieronymum, Ambrosium, Gregorium, Basilium,

Na-

Nazianzenum, Cyprianũ, Chrysostomũ, Bernardum, viros Euangelicis Ministris & Magistris, in omnibus vitæ rationibus & institutis, suprà quàm dici potest, dissimillimos. Eò enim amẽtiæ istorum erupit effrænata audàcia; vt lucẽ vocent tenebras, & tenebras lucem, vt diem noctem, & noctem faciant diem. Sed si ausus est Lutherus, Legem & Moysen reprobare: si ausus est, Caluinus Abrahamum Idololatram, Samsonem sanguinarium, Saram impiam, Rebeccã fraudulentam, Macchabæum facere superstitiosum: si ausus est terræ quidam filius, Christum, vt mundi impostorem traducere: si ausus est Quintinus, Paulum vas fractum vocare, Petrum CHRISTI abnegatorem, Io-

annem

annem iuuenem stolidulum, Matthæum fœneratorem Cœlo & CHRISTO indignum ducere; quid mirum est, si istorum filij Luthericolæ, Caluinicolæ, & similes alij Volanicolæ, Biesagicolæ, Hieronymum superbum, Lutherum faciant humilem? Ambrosium cupidum, Ochynum continentem? Augustinum blasphemum, Caluinum pacificum? Basilium proditorem, Bucerum fidelem? Cyprianum sine pace, Hesshusium non litigiosum? Nazianzenum incontinentem, Bezam pudicum? Athanasium criminatorem, Volanum veracem? Chrysostomum superbum, Danielem humilem? Bernardum sine benignitate, Illyricum summa humanitate? quid mirum est, inquam, si hoc quoque sine mente

mente & metu, suis audent propinare auditoribus, quòd nulla sint inter reformatas, vt vocant Ecclesias, earumque Ministros iurgia; sed omnia eorum studia & consilia, DEVS pacis & dilectionis placidissimè & ornatissimè dirigat atque moderetur? Sed aliter eorum scripta, aliter loquitur veritas. Quæ cùm moras omnes odio habeat, nec aliud quicquam timeat, quàm taceri, Nos in DEI nomine, suscepto veritatis patrocinio, vt ex hoc errore, quos possumus, eximamus, pugnas istas & contentiones Euangelicorum Rabinorum, & Prothomagistrorum, ex proprijs illorum libris & monumentis, quàm fieri poterat breuissimè collectas, in lucem hominum mittimus: vt tibi Christiane

le-

lector palam faciamus, illos censeri non posse dispensatores Mysteriorum Dei, qui de mysterijs Dei contra Pauli præcepta tam acerbè litigant: censeri non posse Dei seruos, qui odijs immortalibus laborant: censeri non posse fideles, qui adhuc de fide disputant: censeri non posse Christi Ministros, qui dissensionis patrocinium, non reconciliationis ministerium in se receperũt. Posuit, ait Paulus in vobis Deus verbum reconciliationis. Sed iam videamus, an in istorum ore & calamo verba dissensionis, an verba resonent reconciliationis. Erit tibi quoq; Pseudoeuangelice Lector, admonitio hæc nostra correctio, si velis; testis autem coram domino, etiamsi nolis. Vale. Datum Andreiouiæ. 4. Idus Martij. 1591.

Eccleſiaſt. 3.

Synagogæ ſuperborum non erit ſanitas, frutex enim peccati eradicabitur in illis, & non intelligetur.

Prouerb. 13.

Inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia: qui autem agunt omnia conſilio, reguntur ſapientia.

Eſaiæ 48.

Non eſt pax impijs.

EVAN.

EVANGELICORVM MAGISTRORVM ET MINISTRORVM, DE EVANGELICIS MAgistris, & Ministris, mutua iudicia, testimonia, conuicia, maledicta, ira, dira, mina, furia, proscriptiones, condemnationes, execrationes, & omnibus seculis inauditi Anathematismi.

QVAM diuersa, quàm aduersa, quàm peruersa, quàm contraria, quàm absurda, quàm incerta, quàm dubia, de omnibus fidei Christianæ capitibus, teneant ac doceant Euangelicarum fabularum Præsultores, nec vllum adhuc exitum ad concordiam inueniant; ex ipsissimis illorum scriptis, quàm fieri breuissime poterat, ostendimus. Nuuc libet illud addere, quàm acerbis & immortalibus odijs inuicem laborent, quę Elogia sibi tribuant, quo sese honore afficiant, quàm grauibus conuicijs & maledictis alter alterum lacerer. Vnde videre quisq; poterit, sicut fidem, ita fidei quoq; sociam ipsam eos amisisse charitatem, & sibi inuicem plusquàm Hæreticos esse, nec vllam hac vna in omnibus illorum scriptis veriorem veritatem inueniri, quàm cum sese inuicem, Ethnicos, Paganos,

Iudæos, Turcas, Machometanos, Atheos, & Diabolos incarnatos appellant. Perclare sanè alicubi Plato, Malus, malo quò propius adhæret, eò fit illi maior inimicus. Euripides quoque,

ὡς δεινὸν ἔχθρα μάθυρ οἰκείων φίλων
καὶ δυσλύτους ἔχουσα, τὰς διαλλαγάς.

Quàm dira res est mater inimicitia consanguineorum. Et quàm difficiles habet reconciliationes. Sed rem videamus.

Lutherus Zuinglianos & reliquos Sacramentarios, ab Ecclesia alienos, Sathana veneno plenos, hæreticos, perdiabolatos, transdiabolatos, superdiabolatos vocat, Germanicè, durchteuffelte/ uberteuffelte/ verteuffelte Ketzer.

HAEreticos serio censemus, ait Lutherus, & alienos ab Ecclesia Dei esse Zuinglianos, & Sacramentarios omnes, qui negant Christi corpus & sanguinem ore carnali sumi, in venerando Euchar[istiæ] Sacramento. Et in Epistola ad Albertum Marchionem in Prussia Ducem, negat cum Sacramentarijs tractatus vllos habendos; quandoquidem ab initio, quam late patet Christianus orbis, vna fuerit & concors omnium de hoc Sacramento sententia. Deinde testimoniũ contra eos fert, ipsa eorũ opinio, cum in istius textus expositione sic inter se dissideant; vt septem pro-

Lib. contra Sacramentarios.

Tom. 4. Lat.

propemodũ aut octo liceat interpretationes reperire. Quocirca prosequitur idem Lutherus, ac Ducem obsecrat; velit eiusmodi homines vitare, nec eos in ditione sua ferre. Nã illud necesse est, vt secum reputet, si permiserit in suis terris versari sectarios eiusmodi, cũ prohibere possit, quòd multum grauabit cõscientiam suã. ac vix eam vnquam tranquillare poterit. Et in libro quem inscripsit, Confessio de cœna Christi, monet homines, vt haud aliter caueant sibi omnes à Zuinglio, quàm à Sathanæ veneno. Alio item loco vocat Sacramentarios, Durchteuffelte / Vberteuffelte / verteuffelte Kertzer. hoc est, perdiabolatos, superdiabolatos, transdiabolatos hæreticos. Vide Aurifabrum tit. de Hæreticis.

In Epistola quoq; ad Iacobum Presbyterum Ecclesiæ Bremens. Doctorem 1546. Sic loquitur: Mihi satis est omnium infelicissimo vna ista beatitudo, Beatus vir, qui non abijt in consilio Sacramentariorum, nec stetit in via Zuinglianorum, nec sedit in Cathedra Tygurinorum. Habes quid sentiam.

Brentius quoq; refert, Lutherum scripsisse, quòd Carolstadius & Zuinglius visus fuerit Marpurgi, apud Hessorum Principem, quodque Zuinglius palam lachrymis coram Landgrauio & omnib. rogasset hoc tãtùm; vt fratres eos dignaremur appellare, & simulare In Appendice.

concordiam: Sed nos, inquit, nolumus eos pro fratribus agnoſcere.

Occo-lamp: de Eucha. Melanchton quoq; aderat ibidem, ſed neutrum voluit colloquio ſuo dignari, nec aue illis dicere, quaſi hominibus è cœtu fidelium eiectis.

Lutherus Carolſtadium fallacem ſpiritum appellat.

IN Epiſtola Theutonica ad Argentinen. ait Lutherus: Quòd me criminatur, D. Carolſtadius, quòd expulerim eum, ferre poſſem, rem ita habere: vellem, & bene Deo volente excuſare. Gaudeo autem eum abijſſe ex terra noſtra: opto quoque, vt apud nos non eſſet, eiq; conſulendum fuiſſet, vt ab eiuſmodi querela abſtinuiſſet; vereor enim, ne excuſatio mea, eum perquàm duriter ſit accuſatura. Caueat à fallaci illo ſpiritu quisquis poteſt, hoc ſuadeo; hic nihil ſubeſt boni. Mihi ipſi ſanè propemodum perſuaſiſſet Ienæ, propter quandam ſcripturam, vt eius Spiritum non commiſcerem cum ſpiritu Alſtetenſi illo ſeditioſo ac cædium auido. At vbi venirem Orlamundam ad Chriſtianos eius Principum iuſſu; benè comperi, quid ſeminis ipſe ſibi ſeminauerit: vt gauderem me non lapidibus & ſtercoribus eiectum fuiſſe, vbi nonnulli ex eis, talem mihi dabant bene-

dictio-

dictionem: Abſcede in mille diabolorum nomine, vt collum frangas, priuſquàm oppidum exieris.

Lutherus Zuinglianos, vt Suermeros, à ſua Communione eijcit.

INter Lutherum, & Zuinglium, eorumque ſectatores, pax eſt ſæpius tentata; ſed malum potius quotannis incrudeſcebat. Quamobrem Lutherus, biennio ante mortem, Anathema contra illos in hunc modum detonauit: Quicunque credere nolunt panem Domini in Cœna, illius eſſe verum ac naturale corpus, quod Iudas, & impius non minus percipiat, quàm Diuus percipiat Petrus, & Sancti omnes: Hoc, inquam quiſquis credere non vult; is à me abſtineat, epiſtolis, ſcriptis, vel ſermone: neq; vllam meam expectet Communionem; oleum enim operamque perdiderit. Ac paulò poſt: Suermeris, ait, nihil contulerit, quod circa Sacramentum plurimum illi nugantur, de ſpirituali eſu & potatione corporis & ſangninis Chriſti, & de Chriſtianorum Charitate atque vnitate: & fruſtra quoque illi in Deum Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, & Chriſti ſeruatorem credunt: omnia, inquam, hæc nihil illis proſunt, quantumuis ſanè & inculpatè ea mendacia blaſphemo ore pronúciant: quando

In libello quod illa Chriſti verba ſtāt Hoc eſt Corpus meum.

do hunc vnum negant articulum, eumque falsi insimulant, dum de Sacramento Christus ait: Accipite panem & manducate, *Hoc est corpus meum, &c.*

Lutherus Anabaptistas contentiosos & præfractos appellat.

QVod dicunt Anabaptistæ, nusquam in scripturis haberi, quod aut habeant Fidem, aut baptizari debeat infantes, fatemur nos id nulla scriptura probari posse, quæ clarè & manifestè talibus aut similibus verbis dicat: Debetis pueros baptizare, nam & ipsi credunt. Si quis nos vrgeat ad demonstrandam eiusmodi literam; huic nos tanquam victori cedamus oportet, nusquam enim scriptum inuenimus. Boni autem & ratione præditi Christiani, tale nihil à nobis exigunt: faciunt id contentiosi tantùm, & præfracti homines, vt esse prudentes videantur. Contrà verò nullam ipsi scripturam proferunt, quæ dicat: Debetis adultos baptizare, non autem pueros. Mos ex Apostolorum traditione semper in Ecclesia Dei obseruatus docet, paruulos esse baptizandos, etiam si nulla scriptura id esse faciẽdum præcipiat. Ac sicut nuper in Eucharistiæ Sacramento; ita nunc in paruulorum baptismo defendẽdo, potissimum nititur Ecclesiæ authoritate, quam tamen

opponi

opponi sibi non vult, quoties ipse quacunq; tandem de re, quamuis diuturna multorum seculorum consuetudine recepta, scripturam à nobis exigit. *In serm. contra Anabaptistas.*

Lutherus suæ Sectæ homines, longe deteriores, & magis indisciplinatos, quàm in Papatu appellat.

MVndus, inquit, fit quotidie deterior, sunt nũc homines magis vindictæ cupidi, magis auari, magis ab omni misericordia remoti, magis immodesti & indisciplinati, multoque deteriores, quàm fuerunt in Papatu. **In Postilla super primã Dominicã Aduĕt. fol. 623**

Alio tempore dixisse Lutherum testatur Aurifaber: Post reuelatum Euangelium virtus est occisa, iustitia oppressa, temperantia ligata, veritas à canibus lacerata, Fides claudicata, nequitia quotidiana, deuotio pulsa, Hæresis relicta.

Lutherus Muntzerum & Carolstadium, corporeos vocat Dæmones.

MVntzerus, ait, Carolstadius, Campanus, & similes alij eorum sectarij, sunt meri corporei dæmones. Et iterum: Qui Muntzerum vidit, dicere potest, se diabolum vidisse corporeum, in summo suo furore. *Colloq. Mens. fol. 153. Tom. 3. Genens. Germ.*

VVittembergenses praeceptorem suum Lutherum Philauton, Philonicum, Eristicum, Hyperbolicum, somniatorem, & id genus, vocitant.

Prefatio est in cõmẽtaria in Epistolã ad Corint.

IOANNES Spangenbergius edidit libellum, cuius hæc est inscriptio: Verax narratio beneficiorum per Doctorem Martinum Lutherum, piæ memoriæ Germa: præsertim diuinitus præstitorum: & detestandæ ingratitudinis erga eiusmodi ingentia beneficia & munera: In eo recenset, quemadmodum VVittembergens. & Lipsen. à Lutheri doctrina defecerunt in decem aut vndecem doctrinæ capitibus: & quàm de præceptore suo, vt ait ille, peruersè improbeque sentiant; vocãt enim Lutherum Philauthon, hoc est, eiusmodi hominem, qui non nisi de se vno præclarè senserit, sibi vni plurimum tribuerit, cuique nihil arriserit, prætorquàm quod ipse dixisset & fecisset;

Philonicum & Eristicum, id est, hominem vsq; adeò rixosum, vt semper suam tueatur sententiam, tanquam æquam: nemini quidquam concedere, nulli credere velit: suam duntaxat aucupetur gloriam, nec quenquam præter se ferre sustineat.

Doctorem Hyperbolicum, hoc est, qui ex culice possit efficere Camelum qui mille iactitet, & vix quinq; cogitet: effutiat quicquid

in

in buccam venerit : floccipendens num verum vel falſum ſit, quod dicit. Denique, qui duplo plus aſſerat, quam ipſa habeat rei veritas.

Polypragmonicum, hoc eſt, qui ſe procaciter & petulanter negotijs omnibus immiſceat: qui plura ſibi expedienda ſumat, quàm ipſius poſcat prouincia, rebuſque omnibus, quæ tamen nihil ad eum pertineant, ſeſe ingerat.

Ingenij oſtentatorem, quòd non niſi ingenij acumen, pręter neceſſitatem oſtentare, ſeque venditare voluerit.

Stoicum durum, capitoſum, ein Storkopff/ qui nonniſi ſuo vixerit cerebro, atque alios tyrannica continuerit & compreſſerit ſeruitute.

Somniatorem, quòd nocturnas viſiones in ebrio capite natas, pro puro puto verbo Dei venditaret.

Eraſmus Lutherum Oreſte inſaniorem, odio Lymphatum, Philautia temulentum appellat.

SCribit Eraſmus, Lutherum conuicijs ſuauiter animum paſcere, nulla maledicentia ſaturabilem, cōuicia furioſa in hoſtes iacere, Oreſte eſſe inſaniorem, præbibendum eſſe Luthero veratrum, vt ſaniora ſcribat: Ait

odij & Philautiæ temulentia, quædam illum furiosa scribere, ideoque habendum censet, non dicam, inquit, diabolum incarnatum (id enim iam Luth. Erasmo exprobrauerat) furentium enim istæ voces dicuntur; sed hominé odio Lymphatum. Lascus certe eques Polonus, vocat Luth. hominem crassum & planè rusticum. Citat Eynda.

Bucerus Lutherum imperiosæ, & acerbæ dicacitatis accusat.

In Dialogo contra Melant. ACcusatur inquit Bucerus, passim ab omnibus imperiosæ & acerbæ dicacitatis, & quòd non patiatur sibi ab aliquo contradici: sed si exigit Lutherus, ne quis à se vlla in re dissentiat, probet se esse Deum. In vertendis certè & explanandis scripturis manifesti sunt, neq; pauci, eius lapsus.

Tygurini Lutherum pertinacem, insolentem, maligno spiritu plenum affirmant.

TYgurini Apologiam ediderunt contra Lutherum. Confessionem Anno 1545. In ea sic de Luthero loquuntur: Prophetæ aiunt, & Apostoli, Dei gloriæ, non priuato honori, non suæ pertinaciæ & superbiæ, studebant; sed peccatorum salutem quærebant vnicè. Lutherus autem sua quærit, pertinax est, insolentia nimia effertur, & confestim Satha-

Sathanæ tradit, quotquot illius ſententiæ nõ illicò ſubſcribere volunt; & in omnibus correptionibus ſuis, plurimum maligni ſpiritus, quàm minimum verò amici & paterni animi deprehenditur. *In lib. quo Luther. conuicijs reſpondent.*

Nicolaus Amſdorphius, Sacramentarios & Anabaptiſtas impoſtores vocat.

ANabaptiſtæ & Sacramentarij iam imponunt Germa: ſua Sanctimonia, quemadmodum impoſuerunt Monachi vniuerſo mundo. *Libello contra Sacramentarios.*

VVeſtphalus Sacramentarios Hypocritas & falſos Doctores appellat.

NVlla falſa doctrina, tam latè diſpergitur, nulla tanto cònatu & Hypocriſi defenditur, nulla tam multos homines abripit in errorem; quàm falſa doctrina de Euchariſtiæ Sacramento. In libro contra Caluin.

Hortatur etiam Francofordien. vt conſilium Luth. ſequantur, eiuſmodi Prophetas fugiant, & è cœtu Ciuium relegent. Morbida, inquit, ouis ſeparetur, ne totum ouile corrumpat: Mẽbrum corruptum reſecetur, ne noceat reliquis: Separantur corpora hominum, ne immũda lepra vel ſcabie inficiant ſanos; quanto magis ſeparari oportet immun-

dos

dos spirituali lepra, mente corruptos, ne oues Christi inficiant ac perdant: Apostolus prohibet in domum recipere non afferentes doctrinam Apostolicam, ne recipientes communicent ipsorum operibus malis; quomodo admittendi sunt, in consortium populi Christiani, qui afferunt doctrinam Apostolicæ veritati repugnantem? Sæpius commendat scriptura hospitalitatem, præcipit misericordiæ & charitatis opera exercere erga exules & peregrinos, verùm ita, ne violetur, & ne aduersus multos lædatur Charitas. Vt enim Charitas est hospitio suscipere peregrinos, & his benignè facere, si pro hospitalitate, & beneficijs non malefacta rependant, si quieti non turbent Ecclesiam & Rempub. ita charitati maximè repugnat, præbere hospitium ingratis, inquietis, & noxijs communitati: his parcere, hos fouere, non piæ charitatis obsequium, sed impiæ peruersitatis, exitiale monumentum, non misericordiæ est, sed crudelitatis.

In Præfatione Cent.6.

Magdeburgenses graues querelas contra Geneuenses instituunt, quòd ipsorum historiam turpiter, nec sine fœda falsi nota in Gallicam linguam, ita vt ante Luth. Comment. in Epistola ad Gallatas, transfuderint.

Calui-

Caluinus VVestphalo, & reliquis Lutheristis tribuit, quod nec Dei, nec Angelorum iudicium curent; Diabolica superbia, canina improbitate, cæca temulentia laborent: Cyclopes præterea, Gigantes, latratores phreneticos, &c. appellat.

CAluinus edidit libellum cum hoc titulo: Vltima admonitio Ioan. Caluini, ad Ioachimum Vuestphalum, cui nisi obtemperet, eo loco postea habendus erit, quo pertinaces Hæreticos habere iubet Paulus: in quo simul & Magdeburgenses & Bremenses, & Heidelbergenses & alias quasdam Saxonicas ciuitates, quæ communi consensu dogma suum damnauerant, grauissimis probris & maledictis insectatur: sic esse dicit errore fascinatos; vt quod pueris in Catechismo traditur, veterani Theologi non teneant. Quid valeat cœna, quorsum spectet, nunquam gustasse brutos istos homines: ne guttam quidem ingenui pudoris in eis esse, nimis largam esse; copiam cauillationum profluere, dum Lutheri sui hyperbolas proijciunt: modò plebeculam suosque fraterculos fascinent, populari theatro contentos: nec Dei, nec Angelorum iudicium magnopere curare. Tribuit illi furiosum impetum, nugatoriam leuitatem, cœcam temulentiam, caninam improbitatem, diabolicam superbiam, quod

eis superbia sit loco pietatis, quòd eos ferocitas omni humanitate spoliauerit, quòd obstinatio nil moderaminis reliquum fecerit. Vocat eos vertiginosos homines, Cyclopes, superbam factionem, Gigantum latratores, phreneticos, bestias, proteruos, fastuosos, pertinaces, & alijs id genns depingit coloribus. Queritur de illis, quòd se suosq; indignos esse clamitent, quos terra sustineat, ita, quòd nisi repentè exterminentur è mundo, non posse cum eis mitius agi, quàm vt ad Lechitas vel Indos ablegentur: accusare eos Principum segnitiem, quòd non exerto gladio protinus deleant Sacramentariorum memoriam. *In libro contra Vuestphalum, & in Harmonia Euangelica.*

Caluinus Lutherum, ait, inconsiderato & minus excusabili zelo laborasse: Elia illi nomen tribuere sacrilegium putat.

SI quid vitij, inquit, permixtum fuit summis Luth. virtutibus, sepultum esse velim. Certè, quæcunq; fuerunt, ne ea exagitem, donorum, quibus præditus fuit, reuerentia & amor me retinet. Vitia autem pro virtutibus exosculari, stultæ ac præposteræ affectationis est. Minus etiam excusabilis, inconsiderati zeli feruor, quòd scripturam turpiter & pudendum in modum corrumpunt, vt D. Ioan. Baptistæ spolijs Lutherum exornent.

Et

Et paucis interiectis, atque vt Eliæ nomen Luthero concedatur: Sacrilegæ tamen est temeritatis asserere vltimum Eliam: ac si præcisa esset Deo manus, ne quem præstantiorem è cœlo postea emittat. *Citat Lind.*

Mencelius molles Lutheranos odio plenos, & prædicatorum Tyrannos appellat.

EXtat libellus Mencelij de pastoribus, impressus Islebij, quâ Lutheristæ ob natiuitatem Lutheri nouam Bethleem vocant: in eius præfatione hæc verba leguntur: Postquam per sanctum Euangelium à Papæ tyrannide & potestate liberati sunt, & assueuerunt omnes illius constitutiones reijcere; progrediuntur vlterius, & volunt prorsus eandem cõsuetudinem, in alijs quoq; rebus omnibus, siue sint bonæ, siue sint malæ, retinere: volunt esse liberi, nec à quoquam prohiberi, quò minus arbitratu suo viuant, haud aliter, quàm si Euangelium esset talis doctrina, quæ vnicuique concedat potestatem faciendi quod illi placet: quæ nullum ordinem nec vllam disciplinam ferre possit. Quod si quis ei fuerit ausus resistere, eò veniunt audaciæ: vt non solùm odia suscipiant erga suos prædicatores, eosque contumelijs afficiant, verùm etiam pro virili sua tyrannicè persequuntur: ac si quem volunt ordiné prædica-

tores

tores constituere, statim vim esse dicunt minimè christianam, & nouationem quandam, & introductionē veteris papatus, per quam prædicatores propriam suam potestatem & dominationem in commissum sibi gregem stabilire velint. Qui, si pergant vrgere executionem eorum, quæ constituerant; non solum conuicijs afficiuntur, verùm etiam ad extremum expelluntur.

FLAccus Philippum Augustanæ confess. & LVtheri librorum corruptorem & adulterum vocat.

LEgimus & nos, vel potius prælegimus ante annos ferè viginti, illi ipsi sanctissimo viro HOSIO, Flacci, Vigandi, Galli, Amsdorphij, Hesshusij libellos, tam latinos quàm germanicos, plenos querimoniarum, quòd confessio Augustana à Philippo Melanchtone multis in locis versa, peruersa, conuersa, mutata, deprauata, mutilata sit: eiq; falsi crimen impingūt, quòd Lutheri libros plurimis in locis adulterauerit: quos tamen, vt aiunt, non alio loco, quàm Canonicam scripturam habere deberet, neque fas esse, vt vel iota vnum in illis mutaret. Meminit Hosius in actis cum Maximiliano tum adhuc Bohemiæ Rege, quę inter nostra κειμήλια asseruantur, quòd exhibuerit Maiestati suæ librum ducum

ducum Vinarienſium, in quo nouem, & alium Miniſtrorum Mansfelden. in quo vndecem ſectæ ſunt condemnatę Euangelicorum ab Euangelicis.

Flaccus definitiua ſua ſententia, Philippum vt ethnicum, & publicanum habendum cenſet.

CVm videam, inquit, Philippum, & qui cum eo ſentiunt, in ſua impœnitentia manere, & præſentes adiaphoricas conſtitutiones contra conſcientiam promouere, pronuncio, impœnitentes adiaphoriſtas eſſe, pro ethnicis & publicanis habendos, id eſt, neminem pium debere cum ipſis vllam familiaritatem, conuerſationem, amicitiam habere: & ei, qui præſertim nullo neceſsitatis iurę adſtrictus aliter fecerit, denuncio lepræ eorum contagium, & ita haud dubio iram diuinam. Hoſius in Act. Elbing.

Oſiander verba Philippi pro verbis CHRISTI recipi dolet, & ne ad ſcholas VVittembergenſ. liberi mittantur à parentibus, hortatur.

NArrat Oſiander, neminem VVittembergæ, vel Theologię Doctorem, vel artium liberalium fieri Magiſtrum, niſi prius conceptis verbis, iuxta formulam ſibi prolatam iurauerit, ſe tria ſymbola Apoſtolorum, Nicenum, & Athanaſij retinere firmiter, ac tueri, ſi-

ri, ſimul & defendere velle. Quòd ſi quid inciderit, quod in ijs tribus ſymbolis & Auguſtana Confeſsione ſatis determinatum nõ ſit; nolle ſe quicquam de eo concluſiuè, quod vulgo dicitur, dicere, niſi re prius ad ſeniores doctores, qui conſtanter huic adhærent Confeſsioni, relata: & conſilio cum illis communicato. Seniores autem iſti, cùm ſint Philippus & eius ſimiles, ſi quid incideret, quod in hac Auguſtana Confeſsione ſcriptum non ſit; neceſſe habent, qui iurauerunt in Confeſſionem, nihil de eo ſtatuere; niſi quod viſum illis fuerit: ita, vt ꝙ ipſi ꝓbauerint, id recipere ſint adſtricti; etiam ſi diuerſum aliquid in ſcripturis canonicis reperiatur: quandoquidem non in ſacræ ſcripturæ, ſed in Auguſtanæ confeſsionis vnanimi conſenſu, ſe cõſtanter eſſe permanſuros iurauerint. Itaq; ſi ſcripturas potius ſequerentur, periurij reatum non effugerent. Confeſsionem autem hanc Philippus ipſe ſcripſit, penes quem etiam eſt interpretandi poteſtas. Ex quo conſequitur, quòd omnes, qui iurarunt in eam Confeſsionem, neceſſe habeant illam eo ſenſu accipere, quem Philippus attulerit; vt ſic reiecta ſcriptura, ad tria ſymbola tantùm, & ad Philippi doctrinam ſint alligati. Hæc de Philippo Oſiander. Qui parentes etiam diligenter monet, vt etiam atq; etiam ſecum deliberent, num ſuos filios Vvittembergam mittere de-

re debeant, vt ibi magiſtri vel doctores efficiantur. Coguntur enim, inquit, abiurare verba Chriſti, & iurare in verba Philippi. Iurat enim, inquit, quilibet, quòd de grauioribus rebus, ad fidem pertinentibus, nihil velit ſtatuere, niſi de ſententia ſeniorum Confeſsionis Auguſtanæ, etiamſi contrariũ dicat ſcriptura; quam ſi ſequi potius voluerit, erit periurij reus. Ita ſecretò fit quædam, inquit, cõſpiratio, quę magis hominum quàm Dei verba reſpicit, atque ideo Chriſtianæ Reipub. non parum adfert detrimenti: Philippi verbũ, plus apud eos ponderis habet, quàm Dei verbum. Sex & triginta ſcripturarũ loca produxi, quibus habitare Deum in nobis oſtendi: creditum non eſt: ſimul vt Philippus par uam ſchedam ſcripſit, qua teſtatus eſt, ita ſe rem habere, ſtatim creditum eſt. *Hoſius in Antibrentio.*

Heßhuſius Philippum & VVittembergenſes Magiſtros, extra eccleſiam eſſe pronunciat, & vbi fuit ſedes Luth. ibi nihil eſſe reliquum de ſpiritu Luth. teſtatur.

HEſshuſius in his libellis, quos edidit poſteaquàm à Magdeburgenſib. pulſus eſt, VVittembergenſes vnà cum alijs eadem cum illis ſentientibus, extra Eccleſiã eſſe pronunciat, & eorum cõmunione ſuis omnib. interdicit. Idem facit Flaccus cum vniuerſa ſua Citat Hoſius.

factione, VVirtembergenſes enim & VVittembergenſes, quin & Ienenſes, à verbo Dei & Euangelio defeciſſe, quiritantur: ita vbi ſedes fuit Lutheri, nō ferè quicquam relictum ſit ibi de ſpiritu Lutheri.

Ochynus Caluinum & Geneuenſ. Tygurinoſq; Magiſtros, nouos Papas, terrenoſq; Deos vocat.

OChynus inter alios Dialogos, vnum etiam edidit, contra Sectam terrenorum Deorum, ſiue Paparum (Geneuenſes autem & Tygurinos intelligit) eoſque multo eſſe ſceleratiores & crudeliores quàm vnquam fuerant Papæ Romani pronunciat: Verba eius ſic habent: Non ita nunc fit, ſicut Paulus de iudicanda Prophet: doctrina monet: nam quod Miniſter veſter, ô Tygurini iudicat, docetque, id cenſetis alijs omnibus credendum eſſe, tanquam caput fidei. Quòd ſi quis citra vllam conditionem fidem non adhibet; is Hæreticus eſt: denique quod noctu ſomniarunt, id cartis mandant, excudique curant, ſuaque ſcripta & verba pro oraculis haberi volunt, nec eſt, quòd putes eos vnquam recantaturos, aut ſe eccleſiæ ſubiecturos: volunt vt eccleſia ipſorum, non ipſi eccleſiæ arbitrio credant: id quod nil aliud eſt, quàm quòd ſe quoſdam Papas, terrenoſque Deos eſſe velle; & in hominum conſcientias tyrannidem exercere.

In Dialogo cōtra ſectā terrenorū Deorū.

Bern. n-

BErnenses Ministri, Valentinum Gentilem flamma & fasciculis correxerunt:

GENtilis, Serueti Symmistes, cùm articulos quosdam disputandos publicis in locis Bernę affixisset, primùm in carcerem coniectus, nec ita multò pòst supplicio capitis affectus est; non scripturarum rationibus ad recantandum victus, sed articulis, & fasciculis ad perpetuum silentium coactus.

Ex libello Anonimo de supplicio Gentilis.

Beza, Trideistas & Anabaptistas Dei blasphematores vocat.

HOrtatur Beza Sigismundũ AVGVstum Poloniæ Regem: Principéquoq; Transyluanum monet, & Regni Proceres: Trecios quoque Lasicios, Sarnicios, quos pastores appellat, obtestatur; vt in hanc curam toto pectore incumbant, cum his quos Geneua in Poloniam mittebat Synagonistis; ne Trideistas & Anabaptistas Deum blasphemare in suis Regnis permittant, iramque Dei super suos populos coaceruent.

In Epistola ad nobiles Poloniæ

Flaccus Philippum Eberum & horum Symmistas damnauit.

HAbitum est Aldeburgens. colloquium, cui nouo more nouus Pontifex præsidebat, Guilielmus Saxoniæ Dux, & Commissarij Principis Electoris. Tractabatur in eo de Concordia inter ipsos Lutheranos, quorum

rum alij Flacciani vocabātur, alij Philippiani vel Eberiani. Obiectum ibi fuit, falsi crimen Philippo, quòd adulterasset primam illam Confeßionem Augustanam Anno 1530. Cæsari oblatam, quædam addidisset, nonnulla detraxisset, alia mutasset arbitratu suo: neq; negatum est hoc ab Eberianis. Quamobrem Flacciani Philippum & Sectatores eius damnauerunt. Extant Petri Martyris cōtra Brentium minime fraternæ velitationes: Vuestphalus Bezam egregiè excipit: Heßhusius Bezam, Beguinum Clebitium exagitat, Caluinus viciſsim Vuestphalum, Heßhusium, & Magdeburgenses miris titulis exornat, & pro sua Pontificia authoritate anathemate conficit, & præcipuè Vestphalum ac socios eius inter pertinaces Hæreticos, & ad superbam illam Gigantum factionem, refert. Extat Ioannis à Lasko & sociorum peregrinatio, regnante in Anglia Maria, qui sese apud Haffniam, Vuesmariam, Lubecum, Hamburgum, & alias Lutheranas ciuitates cōmorari non potuisse quæruntur.

Vide Lindanum.

Philippus Suencfeldium, Centimanum, & suos omnes fanaticos homines appellat.

SVuencfeldius, Centimanus est, habet milites paßim, qui ipsius nomine non solùm scribunt, sed etiam seditiones mouent, iactitant

tant afflatus, & abducunt homines à publico ministerio, & à lectione & cogitatione doctrinæ. Ac nunc quoq; aduersus me editis aliquot pagellis, repetitur ille χοχισμός, gratissima cantilena fanaticis hominibus non cogitatione scripturæ & doctrinæ, Deum communicare se hominum mentibus, sed sine medio. Citat Hosius.

Bullingerus, Brentium, Aprum Calidonium, Momum mendacem Logodædalum, Bacchatorem, Sophistam, & doctrinam eius somnium, meruniq; vocat delirium.

ANNO M.D.LXIIII. edidit Bullingerus repetitionem quandam, qua perstringit Brentij recognitionem, eiq; coronidem Apologeticam addidit, in qua dicit, Pios omnes concorditer censere Brentium peccare enormiter edendis libris suis maledicis, & eum pedibus petulantissimè conculcare fidem Ecclesiarum, quarum dogmata vocaret cacadoxa: dicit nullo bono spiritu doctum iudicare, quòd Bullingerus inanes & sine fide voces profundat, & ceu aper Calydonius vineam Domini euertat. Dicit, quòd quisquis Brentij scripta omnia propius inspexerit, illum visurum apertè virulentis redundare edacissimi liuoris morsibus. Dicit præterea Brentium tergiuersari, suffugia latibulaque quærere, sese implicare, & quid dicat ignorare, denique simplices circumagere,

 &na-

Bullingerus de cœlo & dextra Dei, Brētius in recog. Tubing. 1564.

& naribus trahere. Addit etiam Doctrina Brentij: somnium est, merumque delirium, & quidem Ecclesiæ Dei valde noxium. Et quia Brentius præmebat Bullingerum Lutheri autoritate: Prouocamus, inquit, ab irato & furioso Luthero. Ipse quoque Brentius in sua recognitione fatetur, quibus elogijs à Bullingero fuerit honoratus: Ego, inquit, Bullingero sum rixator, spiritus inflatus, caluminator, scurrilis, lusor, momus, peruersor, mendax, impurus, impudens, garrulus, logodædalus, conuiciator, contumeliosus, iactator, eiector Christi è cælesti suo throno, blasphemator, vagabundus, furens, leuis, leptologus, Eutychianus, sophista, debacchator, & peior Suencfeldio ipso: doctrinam autem quam profitetor, & librum quem de Maiestate scripsi, vocat Brentianas nebulas, figmenta, nugas vanas & futiles, scurriles ineptias, doctrinam dissoluentem spem, de certa fidelium salute in cœlo, insaniam, philautiam, artem sophisticam, ambages subdolas, commenta falissima, elumbem spiritum, sophismatum versutias, librum maiestuosum, librum perplexuosum, Chymæram vbiquitariam, sophisticam, Aegyptum, nugas putidas, vbiquitatem prodigiosam, verba furiosa, ambages fallaces, fabuulas, commenta, captiones, librum maiestaticum, infinitarum quæstionum labyrinthos, vbiquitarios, impuden-

Fickler' in Spongia.

pudentiſsima mendacia, argutias ęgyptiacas, & alia id generis acerbiſsima excogitata.

Brentius Bullingerum vocat virulentam excetram, ſcorpionem venenatum, Sophiſtam nequiſsimum.

BRentius viciſsim, ait, Bullingerum huiuſmodi virum eſſe, qui præter mendacia & nugas nihil dixerit: qui homines pios, veramq́; doctrinam horrendis calumnijs aſperſerit & contaminarit. Quæritur præterea ſibi negotium eſſe, cum virulenta excetra, & cum ſcorpionib9 venenatiſsimis, deniq; cum homine effronte, cum ſophiſta, omniumq́ue mortalium nequiſsimo.

In recognitione Brentij.

Philippus Flaccum & Gallum mirabile hominum genus vocat, & minus tolerabiles, quàm Papa Romanus.

CVm iſto, ait, mirabilium hominum genere agi nihil poteſt, qui ſuo arbitrio damnant quidlibet, neque perſonis auditis, neq; diiudicatis rebus. Cogunt concilia, quando & vbi ipſis placet, & vendicant ſibi maiorem magiſq́ue intollerabilem ac minus excuſabilem authoritatem & poteſtatem, quàm Papa Romanus vnquam: quæ quo tandem euaſura videantur, cogitetur. In præfatione verò quæ præcedit, in anarchiam quandam euaſiſſe rem iudicat.

In præfationem in corp doctrinę

Heßhusius Caluinum vocat sycophantam, Epicureum, Sophistam, &c. Bezam verò bestiam, Cyclopem, Martiale, & Catullo spurciorem.

HEsshusius in defensione sua, tribuit Caluino crudelitatem, tyrannidem, dolum, perfidiam, contemptum epicureum, garrulam & sophisticam philosophiam, futiles nugas, ieiunos cauillos, effrenem & impudentem sycophantiam, & falsum in veterib. scriptoribus ab eo admissum: & quod ludat in enarratione diuinorum oraculorum, non aliter quàm si Ouidij Metamorphoseos, vel Sibyllinos versus explicaret. Bezam verò vocat bestiam, & Cyclopem, atque adeò prostitutum scortum, qui ob flagitia, amores illicitos, & supplicio dignos concubitus, adeóque adulteria, & infandas libidines, suis etiam sathanicis epigrammatis Martialis & Catulli spurcitias superantibus, in prostibulo decantatas, cum magis suppliciorum metu, quàm religionis amore aufugerit ex Gallia, Losanna etiam pulsus; se tamen Christi martyrem iactat.

Lindan' in dubi. Dialogo 2.

Stancarus Caluino vix vnam vnciam veræ Theologiæ tribuit, Geneuen. & Tigurinos Ministros publicos hæreticos, imo & Atheos appellat.

STancarus in libro de Trinitate & mediatore, deploratissimos hæreticos vocat Caluinum, Petrum Martyrem, Bullingerũ, cum

reli-

reliquis Tygurinis & Geneuen. ministris: eisque Arianam, Eutichianam, Apollinaristarum, Acephalorum, Theodosianorum, Gaianitarum, Macarianorum hæresim impingit: idemque iudicat, pluris esse faciendum vnum Petrum Lombardum, quàm centum Lutheros, ducentos Melanchtones, trecentos Bullingeros, quadringentos Petros Martyres, quingentos Caluinos: qui si omnes in mortario contunderentur, non exprimi posse vnam vnciam veræ Theologiæ, præsertim in articulis de Trinitate, Incarnatione, Mediatore, & sacramentis. Esse ter miseros & infelices, qui nesciant quid scribant, aut de quibus affirment. Idem negat scire Caluinum, quid scribat aut de quibus affirmet: monetq; omnes, vt caueant sibi à libris eius, præsertim in articulis de Trinitate, Baptismo, præscientia, prædestinatione, quia falsam & paruam doctrinam habet. Idem notat horribilem & Gentilianæ non dissimilem blasphemiam, quòd Christus, cùm tradiderit, iuxta Paulũ, regnum Deo & Patri, subiectus ipsi erit, secundum vtramque naturam. Citat Cromerus in dialogis.

Stancarus Geneuenses & Tygurinos, hæreticos & Atheos appellat.

VOcat eos publicos & manifestos hæreticos, qui nõ semel Polonos nostros scriptis, & epistolis suis seduxerint, cõuincitq; eos esse Vide chronologiã Genebrardi.

esse Arianos, Apollinaristas, Eutychianos, Timoteianos, Acephalos, Theodosianos, Gaianitas, Origenistas, Donatistas, quin & ἀπιϛὺς vocat.

Nicolaus Amsdorphius, Zuinglij & Osiandri doctrinam haresem vocat.

NOs, ait, Zuinglianam & Osiandrianam hęresim & errores, tranquilla conscientia amplecti non possumus: nec illorum, qui se illi à Luthero segregarunt sessioni, aut Nouatiani subscribere & adstipulari.

In publ. cōfutat purę doctrinæ.

Smidelinus, Sacramentarios, humana ratione & suis cogitationibus, non verbo Dei niti testatur.

LVtheranos, ait, nunquam dissimulasse schisma de negotio cœnæ: & doluisse illis semper, fuisse quosdam, qui plus rationi humanæ, ac suis cogitationibus, quàm simplici, ac aperto Dei verbo tribuerent: qui sicut disertè affirmat, Carnē suam verè esse cibum, sanguinem autem verè esse potum; ita virtute verbi sui, verè etiam ac præsenter cum pane & viuo ea distribuat.

Hosius in Antibrētio.

Heßhusius, Apologeticos Anglos, Deum conspuere & hominibus imponere ait.

FIngunt, ait, isti fraternam societatem: at nos dicimus, vt prodatur veritas Euangelij, vt errores nefarij dissimulentur, vt christiano-

ſtianorum hominum oculis imponatur, vt in Deum apertè conſpuatur: non ea pax eſt, ſed iniquiſsima pactio ſeruitutis. Et ibidem ait, Se Deo & Eccleſiæ & orbi teſtatum facere, Heſshuſium non coluiſſe, vt nunc multi proditores veritatis faciunt, cum blaſphema ac ſacrilega Caluiniſtarum ſecta, ſed in acie ſtetiſſe contra eam, & teſtamento filij Dei ſedulam nauaſſe operam.

Clebitius de ruina Papatus Saxonici triumphat.

EDidit Clebitius libellum, quem inſcripſit: Victoria veritatis,& ruina Papatus Saxonici, in quo Lutheranos omnes ad Synodum, & ad diſputationem de præſentia Chriſti corporis & ſanguinis in Euchariſtiæ ſacramento prouocat, & eaſdem illis leges præſcribit habendæ Synodi, quas ille quoque Chriſtianis orthodoxis hominibus præſcribere conſueuerant. Citat Hoſius.

Flaccus à ſua Synodo vult excluſos Seruetianos, Oſiandrianos, Sacramentarios, Anabaptiſtas.

EDidit Flaccus ſupplicatorios quoſdam libellos, quibus inſtat & vrgèt mirabiliter, vt in Germania ſynodus habeatur, à qua tamē arceri vult, primò Chriſtianos omnes, quos per contumeliam vocat Papiſtas, deinde Seruetianos, Suencfeldianos, Antinomos, Ana-

Anabaptiſtas, Sacramentarios, & Oſiandrianos, neque cum alijs, quam cum Synergiſtis, Adiaphoriſtis, & Maioriſtis ſibi rem eſſe vult.

Citat Hoſius.

Heßhuſius Eberum vacillantem monet, vt ſuam ſententiam de Euchariſtia explicet.

VRget vehementer Eberum Heſhuſius, vt quoniam cum Philippo de ſententia verborum Euchariſtiæ nutabat, non amplius æſtuaret; ſed ſuam de Euchariſtia ſententiam, nudè & apertè explicaret, quid ſentiret. Ac facit ille quidem edita de Cœna Domini, ſua quadam aſſertione: verùm ita vt ferendos potius, quàm tanquam hæreticos dãnandos, & ex Eccleſiæ ſuæ ſocietate prorſus reijciendos cenſeat eos, qui diuerſum ſentiunt.

Hoſius in Antibretio.

Sturmius rigidos Lutheranos crudelitatis accuſat.

ISti, inquit, importunitate & iniuſticia ſua curſum Euangelij impediunt: ſine metu, vt ait, cruciatus, frigore in hypocauſtis calieuli, æſtu in vmbra frigiduli, quos volunt, & quæ volunt probant; rurſus quæ volunt, & quos volunt improbant, vexant, condemnant, proſcribunt, palo propè & cruci affigunt, in ipſas propè vſtrinas & rogos impellunt. Quòd ſi magiſtratus, inquit, iſtis hominibus per triduum

um gladium ſuum concederet, crudeliſsima ſtatim eſſent ſecutura condemnationum tonitrua, fulgura, fulmina. *Hoſius in Antibrentio.*

Sturmius in omnium Sectarum doctrina reprobata, ſuam ſtabilire contendit, quàm mediam viam vocat.

IOannes Sturmius tantarum ſectarum & errorum perteſus, rem indignam ſua dignitate putauit, vt ſine exceptione in alicuius magiſtri verba iuraret. Quamobrem reprobatis omnibus Euang. Confeſsionibus, nouam quandam Sectam Argentoratum introducere conatus eſt, ſub Annum Domini, 1578. quàm mediam viam appellabat, abſq; offenſione tam Catholicorum, quàm Proteſtantium. Ad eam ſtabiliendam ex decem Circenſibus Romani Imperij Prouinciis, ſeptem eligendos cenſebat, qui eiuſmodi fidem ſcriberent, quæ vtrique parti non diſpliceret, exceptis ex Concilio Tridentino, quæ & illis 70. viris placerent, & reiectis cęteris; adhibita etiam charitatis regula directa, non ad ſeueritatem, ſed ad manſuetudinem.

Iudices librorum Francofordienſes oſtendunt; quàm acerbè Magiſtri & Miniſtri Euangelici diſsident.

Pro-

PRodeunt bis in Anno Indices librorum nouorũ ex noundinis Francofordiensib⁹, iam ab aliquot annis obseruauimus, quòd triplo plures libri scribũtur ab Euangelci cõtra euangelicos, quàm contra Catholicos. Quos etsi omnes videre nobis non licuit, facilè tñ suspicamur, quòd acerbissimè vnus inuehatur in alterum, quòd sibi errores inuicem affingant, quòd è cœtu communioneq; sua eijciant, quòd igni atq; ferro interdicant, quòd ad ima tartara deprimant, quòd in potestatem omnium diabolorum vnus alterum cõdemnet & ableget. Libet eius aliquot generis libellos in medium adferre, in quos non ita pridem Norimbergæ incidimus.

De insigni & manifesto crimine falsi à Philippo Marbachio perpetrato, ementito nomine facultatis Theologorum Academiæ Heidelbergensis necessaria commonefactio ad Clangefurtensem Ecclesiam in Carinthia, in qua Stellio ille Rectorẽ scholę agit, 4. Heidelberg, 1586.

MArci Beumleri Tygurinen. ad Iacobum Andreæ triplex scriptum: Index aliquot grauissimorum certaminum & errorum Iacobi Andreæ, è postremis eius centonibus collectum, 4. Neostadij 1586. Hieronymus Zanchius ad patrem prodromi, Holleri, Guilielmi, 4. Neapoli.

Extat tractatus de omni præsentia Christi,

sti, in quo ad inanem & elumbem vbiquitatis, hoc est, maiestatis Christi confutationem, per quendam Christianum Valdensem institutam, respondetur per M. Andream Osiandrum Tubingæ in 4. 1587.

VVittembergens. Schola Chytreum vocat Simiam Philippi & Proteum.

VOcant Chytreum, Simionem Melanchtonis, ex Simia verò Proteum factum affirmant, & mirabiliter irrident.

Philippus, Smidelinum, Grillum Homericum appellat.

PHilippus Euangelicos suos, & inter eos Smidelinum Fabercuľũ Homerico Grillo comparat, qui à Circe in porcum mutatus hominis formam recipere recusauerit. Adeò, ait, immundicia, sordibus, & omni diluuie delectatur. Idem affirmat Smidelinus quærens, apud suos Euang. horrendam Epicuream & planè ferinam vitam cerni. *Citat Hosius.*

Caluinistæ librum Concordiæ Lutheranæ, lepido versiculo, errorum damnauerunt.

R. HABET AVSONIVM LIBER HIC,
HABET ATQVE PELASGVM:
ET HABET HEBRAEVM, PRAETEREAQVE NIHIL.

Protestantes Principes Lutherani impoßibilem esse iudicant cum Caluinistis Concordiam, nec eos vnquam herbam esse porrecturos: Concordiam quoq; Bergensem exsibilant.

EXtat libellus Anno 1584. impressus, quo descripta habetur legatio Regis Nauarræ ad Imperij Principes, & ab illis ad legationē data responsio. In ea sic de sacramentarijs, & ineunda cum illis Concordia loquũtur Protestantes. Quòd Rex Nauarræ sua nobis epistola scribit, se à puero, in ea qua viuit religione, fuisse educatum, quam quidem putat præcipuis in fidei capitibus cum Augustana Confessione conuenire: ac propterea petijsse, vt & maiorem eius Serenitati fidē habeamus, & concordes aliquando cum sacramentarijs simus. Fallitur & fallit bonus Princeps. Ecquis enim ignorat, illum, cùm post detectam eius ac Principis Condei cum Admiralio conspirationem, & consequutam à Rege gratiam, ipsius Regis Galliæ sororem ante aliquot annos esset vxorem ducturus pontificiam fidē professum esse, atque Lutheranorum, & Caluinianorum dogmatum eiurationem fecisse per aulicum, ad hunc ipsum Romanum Pontificem missum cum epistola, cuius exemplũ, ne cuiquam ea de re dubium esse possit, hîc habetis. Vnde facilè conijci queat (etsi postea redijt ad eos, qui illum Caluinismo imbuerunt)

runt) fore, vt si quid eo in regno sibi secundius speraret, Caluinianos illicò & nos ipsos esset deserturus, auitamque suorum religionem amplexurus. Id quod statim, vbi de morte Alanconij accepisset, tanquam spe Gallici regni certius iam concepta, instituere molirique visus est multis, qui dicunt & Regis, & Pontificis fauorem palam ab eo aucupari, Iesuitas eum prensare, totumq; esse in eo, vt si possit, etiam Deo fucum faciat. Neque verò intelligit quid Geneuenses, & reliqui eius farinæ homines in animo habeant, cùm præcipua fidei capita sese nobiscum credere, illi, ac pluribus alijs persuaserunt. Nam & prædestinationis negotiũ, quod Caluinus è suo capite ad Dei ipsius bonitatem atque æquitatem euertendam inuexit, tanquam pestiferum dogma à nobis depellimus ac præter id, quod Lutherus & alij de cœna Domini aduersus eos adscripsêre, scitis extare nostrorum Censuram, qui cùm Antuerpię seorsim à Caluinianis Euãgeliũ nostrũ docerent, hæc in lucem edi ipsa verba curarũt: Caluinistarum Liturgiam, non vno sacrilegio viciatam, contaminatamq; esse, eaq; innumeras animas æterno exitio inuolui. De iustificatione autẽ, totaq; illa materia, in tot ac tantis ab ijs dissentimus, vt pudeat dicere. Illud certum est, quæ à quodam Pontificio Theologo discrimina ex Luthero, & aliorum

nostrorum,alteraq́; ex parte,ex Caluini scriptis collecta sunt. Cùm nos, an ita illa haberent, in fontibus recognosci curauissemus, prorsus inuenisse verissima: adeò autem discrepantia, vt frustra de concordia laborandum sit.Ea verò,si cui vestrum libuerit attentius videre, ecce hîc sunt, quæ vobis relinquam.Porrò in ritibus ac imaginibus,in reliquis quoque vel sacramentis, vel sacramentalibus rebus,aliud quàm ipsi sentimus. Atque vt hæc omnia non essent,quæ verissima sunt; quisnam inter nos & Caluinianos (si nouum colloquium indicatur) iudicium ferret? an non ante viginti tres circiter annos,in côuentu Luneburgensi,nostrorum sententia damnatus est Albertus,Ardembergius Caluinianus? an non triennio post in Mulbrunensi colloquio, dum nostris præesset Illustriss. Dux VVittembergicus, Caluinianis autem, qui tum erat Illustriss.Palatinus Elector, vlla potuit coire concordia? Quin verò conuẽtu soluto,quot vtrinq; libri iniuriarum pleni per Germaniam volitarũt,nemo nostrum ignorat.Sanè,Brentius post finem recognitionis suę contra Bullingerum,appendicem publicorum testimoniorum nempe Lutheri, Melanchtonis,Lauatheri, Petri Martyris, ostendit sæpius à Zuinglianis actum fuisse;vt à Lutheranis pro fratribus susciperentur, manente illa sententia de Cœna Domini: neque

vn-

vnquam tamen ab illis extorqueri potuisse. Quòd si verò præter sacra Biblia, quæ tamen apud nos non conueniant cum Caluinianis, aliqui adhibendi sint diuiui verbi interpretes, solidæ autoritatis, ex ijs quibus Euangelij hoc seculo illustrati palmam tribuimus, obsecro, quosnam sumimus in manibus, cùm inter sese ferè omnes maximè dissentiant? Et recentissimæ sunt, tum aliorum, tum singulorum Academię Francofordianæ ad Oderam Professorum, in nouam Concordiæ formulam, quam Illustriss. Dux Saxoniæ Elector procurauit conficiendam, confessiones, atq; subscriptiones, quæ ita Caluiniana dogmata explodunt, ita ea impietatis arguunt, vt nihil suprà. Et putatis hosce herbam porrecturos, aut passuros, vt leges à sacramentarijs in re Theologica præscribantur: & leges quidem, quæ suæ dignitati ac iureiurando aduersensur? Augebuntur acerbitates potius, & odia accendentur. Dumq; tot hydræ capita præcidere tentabimus, septies centena pro vnoquoque (vt re ipsa nimis experimur) enascentur. At verò, quid cæteri facturi sint, incertũ est. Nam & Norimbergenses, vt Caluinismũ in suam ciuitatem nimis irrepentem procul amouerent, Academiam ad Augustanæ Confessionis capita pueros edocenda, non ita procul à sua ciuitate, hoc est Altorfij, instituerũt. Quod ipsum alij quoq; fecerunt. At interim

inter nos litigantes Pontificij gaudent, atque tacentes, quò magis vnanimes sunt, vbiq; seminaria inuehunt: & adeò stupidi sunt quidam è nostris, qui putẽt, quin futurum sit, vt quanto plus ista tractabimus, tanto maiore impulsu, quicquid à nostris hactenus ædificij apparebit, id non per tot ruinas paruo momento sit ruiturum. Sed & parum hoc fuerit, ꝙ nostræ cum Caluinianis componi controuersiæ nequeant: vtinam domestica composuissemꝰ. Quid Vvormaciæ huius seculi anno 70. supra 1500. actum sit, pleriq; nostrum adhuc recordãtur. E duodecim enim nostris qui de religione acturi fuerant, quinq; expulsi sunt, Nicolaus Gallus, alter Amsdorfius, alijq́; tres, quos postea rigidos Stoicosq́; Lutheranos vocari & scribi, nimio cum dedecore nostro passim audiuimus. Inter Pontificios autem, nulla lis fuit, eadem consensio, & numerus mansit. Biennio post, vndecim è nostris sectæ publico multorum Germaniæ & Confessionis nostræ principum iudicio, à cæteris reiectæ sunt. Deinde quàm sæpe Augustana Confessio nostra immutata sit, pudet dicere; vt postea mirum non sit, si quasi Crambem centies recoctam plurimi è nostris euomant & quisq;, quam primo nanciscitur sectã ei adhæreat. Quod si qui nostram Confessionem aliquousq; præ se ferunt, corde tamen altum dolorem atq; indignationem aduersus

ſùs noſtros haud dubiò præmunt; certè mortifero vulneri, quod nouiſſime in Concordia Saxonica procuranda inflictum eſt genti ac nomini noſtro, nullum iam pharmacum inuenimus, quod ſanitatis ſpem præbeat. Neq; enim ablegatus Iacobus Andreæ Tubingam licèt bene nũmatus & donatus ab Illuſtriſſ. Duce Saxoniæ, quam machinam diſſenſionum exſtruxit, potis eſt iam vt deſtruat. Neque octoginta talerorum millia, quæ paſtoribus Saxonicis, idem ille bonus Princeps ſæpè euocandis, impendit, quidquam profuêre. Et pagani, oppidaniq́ue eius ſubditi, dum varias fidei profeſſiones, easq; diſcrepantes emere adiguntur, Iacobo Andreæ, & Selneccero, reliquisq́ue illis ſex viris, qui hanc nobis infauſtam Concordiam texuerunt, quotidie maledicunt. Interim ipſi inter ſe dolent ſex viri: enataq́ue ſunt inter ipſos iurgia illa, quòd cùm ex æquo laborauerint, haud tamen ex æquo inter ſe partiti ſunt prædam; Iacobò Andreæ omnia ſecum aſportante, & ex diuendita illa Concordia marſupium implente. Iam verò, dum ſubſcriptiones illas, ac profeſſiones nouæ Concordiæ tolli curatum eſt, ecquid effecimus? At hoc minimum, niſi egregia illa ignominia notati fuiſſemus, quod plereq́ue omnes ciuitates, Auguſtaq́ue ipſa Vindelicorum, Confeſſionis noſtræ, mater, Concordiam tamen noſtram

abiecerunt: quodq; adhuc peius eſt, proſcripſerunt, varijsq; editis & ſcriptis & libris, vnà cum alijs ciuitatibus damnarunt. Et agamus ſcilicet poſtea de ineunda cum Caluinianis concordia? & credamus iam „ vel illis, vel noſtris? *Húcuſq; Proteſtantes.*

Chemnitij de ineunda cum Caluiniſtis concordia iudicium.

EXtat Epiſtola Kemnitij ad Ioannem Georgium Electorem Brandeburgenſem. In ea, quæ ſequuntur, quid de cõcordia cum Sacramentarijs ineunda ſentiat, quóue eos loco habeat; verba oſtendunt. Quod igitur V. Celſ. ſecundum altiſſimum intellectum, & Chriſtianum zelum, ex grauibus & varijs cõſiderationibus, conſultum non eſſe iudicat, vt cum Caluiniſtis generalis Synodus habeatur, eam ob cauſam, quod vti, prô dolor, experientia docet in religionis negotijs, ab aliquo iam tempore parum eſt effectum; ſed plures turbæ & diſſenſiones in Eccleſia & religione inſecutæ ſint huiuſmodi, Clem. veſtræ conſideratio mihi etiam humillimè placet: neq; enim ignoro multos hoc prætextu, inſperatæ generalis Synodi eò negotia dirigere, vt punitionis officium contra Caluiniſtas interea temporis penitus quieſcat, ipſiq; abſque impedimento venenum ſuum magis ac magis ſpargant, & multos aſſeclas vbique parent. Quod autem cùm hoc Clemen. veſtra

ſtra conſiderat, quòd nihilominus Regia maieſtas, vtpotè quæ inſtructionis articulo de ſancta Cœna à noſtrarum Eccleſiarum opinione non multùm diſtet, non ominò offendenda nec pacifica colloquia & tractationes penitus negandæ ſint, eam ipſam C. V. clementem conſiderationem humiliter habeo pro bona Chriſtiana & ſalutari; præſertim ideò, quòd aduerſa pars, multis abhinc annis, præcipuè verò in proximè diuulgato contra Concordiam ſcripto, perpetuò nobis inique obijcere ſolet, quaſi lucem fugiamus, ac de componendis iſtis diſſidijs conferre cum ipſis graue nobis ſit.

Proteſtantium Principum, de Papiſſa Anglicana, & de Puritanis Caluinianis iudicium.

ATque neque ab Anglica Regina quidquā eſt expectandum, quam ſcitis, quantopere noſtros emunxerit, quantum vectigalia & portus Imperij auerterit quantā Anſaticis ciuitatibus iniuriam intulerit: præter autem Caluinianos, & variarum opinionum alios, Puritanos quoq; exortos eo in Regno videat, qui iam Caluinianos & noſtros peſſime oderunt, ne quid dicam de legibus ijs, quas de religione mulier tulit; quas, ſi nos repudiemus, vix vnquam illa accedet ad noſtros, quę fœmineo, & à ſeculis inaudito faſtu, ſe Papiſſam & caput Eccleſiæ fecit: quæque cum Tur

ca commercio inito satis habet, vt dies expleat suos: ac præclaram deniq; sobolem, scilicet, relinquat, quæ amica nostri queat esse Imperij, & possit etiã nostras ruinas fulcire. Hæc igitur mea sententia est, hic sensus: vtinam idem omnes sentirent ipsum: nullus hac die nobis & Imperio clarior illucesceret.

Erasmus populum Euangelicum, ait portare iugum Diaboli.

ERasmus in Spongia aduersus Huttenum: Lutheranos, inquit, video multos; Euangelicos nullos, aut paucos. Circumspice mihi populum istum Euangelicum, & obserua, num minus illic indulgeatur luxui, libidini, & pecuniæ, quàm faciunt hi, quos detestamini? Profer mihi, quem istud Euangelium ex comessatore sobrium, ex feroci mansuetum, ex rapaci liberalem, ex maledico benedicum ex impudico reddiderit verecundum? Ego tibi multos ostendam, qui facti sunt seipsis deteriores. fieri potest, vt hæc mea sit infelicitas, mihi adhuc neminem cõtigit nosse, qui non videtur se ipso factus deterior. Nunquam eorum ecclesias ingressus sum, sed aliquando vidi redeũtes à Concione, veluti malo spiritu afflatos, vultibus omnem iracundiam ac ferociam præse ferentes: sic opinor discedunt milites à Concione Ducis, ad prælium

lium exhortati. Quis vnquam vidit in eorum concionibus quenquam fundentem lachrymas, tundentem pectus, aut ingemiscentem? Certè nec illis quidem diebus, qui lachrymis celebrandi sunt, quisquam vestrum suspiriũ edidit.

Idem alibi ad fratres inferioris Germ. Noui inquit, Apostatam Monachum, qui pro vna duxerit tres: noui sacrificum, qui duxit vxorem, quam postea cõperit alteri nupsisse. Similia multa de Monachorum & Monacharum coniugijs referuntur, qui ductas repudiarunt, eodem iure quo duxerant: sacerdotem Basileæ virgis cæsum, mox vrbe eiectum non nomino. Quid refert, quando desierit cõcionari? istius erat professionis. Is, vt publicus ferebat rumor, & in carcere, & extra portam, cùm à carnifice dimitteretur, publicè testatus est, se, postea quàm se Lutheranæ sectæ addixerat, in omne flagitiorum genus proruisse. Quid de tota secta dixerit, non referam.

Idem in libro de Pseudoeuangelicis: Populus, inquit, iste, tam Euangelicus, etiam Turcarum Principi dicitur detestabilis, quẽ ait seditioni natum, quos subinde tumultus excitat? quoties quàm leuibus de causis procurrit ad arma? ne suis quidem Ecclesiastis satis obtemperans, nisi dicant blanda auribus, profligandi etiam, si liberius in

in eorum vitam inuehuntur, aut ab opinione dissentiant. Initiò, tantùm non Deus erat illis Lutherus, nunc ijsdem prorsus delirat, quòd nouum de Eucharistia dogma non recipiat.

Et in Hyperaspiste 2. Adeò per hoc Euangelium ait non corrigi homines, vt potius videantur deteriores, nec fieri vt peccare desinant, sed vt peccent impunitius.

Et in alio loco. Nónne Lutherus coactus est visitatores mittere, qui populum in omnem ruentem licentiam cohiberent? Nónne idem dixit se malle pristinum Papæ & Monachorum regnum, quàm hoc hominum genus sub Euangelij prætextu in Lugdianorũ vitam sese proripientium? Nónne idem suis ad me literis deplorauit Melanchton? Nónne idem in colloquio fassus est Oecolampadius?

Aliud Erasmi de Lutheristis Iudicium.

EXcussum est, ait Erasmus, contra Euangelicos, iugum humanarum constitutionũ: sed vbi sunt, qui submiserunt ceruicem suam iugo Domini? & interim constitutiones humanæ constitutionibus humanis, imò parum humanis, mutantur: titulus modò mutatus est; Vocantur enim, Verbum Dei. Cæterùm res adeò nihilo est mitior, vt complures boni viri præferant vltroneum exilium, isti magni-

gnificæ decantatę libertati, atq; adeò proceres quidã,& antesignani istius factionis, cùm nondum ad Episcoporum dignitatem, opes & ditionem peruenerint, tamen eiusmodi specimen de se præbent, vt ego me malim in Episcoporum, quàm in istorum potestatem tradere, si detur optio; malimque potentissimi Cæsaris ferre iugum, quàm quorundum magistratum Euangelicorum: quamuis humili sorte sic excutiũt iugum hominum, qui vestro Euangelio submittunt ceruicem: magis vereor, ne plerique pro graui iugo hominum portent grauius iugum diaboli. Excussa est obedientia Episcoporum: sed ita vt ne profanis quidem magistratibus pareatur. Olim Christiani sub Ethnicis principibus quietè viuebant, studiosè cauentes, ne quam seditionis occasionem darent, exhibentes honorem cui debebatur honor, vectigal cui vectigal, tributum cui tributum. Hortabantur Christo initiatos, vt idololatris etiam magistratibus obtemperarent, pro eorum incolumitate Deum quotidie orabant.

Basilienses, Carolostadium pestem Ecclesiæ, ac à diabolo occisum affirmant.

AIunt illi, Carolostadium fuisse pesté Ecclesiæ suæ venenosissimam, & occisum à Diabolo. Scribunt apparuisse ei concionanti virum grandem ingressum in templum, &

iux-

iuxta quendā cōsulem stetisse, rursusq; egressum, in ædes Carolostadij intrasse, ibi solum filium inuentum, manibus eleuasse, quasi in terram collisurus, sed illæsum dimisisse, ac iussisse vt patri diceret, se reuersurum post triduum, & ipsum ablaturum, quod etiam factum est. Nam subitis terroribus correptus, post triduum mortuus est. Carolstadius verò interrogauerat antea Consulem, qui ille vir grandis fuerit, consul dixit, se neminem vidisse.

Valentinus Gentilis, Caluino multos errores affingit, & ab eius decretis ad Concilium Oecumenicum appellat.

MOnet Gentilis, in sua de Trinitate Confessione, vt agnoscant Caluinum hominem esse, neque id omne suscipiendum esse, quod ab illo scribitur vel dicitur, vel agitur: deniq; quòd errare possit. Et addit: quòd si qui, vt Caluini famæ consulant, reiecto Dei verbo, ex hominum decretis sententiam ferent, vel ex hac hora, de ea sententia tanquam iniqua, & in verum Deum contumeliosa, ad verè liberum & Oecumenicū Concil. appello. Notat etiam, in Prothesibus multos eiusdem Caluini errores.

Geneb. Chronolog. li. 1.

Stancarus, Philippum, Arianum, & Antichristum septentrionis vocat: Gallus Adiaphorismos eius, vitulo Aaronis comparat.

STancarus in Collatione doctrinæ Arij, & Philippi Melanchtonis, eum pro Ariano damnat, & Antichristum septentrionis, & perturbatorem totius Christianismi appellat.

Gallus Adiaphorismos eius, vitulo ab Aarone Hebræis excitato, comparat, & longam errorum, ac idolatriarum telam secum trahere asserit. In Themate deprauatæ Confess. Anglic.

Illyricus in suo Bericht/damnat eum pro Apostata Lutheri, & adulatore August. Confessionis: quin etiam anathema eum perinde ac ethnicum & publicanum pronunciauit, & omnes Adiaphoristas:

Centuriatores, Magistratum Euangelicum nimis sibi aiunt arrogare, falcem in alienam messem mittere, vt Osias: Verbi Ministros Ciuitatibus pellere, alios Carbonario curru lictoribus circumseptos extrahere.

ANtequam, aiunt in præf. 7. Centuriæ, lux verbi diuini illucesceret in Germania regnantibus tenebris Pontificijs & Monasticis, vnicus ille Romanus Præsul, potestatem sibi sumebat, leges etiam polyticas non modò

dò

dò reformandi, ſed etiam delendi, ſubſtitutis ſuis decretis & decretalibus, id quod ſuperis atque inferis notum eſt. Quid verò nunc fit? pro vno Pontifice, innumeri ex polyticis eminentia locorum ſuffultis, atque elati exſiliunt: qui vicem alternantes, nunc à forenſibus in Eccleſiaſticas tranſcendunt: & nō contenti ſuis metis, religionum formulas Eccleſijs, cum ſceptro, gladijs & fulmine Iouis, exhibent. Colores verò varij allinuntur, quòd magiſtratuum ſit officium, cuſtodem vtriuſque tabulæ agere, altercationibus modum ſtatuere, proſpicere publicæ paci, remouere ſeditioſa capita, & quis poteſt omnes eos fucos connumerare, quibus conantur plurimorum animos faſcinare, & faciunt quod libet?

Et in præfat. 5. Centuriæ: Magiſtratus polytici qui Euangelio nomen dederunt, pluri mis in locis præſtigiatoribus, & corruptelis, locum, dignitatem, præmia præbent, quos etiam ideo magis complectuntur, quòd eos vident ſibi promptius ſeruire, conniuere, & adulari: confeſſoribus veritatis os obſtruunt pennas excutiunt, libros, ne typis excudantur, vetant. Adulteratoribus autem veritatis vox, libera eſt, præla laborant, & omnes ſpiritus maligni, eorumque organa, vt quàm latiſsimè diſpergantur peſtiferi illi libri, inſeruiūt: filij huius ſeculi audaciſſimè formas religio-

ligionum ex suo cerebro fundunt,& formulas prescribunt,quas ministris verbi imperio sè obtrudunt. In eas enim angustias iam Ecclesia Dei, prô nefas, redigitur, dormitantibus pastoribus,passim etiam prodentibus & sponte tradentibus suum ministerium,polyticis viris; vt non raro tumidi rabulæ quidā forenses, sese non intra septa sua rerum mundanarum continentes, alijsque res ad pastorum officia pertinentes, nefariè & impiè ad se rapiant: & planè,sicut olim Pontificij proceres, in Ecclesia scelerate regna huius mundi inuaserunt; ita nunc vicissim polytici, illotis quasi manibus in gubernationem illam spiritualem verorum ministrorum Dei,legitimeq; suo officio fungentium, irrumpunt, seque vtroque gladio instar Antichristi accingunt, cùm ne vnnm quidem suum rectè administrare norint. *Hæc in præfat. 5. Centuriæ.*

7. In præfatione verò septimæ. Inclinate parumper aures vestras ad vocem Regis cœlestis, quia ministros Dei ingenti fastu arcetis sæpè, ne vobis veritatem loquantur. Is hanc regulam præscribit & sancit: Date Deo,quæ sunt Dei, & magistratui polytico (nam Cæsar in genere accipi debet) quæ sunt magistratus polytici. Verba illa quòd inquit, Quæ sunt,differentiam faciunt,inter res quæ conueniunt Deo soli: & quæ magistratui polytico pro-

co propriæ ſunt. Diſcernit ibi vnigenitus Dei filius, religionem complectentem verbum Dei, & cultum, & mandatum; & deinde leges atque res polyticas: diſtinguit vocationem Eccleſiaſticam & polyticam. Inſuper prohibet, ne confundantur, & cuilibet ſuum, hoc eſt, quod ei propriè competit, relinquatur. In nouo quidem Teſtamento ſemper diſtincta fuerant officia magiſtratuum polyticorum, qui corpora & res externas atque mundanas gubernant, & doctorum verbi Dei, quibus cura tradendi verbum Dei & adminiſtrandi ſacramenta à Chriſto inſtituta eſt & delegata. Et nihil habet perplexi iſta ſententia filij Dei: Reges gentium dominantur, vos autem non ſic. Proinde falcem in alienam meſſem mittunt, & alienam functionem temerè inuadunt, ſanctumque ſanctorum intrant, quemadmodum Oſias: qui, cùm ſint polytici magiſtratus, aut ipſorum ſerui; tamen magno ſupercilio nouas audent religionum formulas componere, eaſque Eccleſiæ miniſtris offerre tali cum imperio; ni applaudant ſine contradictione, ſe ſuo ſceptro ipſos expulſuros aut punituros, id quod etiam factitant abſq; omni miſericordia. Porrò hæc omnia Centuriatores experti loquũtur: Conſtat enim eos ex multis locis pulſos fuiſſe, Flaccum præſertim, VVigandũ, Matthæum Iudicem, & alios his ſimiles. Heſ-
huſius

husius certè, quem Caluinus Seruetianum, Beguinus Arianum esse vult, & Clebitius graue nescio quod crimen obijcit, cùm à Beza obiectum sibi fuisset, quòd Goslaria, Rostochio, Heidelberga, Magdeburgo pulsus & eiectus esset, tantum abest, vt iuerit inficias, vt etiam glorietur, quòd propter Dei verbum passus hæc fuerit à Lutheranis; qui etiam de illo hoc distichon prodiderunt:

QVERITVR HESHVSIVS, CVR
SEXTA PVLSVS AB VRBE EST,
IN PROMPTV CAVSA EST, SEDITIOSVS ERAT.

Quamùis hunc illi præ cæteris honorem habuerunt, quòd non sicut alios ministros carbonario curru, sed honoris causa tecto carpento noctu extra ciuitatem deportatus est, multis armatis circumseptus.

Caluinus Seruetum vt hæreticum damnauit & combussit.

DE Serueto, eiusque doctrina, tam belle sensit Caluinus; vt tanquam hæreticum condemnauerit, & admotis fasciculis egregie vstulatum combusserit. *Valent. Gentil. scripsit historiam.*

Bucerus, Caluinum idolum, impiè audacem, rabidum, fratricidam, vocat.

BVcerus, ait, Caluinum in Idolum quoddam transformari, & ſicut olim Titum Flamminium Græcia coluit; ſic illum velle, vt ſe quoque colat Gallia victimis & ſacrificijs; vt quos olim idololatras vocabant, eoſdẽ nunc quoq; vocare liceat Caluinolatras. Tribuit illi maledicentiæ morbum, quem nemo eſt, qui in ſcriptis illius non videat, quàm impiè audax, falſus accuſator, rabidus fratricida habeatur. *Citat Eberus.*

Saxonici prædicantes, Smidelinum vocant Chameleontem, Ceruiſiarum diſtillatorem, Interimiſtam, Cothurnificem, Ocrearium Polonicum. &c.

FAtetur ipſe Smidelinus, ſe à Saxonicis vocari Chameleontem, polypum, nundinatorem, campanificum, conflatorem, pharmacopolam, ſyruparium, ceruiſiarum diſtillatorem, mendacem, falſarium, confuſorem, ſuperbum calumniatorem, diſsimulatorem, vanum, nouum interimiſtam, cothurniſtam, præſtigiatorem, blandiloquum, rabulam, perunctorem, oblinatorem, ſocium furum, ſophiſtam, blateratorem, dealbatorem, hypocritam, lupum rapacem, voracemq; Apoſtolum diaboli, ocrearium Polonicum, exſugatorem muſcarum, camelem deglutientem, emplaſtrarium, tibicinem, tiriacarium, vaga-

vagabundum, nundinatorem indulgentiarum, peregrinatorem S. Iacobi, ſeruulum Papatus, effrontem, omniſque conſcientiæ expertem, leuiculum, conſcientiam Dei timore vacuam habentem, ſaltatorem aërium, barbitonſorem nequã, manus cœno plenas habentem, vt omnia commaculet, neq; oculis, neque corde prędit um, mentis impotem, Chriſtum & Belial in vnam eandemq; maſſam conflantem, Pandoram, leuiſque linguę hominem. *Citat Lyndanus.*

EORVNdem de Smideliana, ſiue Bergenſi Concordia iudicium, Cancrino Tetraſticho expreſſum ἀυληγγεφοντα. fortè ἀνὶιςρέφοντα.

EXimij liber eſt fructus nec formula pacis
Publica, durabit tempus in exiguum,
Vnanimi liber hic coniunget pectora ſenſu
Diſſona, nec gliſcet plus graue diſsidium.
Perpetuo tua laus viuet nec Sueuice doctor
Gloria decreſcens te tua deſtituet.
Arbitrium ad pacis traxit te gloria CHRISTI
Vnica non turpis quæſtus & ambitio.

Habet in ſuo Antipappo Sturmi⁹. Et citat Baptiſta Ficlerus in Spongia.

Petrus Martyr, Apologeticos Anglicanos, perſtringit.

TEneor, inquit, multos iam annos huius aſſerendæ veritatis mirifico ſtudio; vel quòd

Contra Vvinto-

Hen. in epistola præfixa operi. quòd causa ipsa per se inter religionis nostræ capita, maximi sit momenti; vel quòd in eo hallucinari ad omnem superstitioné ac idolatriam sit fenestram latissimam facere.

Lascius, VVestphali responsionem, virulentam vocat.

IOannes à Lasko libellum edidit Basileæ, cum hac inscriptione: Responsio ad virulentam, calumnijsque ac mendacijs consarcinatam, Ioachimi VVestphali Epistolam quandam, qua purgationem ecclesiarum peregrinarum Francforti conuellere conatur.

Heidelbergenses Lutheri & Zuinglij Cathechismos, extra ecclesiam eijciunt.

LVtherus, & Brentij Cathechismi, extra ecclesiam eijciantur, & eorum scripta nullam habeant authoritatem. *In ordinatione Ecclesiastica.*

Christoph. Vvalterus, Aurifabro crimen falsi impingit, & Sathanicum propositum exprobrat.

RIxatur Christophorus in breui suo libello, cum Aurifabro Concionatore de corruptis Luth. operibus, quòd Lutheri conciones deprauatè & truncatim ediderit. Ait illum contra suam conscientiam palàm mentiri,

tiri, conuicia probraque iactare, suumque istud sathanicum propositum & iniquitatem obstinatè tueri.

Flaccus, Philippum & VVittembergenses Didascalos, CHRISTI Praeceptoris oblitos ostendit, dum suas docent doctrinas.

EST verò id muneris & officij mei, ait Flaccus, haud secus atque illorum, vt veritati patrociner, & ei contradicentes reprehendam, qualescunque demum sint illi, etiam si sit Angelus è cœlo, adeoque persuasum habeo, hoc ipso plus me eis honoris & beneficij deferre coram Deo, dum illos culpito, suorum errorum admoneo, atque ad pœnitentiam eos inuito, quàm illos ipsos adulatores & etiam palpones, omnes qui sua adulatione illos in erroribus confirmant, atq; in impœnitentia detinent. An verò persasum habent eiusmodi se esse præceptores, vt ipsorum dictis omnibus necesse sit fidem commodare discipulos? aut id genus sanctos, qui errare non posint? Atqui sanè nec apud ethnicos quidem nouum istud est, vt interim discipulo diuinitus veritas patefacta sit, atque etiam num patefieri posit, præ illius præceptore, in qua etiam non dubitet à suo dissentire magistro. Vnde illa nata est sententia: Amicus Plato, amicus Socrates, magis amica veritas. Atque ante illos quidam insigni præditi sancti-

ſanctimonia errauêre,& in errorem alios induxêre. Tum quoque neceſſe eſt Lutherum itidem, vt ſinant adhuc eſſe præceptorem, & præceptorem omnium præceptorum Chriſtum, à quibus ipſi defecerunt, quemadmodum in hoc omnis noſtra diſputatio ſuperior acquieſcit. Quibus ipſimet iam præceptoribus ſeſe opponunt, planeque ingratos declarant, pro veritate manifeſta. Pergunt interim, mittuntque in errorem & mittuntur, idque ſub præceptorum titulo, perinde vt olim Iudæi ſub legis, & Pontificij ſub Eccleſiæ titulo. Atque illi lepidam hanc & certam collationem (à Doctore tenebat tantummodo) accipiāt, qui ſic dicere ſolitus erat: eſtq; ſanè ſalutaris oratio, quam operæ pretium ſit non ignorare modò chriſtianos pro ſui fida commonitione. Quemadmodum Iudæi, ait, clamabant: Templum Domini, Templū Domini; & Papiſtæ hactenus clamitarunt, & neque dum clamitare deſinunt, Eccleſia, Eccleſia; ita nimirum etiam noſtri iam crepitant, Magiſtri & ſcholaſtici Vvittembergen. neque ex ipſo fundamento quicquam norūt aliud, niſi Præceptores, Pręceptores. Interim præceptoris Chriſti, cui teſtimonium reddit Deus, Hic eſt filius meus dilectus, ipſum audite: tum quoque præceptoris Lutheri, cui & ſcripta & opera teſtimonium afferunt, diuinitus illum, ceu poſtremum vltimi temporis

poris

poris huius Eliam, Ecclesiæ & doctrinæ reformandæ excitatum: horum inquam præceptorum, tum Papistas, tum Adiaphoristas magna cepit obliuio. Huc etiam illud pertinet, quòd nos nouos Pontifices siue Papas, & ecclesiæ deformatores criminantur. Atqui verò isthuc ipsum in illos equidem quadrare puto. Vt enim Romanus Pontifex, id sibi arrogat se errare non posse, se esse vniuersalẽ totius Ecclesiæ Episcopum: quicquid ipse dicat ac statuat, id valere oportere, & mera esse diuina oracula, de quibus nemini ambigere, nec cuiquam contradicere fas sit; idq́ue eò, quòd Cathedræ Petri ipse hæres sit, aut esse velit; haud aliter profectò Vvittembergenses sese comparant, dum Luth. & spiritus eius, ex sede, hæredes esse volunt: cuius tamen spiritus, vt iam cœptum est, tantundem propemodum apud illos residere videatur; quantum spiritus Petri Romæ apud pontificem, Cardinales, Episcopos, & illorum gregem. *Vide Hosium.*

Ioann. Spangenbergius, testatur populum Euangelicum, nil amplius credere.

Anno 61. edidit Spangenb. libellum, cuius inscriptio est, Verax narratio beneficiorum, per Diuum Martinum Lutherum, piæ memoriæ præsertim Germaniæ diuinitus

præstorum ; & detestandæ ingratitudinis erga eiusmodi ingentia beneficia & munera &c. Inter alia Lutheri beneficia numerat & hoc, quòd Antichristum reuelauerit. Quòd si nihil aliud fecisset, vt vel hoc solo nomine dignum eum fuisse scribit, cui summus honos haberetur. In fine verò libelli, prophetias quasdam (sic enim vocat) ex libro Lutheri congerit, inter quas ponit & hanc, de fructibus antichristi. Vetus verbum est, & à multis doctoribus repetitum, quòd post reuelationem Antichristi tam erunt homines feri, quòd iam deinceps nolent Deum agnoscere, nec vllam illius rationem habere; sed iuxta suam quisque voluntatem faciet, quicquid diabolus & caro suaserit : hoc tempus iam impletum videmus. Posteaquàm enim admirabili quadam & singulari gratia Antichristianismi seu Papatus horrẽda mendacia, ac doli, deceptionesque manifestatæ sunt; incipiunt iam homines nihil amplius credere : & posteaquam à vinculis papatus se liberos esse vident; volunt etiam esse liberi & soluti ab Euangelio & à præceptis Dei, & volunt, vt deinceps rectũ sit & iustum, quicquid vnicuique visum fuerit.

VVigandus, Euangelicos Ministros Ecebolos, & Gnatones vocat.

Repe-

REperiuntur, ait VVigandus, non pauci inter verbi ministros Eceboli & Gnatones, qui peccata potentum contra ipsorum dicta factaque mira fraudulentia excusare, carbonesq́; ignitos supponere non verentur: quo fit, vt magis accensi polytici doctores synceros (se intelligit, Illyricum, Spangenbergium & alios) audentius seuiant, eosque è suis locis & cathedris exturbent, ita vt iam etiam plerique ex illis parturientium dolores sustineant. *In libro de bonis & malis Germaniæ.*

VVigandus, iuuentutem Euangelicam petulantem, intractabilem, in Ecclesia Doctores dira conuicia vomentem affirmat.

IN eodem libello, ait Vvigandus, iuuentutem Euangelicorum quotidie fieri deteriorem, intractabiliorem, eaq́; vitia audere perpetrare, quibus olim adulti vix erant obnoxij: resonare tristes querelas passim de iuuentutis petulantia & malitia, ita vt incorrigibilis planè videatur. Tribuit illi effrenem & inauditam petulantiam & maledicentiam, qua à Prosopolatris imbuta, magis atq́; magis quotidie furere: dira cõuicia in ecclesię doctores euomere: fœda, obscœna, crudelia, impia, & scelerata scripta, pasquillos, & picturas effũdere: certare inter se impudẽtissimis mẽdacijs

con-

confingendis, qualia diabolos ipsos puderet proferre: & vt quisque in his artibus magis excellit; ita suis esse præceptoribus gratiorem, & ad maiores honores euehi.

VVigandus, Euangelicum Magistratum, Cæsareo papatum erexisse scribit, Cothurnos gignere, doctrinæ articulos cudere: Ministros verbi, vt pedum habere scabella.

TRedecimum, ait, malum in Germania, Cæsareopapatus: Polytici enim principes, & domini suis terminis excedentes, pedem alterum superbè in Ecclesiam collocāt, eam pro suo arbitrio regunt: ministros verbi, non tantum osculatores, sed mera scabella suorum pedum esse volunt: religionum formulas seu Cothurnos gignunt, articulos doctrinæ cudunt, eosque postea cum imperio & armatis minis, doctoribus ærumnosæ Ecclesiæ Christi (puta rigidorum Lutheranorum) obtrudunt; vt citra omnem contradictionem amplectantur: mandata affigunt, atque exhibent, quibus præscribitur, quomodo & quatenus ministri verbi Dei, errores & peccata reprehendere debeant; nempe, vt errores grassantes (Vvittembergensiū & Lipsensium) non refutent, falsos doctores non iudicent, nec moneant eos cauendos esse; peccata hominum, quantumuis in hoc mun-

di fi-

di fine, atrocia tantùm in genere ſtringant; vt ne quis animaduertere queat, ſe peti, ſibi ſcilicet agendam eſſe pœnitentiam. Neminem eſſe excommunicandum, niſi de ſententia polyticorum. Nemini eſſe denegandú vſum ſacramentorum, niſi ex arbitrio aularum, vel curialium, quæcunque tandem illa cauſa ſit. Quemadmodum auté, inquit idem VVigandus, Papa excommunieationis fulmen ſuæ tyrannidi attribuit; ita illi polytici ſuas minas de expulſionibus, de carceribus, de gladijs, audaciſsime ſubijciunt. Sic igitur exurgit, & indies excrementa ſumit Cæſareopapatus, & verſa vice Eccleſiaſticus Antichriſtus, in polyticum degenerat.

Caluinus, Quintinum Copinum, & Libertinos, porcos vocat, & ſcripturas habere pro fabulis aſſerit.

IAm, inquit Caluinus, diximus, iſtos initiò apertè ridere ſolitos, ſi quis ſcripturas allegaret, hæc diſsimulaſſe, quin eas pro fabulis haberent. Interim tamen non deſinebant ijs vti, ſi quis eſſet locus, quem in ſenſum ſuum torquere poſſent, non quòd ei adhiberent fidem, ſed tamen vt perturbarent idiotas, atque ita concuterent, vt tandem eos ad ſe poſſent facilius adducere. Si quis locus ipſis obijceretur, reſpondebant, Nos literæ minime obnoxios eſſe; ſed ſpiritum, qui viuifi-

cat,

cat, sequi oportere: quin etiam porcus ille Quintinus, vnumquemq; Apostolorum, aliquo scōmate notauerat, veluti Picardico suo sermone, Paulum vocans Vas fractum, Ioannem iuuenem stolidulum, Petrum abnegatorem Dei, Matthęum fœneratorem.

In Instructi: aduersus Libertinos c.9

Ioachimus Magdeburgicus, ait Sacramentarios nouum Christum docere.

IOachimus Magdeburgicus, librum quendam in lucē edidit, sub Anno 1558. quem hoc titulo inscripsit, De vetere & nouo Christo: multisq; productis argumentis probare contendit, veterem Christum prædicari à Lutheranis, Nouum Christum à Berengario primò creatum, & excogitatum, doceri & annunciari à Sacramentarijs. *Citat Surius in Commentarijs.*

Gregorius Paulus Brzezinensis Lutherum & Zuinglium Gabbaonitas vocat, illum ignem purgatorium, hunc Missam extinxisse, ait, vlterius non esse progressos.

HOrtor & obtestor vos per nomen Dei, & eius filij Domini nostri Iesu Christi, ait Gregorius Paulus Brzesinensis, dispicite diligentius ea, quæ Dominus vobis nondum aperuit. Nō dederat omnia Luthero, plura dedit postea Zuinglio, & post eum alijs, dat & nunc cui vult (de se procul dubio loquitur)

sibi

ſibi quoque plus aliquid quàm Luthero vel Zuinglio, vel alijs datum eſſe perſuaſum habet. Ac paucis interiectis: Cauete, inquit, vobis à Gabbaonitis, qui imponebant populo Dei laceris veſtibus, mucido pane &c. Sub nomine Dei noſtri, ſe venire dicebant, & impoſitum eſſe ab illis populo Dei, Scriptura dicit, quòd non conſuleret os Iehouæ. Non imponant vobis Patres, Vetuſtas, Concilia. Vetuſti enim ſunt iſti panni, quos vos primi laceraſtis in alijs articulis fidei, Vnus ſit magiſter noſter Chriſtus: os Iehouæ conſulendum, non hominum. Sunt etiam pleriq; hic Gabbaonitæ, qui vobis imponunt, amicos ſe profitentur, & nihil interea optant, quàm vt populum ad Aegyptum reducant varijs modis, & Confeſsione Auguſtana, quod vobis Dominus poſtea pateſaciet. Et iterum: Cùm Lutherum Deus excitaſſet, Eccleſiam Antichriſti per eum ita dirutam eſſe voluit, vt nō à fundamentis inciperet; alioqui tam putrida domus, eū prius oppreſsiſſet ſua ruina: ſed eā à tecto aggreſſus (vt fit in diruendis veteribus ædificijs) vaſtare cœpit primùm indulgentias Antichtiſti, quibus negatur ſatisfactio Chriſti, & gratuita remiſſio peccatorum: poſtea purgatorium aggreſſus, ignem illum Culinarum Papiſticarū frigida verbi Dei penitus extinxIt. Hinc inuocationē mortuorū,
qui

qui pro mediatore vnico funditus abolito regnabant, pessum dedit, deinde peregrinationes, &c. Cùm venit ad profundiora, & fundamento viciniora, vt ad Missam; Deus bone, quàm furebat Sathan? Extirpauit tamen Missam diu secum disceptans, & eius appendices retinens. Sed radices, ex quibus repullulascere potuit, non euulsit stirpitus; præsentiam eius in pane, carnis eius vbiquitatem, ac manducationem, quæ fit ore, retinens. Hîc iam hæsit Lutherus in doctrina de Sacramentis, nec Antichristum potuit funditus extirpare: eius etiam cæremonias Iudaicas & gentiles pro legitimis vsurpauit. Surrexit postea Zuinglius, qui tandem Missam cum suo Deo panaceo, & omnibus appendicibus eius radicitus euulsit; ita vt nihil iam Antichristianismi in ea reliquerit: Sacramenta non includere in se Christum docuit: neque etiam Sacramentis gratiam Dei alligauit: in cœlum nos ad Christum relegare Sacramenta, deducereque, & ad mortem Christi sub Pilato peractam fortissimè asseruit. Vbi verò iam suo ordine ad fundamentum ventum est, quod illis prioribus Athletis penitus repurgare, ab Antichristi & eius Sophistarum putridis commentis datum nō fuit; quantum Sathan furit, & in quæ monstra se non vertit, vt suum Deum ignotum, Prophetis, Christo, Apostolis, Deum infinitum,

tum, Deum essentiam, Deum trinum, & alijs varijs & monstrosis nominibus vocatum defendat? qui pro vno solo vero patre Domini nostri Iesu Christi, & pro filio eius vnigenito Deo vero, ex illo verò genito, tum vno Spiritu sancto regnabat diu. Nobis verò quicunque Christi ministri sumus, & membra eius corporis, summa ope adnitendum est, quò penitus hoc fundamentum ab Antichristi sordibus & dijs fictitijs repurgatum, tantùm ex lapidibus verbi Dei substruatur Ecclesiæ Dei, quò tandem contra omnes inferorum portas in neutram partem inclinans, stare semper posit. Quòad enim aliquid putridum in fundamento manserit, metuendum, ne putrefacto tandem fundamento, ædificium totum inclinet, & postea ruat, sicut factum est in Papatu, & nunc à nouo Sabellio, & illi similibus, totam veritatem patefactam, euersam Sathan curat. *Citat Hosius. ex ἀυλογραφῳ hac omnia.*

Zarnouius, Lithuanicos Samosatenses vocat Antichristos, illusores mundi, Hystriones, Mahometanos.

ZArnouius Arianus, sicut testatur Cyechouicius, vocat Lithuanicos Samosatenses Fotini mancipia, insolentes discipulos, Antichristos, illusores mundi, qui Dominum gloriæ hystrionem faciunt: hystriones, qui conan-

nantur peruertere vocem filij Dei: infelices homines, detrusos fortè delusos à Sathana: inimicos filij Dei, aduersarios filij Dei; qui ad interitum illius rapinas adhibent: fraudulentos prædones: scripturæ non credunt, verbis fidem, vim veritati ademerunt, filiũ Dei dudum contempserunt, denuò crucifixerũt, irriserunt: operarios pessimos, qui ad Antichristum & Iudäismum ducunt, duces Babylonicos, verba Dei circumcidunt, incuruant, blasphemo ore polluunt, nimis audaces & imprudentes Balami filij Mahometani. *In Dialogis polonicis, lib. 2. fol. 3.*

Castallio, vocat Caluinistas Crabrones, superbos, feroces, elatos: Geneuam; Babilonem; ministros, incantatores, Sodomæ & Gomorræ filios.

CYechouicius, Caluinicolarum hostis infestissimus, passim in suis libris Castallionis meminit, qui Caluinistas vocat superbos, feroces, inflatos, vindictæ cupidos; ita vt tutius sit principes ipsos offendere, quàm Caluinisticos crabrones irritare. Enumerat eorum vitia, turpem & infamem vitam, calumnias, maledictiones, mendacia, tyrannidem, obstinationem, superbium: Vocant, ait, Geneuam, ciuitatem sanctam; conuentũ suum, Hierosolymam. At nos dicimus, O Babylon, Babylon, ô Aegypte, ô sacrificuli Aegypti

pti & Babylonici incantatores, ô pollutissimi Sodomæ & Gomoræ filij. Confiscant, ait, bona hæreticorum, & in illis helluantur: hæreticum autem statim pronunciant, si quis ab illis aliqua in re dissentiat. Seruetum combusserunt Geneuæ, sed catenam eius auream acceperunt. Castallionem hunc dicariter cõtumeliosè & vicissim subsannant. *Beza in libro quem Sicophantem inscripsit.*

Caluinus, extremam barbariem orbi vniuerso ominatur.

CAluinus in præfatione Catechismi Geneuensis ad ministros suos in Phrysia orientali. De posteritate, inquit, ego sic anxiꝰ sum: vt tamen vix cogitare audeam: nisi enim mirabiliter Deus è Cœlo succurrerit; videre mihi videor extremam barbariem impendere orbi: atque vtinam non paulò post sentiant filij nostri fuisse hoc verum potiùs vaticinium quàm coniecturam.

Centuriatores, post Euangelium LVtheri perijsse veritatem, & phanatismos pullulare testantur.

IDem de suo Lutheranico Euangelio vaticinantur Centuriam fabri, in præfatio. 2. Centuriæ. Maximæ, inquiunt, in doctrina variationes & inclinationes impendere

 viden-

videntur, & ſic merentur hominum peccata. quæ fiunt in dies atrociora, ac tempora quidem Germanici Prophetæ Mart. Luthe. cuius voce & miniſterio Lux Euangelij, quaſi è tenebris Aegyptiacis reuocata eſt propemodum Apoſtolorum ætati reſpondent; nunc verò ipſo ſublato, quaſi alteram Euangelij ætatem ingreſsi ſumus, vbi plures fanatiſmi incipiunt pullulare, & paulatim regnare. Et in præfatione Centur. 5. paulò apertius. Perit iam, aiunt, idq́; repente Veritas, patefacta Philoſophia: Papiſmus, & aliæ Sectæ longè latèque in templo Dei primam Cathedram occupant.

VVigandus, poſt Lutheri mortem, diabolum in- cius VVittembergenſ. cathedra ſedere teſtatur.

TV, inquit VVigandus ad Georgium Maiorem, Georgi es vir, qui turbas Iſrael, non nos qui te monemus de fœdis erroribus pugnantibus cum verbo Dei: nam tu iſta ſiſania, & tetros errores in Eccleſia Dei, libris editis, longè lateque diſſeminas, ac plantas. Nos verò Eccleſiam Dei hortamur, vt in vera & ſemel agnita, atque accepta puritate doctrinæ, à Deo per ſalutare organum Luth. reſtitutæ, perſtet: Et infrà. Non ſunt lana neq; linum, de quibus hîc diſceptatur; ſed de grauiſsimis doctrinæ Chriſtianæ capitibus, quæ

à Ma-

à Maiore & alijs fœde deprauantur. Et iterum: Maior, inquit, ingenti audacia gloriatur, se, ne pilum quidem de doctrina Luth. discessisse. Et iterum: Totam Luthe. doctrinam de seruo arbitrio reprobæ menti & diabolo in Cathedra Lutheri sedenti attribuit. *In lib. de erroribus Georgij maioris.*

Conradus Gesnerus, Lutherum impatientem, & oris impudentia plenum appellat.

ILlud, inquit, non est dissimulandum, virum esse Lutherum vehementis ingenij, impatientem, & qui, nisi per omnia sibi consentientes, ferre nesciat. Et infrà: Dominus faxit, ne contentione & impudentia oris obsit Ecclesiæ suæ, cuius olim crepundia tam feliciter promouit. *In vniuersali sua Bibliotheca.*

Smidelinus, à Saxonicis Euangelicis, peius Christum blasphemari testatur, quàm à Turcis.

VT totus mundus agnoscat eos non esse Papistas, nec bonis operibus quidquam fidere, illorum etiam operum nullum exercent penitus. Ieiunij loco, comessationibus & perpotationibus nocte dieque vacant: vbi pauperibus benignè facere oportebat; eos deglutiunt & excoriant: precationes vertunt in iuramenta, blasphemias, & diuini nominis execrationes, idq; tam perditè; vt Chri-

ſtus, ne ab ipſis quidem Turcis hodie tantopere blaſphemetur: demum, pro humilitate regnat paſsim ſuperbia, faſtus, elatio, atque hoc vniuerſum vitæ genus ab illis Euangelicum dicitur inſtitutum. *Concione 4. in cap. 21. Lucæ.*

MENON multos extinctos ait, quòd ſuum dogma reprobarent.

RECenſet Menon aliquot Lutheranos concionatores ſubitanea morte abreptos, propterea quòd ſuum dogma reprobarent & infeſtarent. VViſmaria, ait, Anno 55. Vincentium quendam Lutheranum, cum in ſug geſtu profiteretur, ſeſe Anabaptiſtas infamaturum, dum os ſibi eſſet patulum, è veſtigio obmutuiſſe, & domum fuiſſe deportatum. Alios in menſa narrat, cùm ipſi mortem minitarentur, ſubitò extinctos. Plurimos verò veritati factos æquiores. *Citat Lyndanus in Dubitantio.*

VVittegiſtus Anglus, Angliam ſuam, ait, reformatiſſimam: nec opus eſſe Geneuam currere pro doctrina.

SCripſit VVITTEgiſtus opus quoddam contra Puritanos: in eo aſſerit Eccleſiam Anglicanam eſſe reformatiſsimã in tota Europa, nec eſſe opus pro reformatione aliqua Geneuam currere; ſed poſſe ac debere Geneuã poti⁹ diſcere reformationẽ ab Anglia.

Purita-

Puritani, Angli, in doctrina Caluinistarum Anglorum, 150. Articulos reformatione dignos inuenerunt.

PVritani, Anglicæ mulieris regnum, ita valdè mirantur, ac detestantur, vt illud ferre non posint. Quamobrem sedecim huius gregis ministri Geneuam se receperunt, vbi non iam mulier, sed sanctus ille Beza regnabat, teste Stapletono. Imò verò inuenerunt in ipso Reginæ suæ Ecclesiastico regimine & praxi, ac in doctrina reformatæ Ecclesiæ Anglicanæ, circiter 150. articulos, quorum reformationem efflagitant, cùm viua voce, tum multis libris editis: eamq́; nisi obtineant, grauissima quæq; ac periculorum plena minari non verentur: pro quibus etiam ita seditiosis scriptis, duo ex illis sunt suspensi ab illa ipsa sua Regina, & Papissa, non ita pridem. Iuramentum enim quòd de primatu Reginæ in causis fidei exigitur, omninò recusabant, & Geneuam potius profugere, quàm in tali reformata Ecclesia diutius viuere proponebant. *Stapletonus in suis principÿs.*

Anonimus liber Geneua editus, de concordia laborandum censet, sed ab ea vult exclusos Anabaptistas, Menonistas, Suenckfeldistas.

EDitus est Geneuæ 1566. libellus, De pace Christianarum Ecclesiarum constituenda.

genda. In eo author magna contentione vrget Synodum. In ea porrò ſic agi vult, vt prius Papiſtæ de omnibus articulis inter ſe conueniant. Ex altera verò parte, eorum ſcilicet qui Romanam eccleſiam non ſequuntur, poſteaquam effecit Sathan; vt quædam ſit inter eos opinionum confuſio, Iſta, inquit, potiſſimum ratione proſpici poterit, ſi cæteris ſemel exploſis, quorum manifeſti & vtrinque ſint damnati errores, veluti Anabaptiſtis, Arianiſtis, Menoniſtis, Suencfeldiſtis, & alijs eiuſmodi; ij demum in delectum veniant, qui vel Auguſtanam, vel Helueticam Confeſsionē, qui cum Anglicana, Scotica, & Gallica, prorſus in doctrinæ capitibus conſentiant, amplectantur. Et ſiquidem ne hi quidem inter ſe in quibuſdam ſatis conſentiunt; tamen etiam in ipſo Cœnæ Domini articulo Romanam Eccleſiam oppugnant. Iudices autem vult eſſe Cæſarem & Principes: In Anabaptiſtas porrò ante omnia, gladio animaduerti præcipit.

Caluinus, Blandratam, Alciatum, Ochynum, Socinum, phanaticos, vertiginoſos, ſceleratos, hypocritas vocat.

CALuinus, in breui admonitione ad fratres Polonos, ne triplicem in Deo eſſentiam pro tribus perſonis imaginando tres ſibi Deos

bi Deos fabricent, huius doctrinæ architectos, his elogijs exornat, Seruetum, ait, secuti sunt, Paulus quidam Alciatus Mediolan. homo iam antea planè phanaticus & vertiginosus. Georgius Blandrata, Gentili ipso multo impudentior, & sceleratior: Guileus Iuris Consult, homo sanè improbus, vt cui nulla religio fuerit, dogma quodcumque corde retineret, manifesto periurio abnegare. Bernard. Ochyn. impurissimus hypocrita, Lelius Socinus, incredibiliter ad contradicendum & varios nectendos nodos comparatus. *Testatur Stancarus in Apologia.*

Heßhusius, Illyrici doctrinam, blasphemam, portentosam, audacia & Antilogijs plenam ostendit.

DE Illyrico & asseclis suis, ait Heshusius, Primò, quòd nihil est in ore ipsorum firmum. Secundo, Audaciam peruertendi. Tertiò, Scripturas nimis licenter vsurpat. Quartò, Opera bona hominum, viam latronum vocat. Quintò Horrendas blasphemias sine pudore euomit. Sextò, Portentosum dogma vocat. Septimo. Ipsissimum Epicureismum secum trahit, & vniuersam religionem à fundamentis euertit. Octauò, Spiritu vertiginis agitatur, ita vt ex plurimis antilogijs cõstet. Nonò, Immanem audaciam & impudentiam in mentiendo tribuit. Decimò, Subinde cu-

mulat errores. *In Antidoto contra impium dogma Illyrici, Iena, 1572.*

VVestphalus, Micronium futilem, rixatorem, perditæ impudentiæ hominem vocat.

NEc verò mihi nouum eſt, Micronium, Laſci, vel ſocium, vel Symmiſtam hominem perditæ impudentiæ, & futilem rixatorem male de me loqui; cùm de omnibus Eccleſijs Saxon. loquatur peſsime, cùm malus ſit, nec didicerit, benê loqui, neque vereatur falſare & corrumpere ſacroſancta eloquia Dei. *In Epiſtola ad Ioannem Tynianum.*

Academia VVittembergen. Oſiandrum dirarum & execrationum plenum ait.

OSiander, aiunt, de iuſtitia eſſentiali, excluſo nimirum à iuſtificatione, merito & ſanguine filij Dei, tantis cum fulminibus dirarum & execrationum, tantoq; cum boatu, bellum nobis inferebat; vt niſi bonitas cauſę ac veritas nos texiſſet, ac fulciuiſſet; tolleraturi impetus atque inſultus tam violentos, & ſuperaturi non fuiſſemus, *Ficlerus in Spongia.*

Stancarus, Tygurinos, manifeſtos hæreticos & seductores appellat.

VErum, quoniã Tygurini & Geneuenſes, cùm ſint publici & manifeſti Hęretici, & non

non semel scriptis & Epistolis suis seduxerũt Polonos tuos,& admoniti resipiscere noluerũt, sed magis atq; magis indurati & obstinati, conati sunt eos in hæresib9 confirmare, ac suadere, illis vt me cum reliquis sectarijs & hæreticis è cœtu suo eijcerent, cùm puram & veram fidem habeam; facere non potui, quin arguerem & increparem eos. *In Epistola ad Regem Poloniæ.*

Hedio, Euangelicos ad Atheismum labi testatur, Papatum reijci, & tamen Christo nomina non dari.

CONqueritur Hedio de multis inter Euangelicos emergentib. erroribus, vt si quis, inquit, omnes numeret, ferè 128. inueniat, atque ad Atheismum relabi Syneuangelicos admiretur. Certè ait, omnia plena sunt periculis & neglectus religionis, veræq; honestarum disciplinarum, inprimis Theologiæ, ex studiosis rarissimus inuenitur, qui se parabilem præbeat, vt Didacticus euadat. Adeò omnes horrent hanc professionem, & caussantur hoc dissidium, vt nesciam quales posteritas sit habitura verbi præcones. Papatus reijcitur, & Christo nomina non dantur, Iuuentus ferè nil Dei habet. *In Epistola ad Melanchtonem.*

Brentius, Bullingerum & Zuinglium exagitat Imperatorem inuictum, Triumphatorem Gallicum, Anglicum, Polonicum, &c. vocat.

Sed

SEd nec illud debet Bullingerus impune ferre, quod impotenti iactantia commemorat, ad quam multa Regna Zuinglij dogma peruenerit. Nunquam, inquit, efficiet Brentius, vt multa illa hominum millia, per Germaniam, Galliam, Angliam, Italiam, Poloniam, Lithuaniam, Hungariam, perq; alia Regna, quæ per gratiam Dei ex prædicatione & ſcriptis Zuinglij, veram Chriſti cognitionem hauſerunt, non ſint honore debito, digna gratitudine, virum tantum proſecuturi. Et mox: Cedo igitur Zuingliane, tot ne ſunt Regna, quæ Zuinglius ſuo dogmate (quod Bullingerus pro ſua ſententia veram Chriſti cognitionem vocat) inuaſit, & expugnauit? Quid ergo faciamus? Quid niſi vt veterem Zuinglij triumphũ renouemus? Spero autem vos Zuingliani, mihi propitios fore, quòd hactenus ignorauerim veſtri Patriarchæ maieſtatem: putabam eum eſſe aliquẽ gregarium bellatorem, iuxta vulgatum verſiculum quem ſupra recitaui,

Occubuit patrio bellator Zuinglius enſe:
Et preſſa eſt armis gens populoſa ſuis.

Hunc autem intelligo, eum eſſe inuictum Imperatorem, ac triumphatorem: Immane, quantus eſt hic heros? quid ceſſant viris mulieres, minores, maiores, ſenes, ac etiam infantes, quin ad Bullingeri buccinam conclament? Zuinglius triumphator Germanicus,

Galli-

Gallicus, Anglicus, Italicus, Polonicus, Lithuanicus, Hungaricus, & plus vltra, Calecutius. Sciamus igitur quæ sunt illa heroica stratagemata quę in tot Regnis peregit. Non tamen frustra tanti honoris titulos reportat. Ecce igitur tibi: docuit in Eucharistia, panem esse panem, & vinum esse vinum. An non hoc est insigne stratagema? Pergamus: Docuit imagines, & statuas sanctorum non esse nisi fictitios colores, non nisi lapides & ligna, ideoque luto conspergendas, aut è medio tollendas. O quantum hoc est beneficium: Quid amplius? Docuit Herculem, Theseum, Socratem, Numam Pompilium, & alios Ethnicorum Heroes commorari in cœlo, cum Abraham, Isaac, & Iacob. & alijs sanctis. *Citatur in spongia Fickleri.*

Caluinistæ, non sunt aliud quàm Iudæi & Machometani baptizati.

PRodijt quoq; libellus quidam Anonim9, anno 1586. à quodam Lutherano editus, & Ienæ impressus, cum hac inscriptione: Admonitio ex verbo Dei, quòd Caluinistæ non sunt Christiani, sed tantùm Iudæi & Machometani baptizati.

Theomorus testatur nouem infanda crimina, quæ non licet homini loqui, Caluino obijci etiam ab ipsis suæ sectæ hominibus.

Theo:

THeomorus, quidam Caluinicola recenſet in libro ſuo, nouem maculas turpiſsimas, à ſuæ ſectæ hominibus Caluino inuſtas. Primam, Fuiſſe, aiunt, non modò hęreticum, ſed quouis hæretico peiorem. Secundam, ambitioſum & tyrannidis cupidiſsimum. Tertiam, vſurarium inſignem. Quartam, Nummularium inſignem, ſeu trapeſitam. V. Auariſsimum. VI. Aleatorem. VII. Scortatorem libidinoſiſsimum, adeoq; manifeſtum; vt (cùm negare de Caluino infanda non poſſet, quæ non licet homini loqui,) maluerit hiſtoricos Patriarchas traducere, quàm Caluinum turpem concedere: Ait, enim, neſcio quid deterius in domo Iacob, & Dauidis accidiſſe. VIII. Vindictæ appetentiſsimum, ſæuum, ſanguinarium, vix placabilem. IX. Immoderatè bilioſum & iracundum. *Citat Sainctius & Ederus.*

Molineus, Caluinum facit Atheorum Principem.

MOlineus in ſuo libro, facit Caluinum Atheorum Principem; propterea, quòd filij eſſentiam à Patre eſſe negaret; & perſonas in imaginarias proprietates & accidentia transformaret, perſonarum propria confunderet, diſtinctionem inter Patrem & filium tolleret. *Vide Chronol. Genebr.*

Illy-

Illyricus, Caluiniſtarum Lyturgiam non vno ſacrilegio viciatam teſtatur.

CAluiniſtarum, inquit, Liturgia, non vno Sacrilegio viciata contaminataque eſt, eaque prohdolor innumeras animas æterno exitio inuoluit. In defenſ. Confeſs. Martiniſtarum.

Sarcerius, celerem ruinam Euangelicæ doctrinæ minatur.

SArcerius, cum ſuis manipularibus, in Confeſs. Mansfeldenſ. Hactenus cauſas, ait, recenſuimus: quàmobrem floreant Hæretici, & Sectæ. ex quibus perſpicuum eſſe poteſt; quid tandem ſecuturum ſit, videlicet horribilis interitus purioris doctrinæ, quam ſubitò pręter omnem expectationem amittemus ignorantes, quo tandem modo amiſſa ſit.

Sturmius, Concordiam Bergenſ. Dianam Epheſinam, Mammoſam Leſtricam latrocinatricem appellat.

STurmius Rector Academiæ Argentinen, in libello quem edidit. 1581. Neuſtadij, & inſcripſit, Confeſs. Auguſtana Argentinenſ. Sic de concordia Bergenſ. loquitur. fol. 15. Iam de re agam deinceps, De Horribili Hæreſi Vbiquitaria. De craſſa iſta manducatione, & plus quàm Capharnaitica, & oſtendam

his

his quinque (Iacobo Andreæ paulò ante nominat, Pappum, Osiandrum, Laonicum, & Bizantinum) me legisse iam tandem formulam Concordiæ, quæ primo aspectu virgo Ephesina, & Calcedonensis Concilij doctrina esse videtur; sed nõ diu; statim enim post principia apparet collocata Diana Ephesina: Mammosa illa Lestrica, illa latrocinatrix, illa hostis & profligatrix optimorum & doctissimorum hominum, quorum vxores & liberi, in sordibus & ærumnis durè, & auidè, & acerbe ætatem degunt.

Sturmius, Osiandrum, Caligulam, Vlyssis nepotem, forma pulchrum, omnium horarum aulicum vocat.

STurmius in Palinodia ad Lucam Osiandrum. Nunquam putaui, ait, ex Osiandrorum tam vetusta & Græca stirpe talem posse nepotem procreari, tam formæ speciei pulchrum, tam multarum linguarum, tam omnium horarum aulicum, hominem tam disertum; vt qua in re ego tres menses amplius consumpsi, tu eam quadriduo absoluas, idq; tam copiosè, tam prudenter. Peto à te, vt hãc mihi veniam des vnã, quòd te Hosiandrum non Osiandrum salutarim: non enim te Græcum origine, sed Sueuum putabam, nomenque te habere, vt re & nomine sis Caligula à Caliga, quàm Germani Hosen vocant, non à reli-

religione & sanctitate, quam in te non ita magnam esse existimaram. Nunc calculos reduco, teq; non tantùm Osiandrum Græco nomine, sed etiam Græca stirpe; non fabri nepotem, sed ab Vlysse progenitum esse, facilè assentior, maximè quòd fama sit vetus, teste Tacito, Vlyssem Græcum & sapientissimum hominem ex longo per Oceanum errore etiam in Sueuiam vsq; penetrasse. A quo, si Althamero licuit Illingos, quos honoris causa nomino, deducere, cur tibi, & mihi non liceat Hosiandros (Osiandros dicere volui) sæpè enim aut linguæ, aut calami, aut etiam oculorum, quos & tu, vt minus acutos, vno verbo in Antisturmio ferè extremo acutissimè notasti, vitio labor; cur nobis, inquam, non liceat tuam stirpem Græcam dicere, ab eodem Heroë, aut certè eius comite Græco profectam? Vnde enim alioqui Græcum hoc nomen, Osiander, etiam inter fabros & agricolas vsitatum; idq; iam pridem ante Græcam linguam in Germania à Capnione & Erasmo restitutam.

Puritani Angli, grauissimè queruntur de protestantibus Anglis: aiunt eos manifestè à Christo defecisse: Papæ potestatem ex Italia in Angliam trãslatam; Polyticos Angliæ, Machiauellistas, fratrum carnifices, &c. appellant.

PVritani in ſecunda ſua admonitione, ad Parlamentum, & in eius præfatione, conteſtantur, eam religionem Proteſtantium, ad quam amplectendam legibus deuinciuntur, continere errores apertè intollerabiles, & manifeſtam defectionem à Chriſto. Præterea verò, à nouis iſtis magiſtratibus, non aliter quàm à Pontificibus Romanis, verbum Dei clamitant eſſe circumciſum, alligatum; vt nihil ex eo proferri poſsit, quod iſtorum placitis aduerſatur. Prædicant Sacramenta eſſe impie contempta, & profanata. Statutas in Eccleſia preces nihil continere, niſi fœdos abuſus, varias ac impias Battologias, mendacia aperta, ſtoliditates, vel manibus tractabiles, aliaque multa cum ſcripturis diuinis pugnantia. Papæ Romani nomen ſolùm mutatum eſſe, cum autoritas eius tranſlata ſit ex Italia in Angliam, à Romano Pontifice, ad Canthuarienſem Epiſcopũ, reliquos ſub eo Pſeudoepiſcopos omnes, meras eſſe reliquias ſeminis Antichriſtiani, eoſque bellum indicere Chriſto, omniquе verè Chriſtiano: ita de illis ſentiendum eſſe, tanquam iuratis inimicis Eccleſiæ Chriſti, qui propter has fædiſsimas religionis maculas, palàm denuntiant Reipublicæ Anglicanæ rectoribus. Tolerabilius fore Sodomę & Gommorrę in die Iudicij, quàm illis: nihil aliud expectandum eſſe, quàm præſentem Dei vindictam, ſuper

vniuer-

vniuerſam illam regionem. Quamquam Polytici iſti Angliæ Machiauellani, contra Deum ipſum ſatis ſe putãt eſſe munitos: & quando cum Chriſto non ſunt, perinde eſſe, ac ſi contra ipſum eſſent; ideoque iam ſiue partes tueantur Iudæorum, ſiue Turcarum, ſiue hypocritarum Angliæ Proteſtantium, nihil eſſe diſcriminis: & propter ſynceram veritatis confeſsionem, quæruntur, multa fratrum ſuorum millia capitalibus actionibus inuolui, mulctis, crudelitatibus ad extremam inopiam redigi, ſuffocari in carceribus perire fame, grauiſsimas vexationes ſufferre, iſtamque Reginam induci, ad perſequendos Euangelij profeſſores, non aliter quàm pater eius Henricus 8. inductus eſt ad perſequendos ſui temporis Proteſtantes.

Poſtellus, ait Caluiniſtas nil hominis, præter formam hominis habere, Catholica nuntium remiſiſſe, belluarum ritu viuere.

CItat Iordanus, in ſua reſponſione, ad Danæum, Poſtelli verba ad Caluiniſtas. Vos, ait, qui opiniones blaſphemas perenniter de Deo funditis, citra reſipiſcentiæ expectationem peccatis: qui Dei motum è conſcientijs excutitis: qui Catholicum nuncium perpetuum remiſiſtis: qui Eccleſiæ iudicium ac autoritatem nihili facitis: qui belluarum

ritu, sine sacro, sine legitimis precationum formulis, sine christianis vllis ministerijs viuitis: qui Trinitatem vnum Deum negatis, & barbaram esse loquutionem prædicatis: qui denique nihil hominis præter formam geritis.

Oecolampadius testatur 77. mutationes in explicatione scripturæ inter Lutheranos inueniri.

OEcolampadius in libro Germanico, AEqua responsio ad Lutheri præfationem, Si ad vestras, ait, dissensiones respiciendū est, certè inter vos 77. mutationes, non tantum in explicatione scripturæ, sed etiam in quibusdam phantasijs propemodum inueniuntur.

Heidelbergenses Sacramentarij, Menitis & Hutitis, diuisionem & dissensionem exprobrant.

IN præfatione, quam Colloquio Frankentalensi, Heidelbergenses Ministri, præfixerunt, Anabaptistis expendēdum proponunt. Si vobis, inquiunt, Ecclesiæ titulum, & nomē concedere vellemus; quænam inter vos secta pro Ecclesia Dei habenda esset, cùm in tam multas partes secti, atq; diuisi estis? Nam vos ecclesiam dici non ferent Hutitæ, qui vos tanquam minimè Christianos, à communione

sua

stra per excommunicationem excludũt. Mul tò minus id ferẽt Menitæ, quorum nonnulli (nam & illi variè diuisi sunt inter se) eos etiam rebaptizant, qui à vobis baptizati sunt. Quòd si Hutitas ecclesiam appellare placeat; id neque vos, neq; Menistę ferendum putabunt. Similiter neq; vos tollerabitis, neq; Hutitæ vt Menistis nomẽ Ecclesiæ concedatur. Vt reliquas interim sectas nunc silentio prętereamus, quæ omnes rebaptizandi consuetudinem habent, quarum vna quælibet sibi soli titulum Ecclesię Christi vendicare nititur.

Sacramentarij, Lutherum vocant Ceruisiarum Papam, Antichristi nepotem, Lunaticum, Sophistam, crassum rusticum, &c.

VOcant diuersis in locis Sacramentarij Lutherum, non virum Dei, non alterum Eliam, & quintũ Euangelistam, sed duplicem Papistam, Gnatonem, & adulatorem Principum, natum sophistam, deceptorem, seductorem, Pseudoprophetam, nouum Papam, vel Antichristi proximum consanguineum, lasciuum, nitidum, & comptulum sophistã, suem cum sanguine, cereuisiarium Papam, Papam stramineum, nepotem Antichristi, crucifixorem, carnificem & mactatorẽ Christi, insanum atque Lunaticum sophistam, indoctum atq; crassum rusticum, infelicem somniatorem, præsumptuosum & obstinatum hominem: in cuius scriptis nequitiam,

malignas calumnias,& ſcurrilem ridēdi modum inuenire liceat: In cuius moribus ſuperbia faſtus,& intollerabilis propè ambitio deprehendatur: cuius ſpiritus craſsis erroribus conſtrictus, contra veritatem atque charitatem inſurgat, aliisque ſine ratione inſultet, & impudenter mendacia venditet: qui præclaram Euangelij lucem, vel nunquam agnouerit, vel eius continuò ſit iterum oblitus: qui Dei verbum improbè tractet,& manifeſtè diuinas literas violet atq; corrumpat. Hęc omnia Epitheta inuēies lector, partim apud ipſum Lutherum, apud Ioannem Schutz in Serpente antiquo, Oecolampad. in Aequa reſponſione, Zuinglium contra Lutherum, Alberum contra Carolſtadianos. In charta quadam Zuinglianorum Anno 1527. edita.

Conradus Ryß, Lutherum mendacem, faſtuoſum, vno aureo natum dæmonem à Carolſtadio emiſſe teſtatur.

DEus, inquit, propter peccatum ſuperbiæ, qua ſeſe Luth. extulit, quemadmodum pleraq; ipſius ſcripta teſtificantur, verum illi ſpiritum abſtulit, vti prophetis illis 3. Regum 22. atq; in eius locum, iracundum faſtuoſum atque mendacem ſpiritum dedit. Neque id mirum eſt, cùm eum à Carolſtadio floreno aureo emerit, cuius rei nondum pœnitentia duci-

ducitur. Atq; hic mendax ſpiritus,in omnibus ijs quoque manebit, qui partes ipſius ſequuntur, niſi ad ſaniorem mentem reuertantur. *Libro Germanico contra Ioannem Heſſum de Cœna B. 2.*

Sacramentarij, Lutheranos, carnifices Chriſti, Antichriſtos, animicidas, cœcos idololatras, Epicureos, &c. vocant.

VOcantSacramentarij,Lutheranos,Idololatras diſſolutos, Epicureos, abiuratos Chriſtianos, veteratorijs artibus imbutos, doctores, cœcos,& ex parte contumaces,atq; obſtinatos, homines duplices, papiſtas, abnegatores, mactatores, crucifixores, & carnifices Chriſti,cœcorum doctores,rancidos, ſpiritus, ſophiſtas,Antichriſtos,nouos,veteratorios,& ſophiſticos papiſtas, hoſtes veritatis, Dei mactatores, carnis voratores,potatores ſanguinis, Thijeſtas, Capharnaitas, ſacramentarios, Neſtorianos, Eutychianos, animicidas,Apoſtatas,qui Chriſtianam fidem abnegarint, qui ex Chriſto atque Baptiſmo idolum fecerint.Nullus impoſtor,aut circulator (inquit Caluiniſtarū quidā) tam audax, proteruus,aſtutus,& peſtilens eſt,atque ſunt Lutherani, Eutyches, & noſtro ſeculo Suecfeldius, probitate & integritate eos ſuperāt. Doctrinam verò Lutheranorum, ijdem ſacramentarij ſomniumatq; delirium noxium

vocant:item commentitium dogma, quintũ Euangelium, diaboli ſtercus, quo ſeipſum titillat. Imò Lutheranos, aiunt, doctrinam habere, qua magis abſurdam atq; deteſtandam ſol nunquam viderit; quin admirantur etiã, adeò cæcutire Germaniam, vt hoc non animaduertat. Quemadmodum Beza in Reſpõſione ad Acta Colloquij Montisbelgariẽſis, quaſi exclamabundus in hæc verba erumpit: Et hæc portenta diutius audis Germania? Vide Ioannem Schutz in Serpente antiquo, Georgium Hanfeldium in viæ monſtratore, Alberum contra Carolſtadium.

Menon Symonius, Lutheriſtas ſuperbos, faſtuoſos Turcis & Tartaris facit abominabiliores.

MEno Symonius, Lutheranos, inquit, diſſoluta, carnaliq; doctrina ſua, diſſolutum & carnalem populum, ad eam morum turpitudinem vitæq; licentiam induxiſſe, & frenũ ita laxaſſe; vt vix inter Turcas & Tartaros tã impij atq; abominãdi mores inueniãtur. Ait ibidem, eoſdem Lutheranos, precioſa morte, ſacroſancta carne atq; ſanguine, tum ſalutifico verbo Chriſti, ad carnalem ſuam voluptatem & contumaciam palliandam abuti, &c. Et iterum: Scio verè, inquit, quòd ſunt extra Chriſti Spiritum miſſionem & verbũ, & quòd in doctrina ſua; & actionibus hominum

num fauorem, honorem, superbiam, reditus, splendidas domos, & iucundam, & voluptatibus affluentem vitam, non minus quærunt, quàm Papistæ. Et paulò post: Vos ipsi (ita Lutheranos & Sacramentarios compellat) ij estis, qui dissolutam, carnalemq́; vitam ducitis, qui CHRISTVM crucifigitis. Iterum: Qui blasphematis spiritum eius & gratiam eius contemptui habetis. Et alio loco. Cùm ad Concionatores eos peruenitur, qui se gloriantur habere verbum Dei, quosdam manifestè & apertè mẽdaces, quosdam ebriosos, quosdam vsurarios, quosdam superbos ac fastuosos, quosdam calumniatores, & maledicos conuiciatores, quosdam persequutores & proditores innocẽtum esse deprehendas. Quomodo etiam illorum se gerant quidam, & qua ratione vxores suas consequuti sint, quales etiam vxores habeant; id ego Domino atq; ipsis etiam committo. Vitam quietam, & iocosam, desidem & iucundã ducunt: seductionibus & adulationibus sese alunt. de rapinis Antichristi, id tantum concionantur, quantum terrenis & carnalis magistratus ferre atq; audire vult. Alio item in loco. Inutiles atque infructuosos Doctores eos nominat, qui sese à Sathanæ spiritu impelli patiantur, quorum causa atque negotium, manifestè ac directè diuino spiritui verbo vitæq́; repugnet. Doctrinam eorum carnalem,

& seductioriam vocat. Sacramenta verò nempè Baptismum & Cœnam Domini, ait scripturæ fundamento carere, atq; Idolatrica esse, imò vitulorum cultum. *Citat Ederus, & Vlembergius.*

Lutherista, Caluinistas vocant Suermeros, sues, canes molossos, Laruas diaboli, Phanaticos, Moriones, Truncones, &c. Diabolorum capita, stercora, fœtores sathanæ, doctrinam eorum ex secretissimo infernalis aulæ abysso prodijsse.

VOcant Lutherani diuersis in locis, Caluinianos & reliquos Sacramentarios leuissimos contemptores, & Suermeros, sues, canes, idelolatras, corruptores diuini verbi, calumniatores, mendaces, loquaculos, clamosos vociferatores, irrationales asinos, tenebriones, laruas diaboli, cœcorum duces, hæreticos, seductores, immundos, crassos, indoctos, impudentes, excœcatos, & miseros Suermeros, insanos atque phanaticos moriones, aut scurras, imperitos, atque expertos homines in spiritu, progeniem viperinam, voratores animarum, animicidas, detractatores, calũniatores, & capitales hostes filij Dei, homines impios, qui blasphemijs in Deum, inauditis mendacijs, atque calumnijs referti sunt, diabolorum capita, deceptores hominum, summos calumniatores Christi Domini, impu-

pudentes, damnatos, versipelles, teterrimos atque impios conuiciatores, vaferrimos deceptores, & corruptores, duplices fures, qui CHRISTO non animas modò, sed & honorem suum furantur, ambitiosos, superbos, tumidos, arrogantes, turgentes, temerarios, atque benè saginatos mendaciorum architectos, adeoque mendacium ipsum: duplices latrones, corporis, nimirum & animæ: hypocritas, canes sanguinarios, lupos rapaces, infernales molossos, à seipsis creatos doctores, crassos asinos, & truncos, Germanicos Turcas, ipsis etiam Turcis deteriores, caluos Caluinistas, diabolicos impudentes atque infernales lupos, & doctores à sathana missos, &c. Quos ipse sathan obsessos tenet, & per eos loquitur: quorum corda plena sunt abominationibus, atq; odio in venerabilē Eucharistiā: qui Christum & Deum patrem verbis suis obtruncant: qui sub bono prætextu verbisq; speciosis, diabolum Dei loco proponūt: qui horrēda, diabolica, hominibus indigna, atq; inaudita conuicia, ex intimo virulenti cordis recessu, contra Dei filium, eiusque verbum euomunt: qui Christo vehementer infensi sunt, eumque minoris faciunt, quàm Arius, atque Mahometus: qui Christi nomen externa professione præ se ferunt, propter ventrem, & in corde suo dicunt, Non est

Deus,

Deus: quos diabolus additis calcaribus agitat: qui enormia, crassa, pinguia, manifestaq; mendacia docent, & contra conscientiam agunt: qui summam diligentiam adhibent, atque omnes ea in re neruos intendunt, vt CHRISTVM Seruatorem adducant in contemptum, eiusq; honori detrahant; qui scripturas data opera peruertunt, atq; corrumpunt, vt Christum de gradu deijcere, atque à dextræ Dei throno deturbare possint: qui fidem in Christum penitus abnegant & tollũt: qui falsis suis & venenatis dogmatibus, in vinea ouiliq; Domini, non secus atque agrestes porci & lupi rapaces, imò vti fures & latrones grassantur, & dilaniant, furiunt atq; frendent, furantur & prædantur, occidunt & obtruncant, mordent dentibus & latrant, quemadmodum canes, qui ob naturæ sæuitiam, cathenis vinciri solent: quorum linguam atque calamum, malignus quidam & virulentus dæmon contra Christũ moderatur: qui Christo magna animorum virulentia grauiter succensent, eumque scientes & volentes conuicijs atque calumnijs obruunt: qui Dei filium dennuò crucifigunt atque irrident, imò penitus abnegant, & famam de eo spargunt, quasi neque verax sit neque omnipotens: qui Christi testamentum ignominia & contumelia afficiunt, quibus Christiana religio cordi non est: qui cauteriatam habent conscientiam:

quo-

quorum nullus liber extat inter eos, quos hoc seculo scripserunt, qui non horrendum monstrum & blasphemiam in filium Dei cõtineat: qui perdiabolatum, indiabolatum, & superdiabolatum sceleratumq; cor & mendax os habent: qui non secus cauendi sunt, atque ipse dæmon, ad quos pertinent tonitrua, infernalis ignis, atque æterna damnatio: qui cum diabolo partem habebunt, &c. Spiritus eorum (inquiũt ijdem Lutherani) atque gubernator ater pessimus, fugitiuus, lubricus, diabolus est, falsus, mendacijs infamis, furiosus, verbosus, crassus, cæcus, veteratorius, impudens, obliuiosus, præfractus, temerarius, proteruus atque mendax spiritus, lucem fugiens, audax, malus, iracundus, odio flagrans diabolus contra filium Dei, qui ex secretissimo abysso infernalis aulæ prodijt: supramodum astutus, versipellis, doctus, eruditus, & per omnia scelerum genera, iterum atque iterum volutatus, sapientissimus atque versutissimus demon, &c. Doctrina eorum (aiũt) est, & in perpetuum erit, à diabolo, & nihil est aliud quàm leuis, inefficax, claudicans, elumbis atque temeraria quædam loquacitas, & nequitia Diaboli, corrupta, fœtida & histrionica expiratio, crassa stultitia, virulentum atque hominibus indignum mendaciũ, scelerata doctrina, stercus & fætor Diaboli, turpes neniæ, &c. Caluinismus (inquiunt) de-

terior est, atque Arianiasmum in recessu habet: Machometismus, Arianismus & Caluinismus, fratres sunt & sorores, tres caligæ eiusdem panni. Sacramentarismus, ait inter Lutheranos quidam, Camerina quædam est, in quam multæ hæreses concurrunt, vltima sathanæ ira, quam is furijs agitatus, cótra Christum eiusque Ecclesiam exercet. Qui sacramentariorum partes sequitur, inquit idem Lutheranus, is manifestus atque eiuratus est hostis Dei, & fidei suę, quam in Baptismate Christo dedit, oblitus. Hæc omnia Caluinistarum epitheta, inueniet lector partim in Lutheri scriptis Polonicis contra Sacramentarios: partim in Alberti libro contra Carolstadianos: partim in serpente antiquo. & quinquaginta causis Ioannis Schutz: partim in lupo excoriato Riuandri: partim in Selneccero, & his similium Lutheranorum scriptis.

Lutherus, concionatores suos verum fundamentum ignorare testatur, Papa maledicere probe noße.

DIco, per animam meam, inquit, quos ego vidi & expertus sum, tam concionatores, quàm scriptores, qui hoc tempore pro optimis volunt haberi & debent, exceptis valde paucis, de hoc Capite, quomodo per Christum iustificemur, nihil omninò sciunt.

Et quan-

Et quanquàm interdum ſcopum obiter attingunt, tamen omnia quaſi per ſomnium dicuntur & audiuntur. Papam, Monachos & Sacerdotes, conuicijs proſcindere omnes nouerunt: at verum fundamentum, quo Papatum, & omnia falſa dogmata, euerti oportet, profectò pauci eorum intelligunt. *Tom. 6. Germ. Ienæ fol. 215. Matheſius in hiſtoria Lutheri, Conc. 11. pag. 123.*

Riuander dolet Caluiniſtarum excrementa, tanquam ſancta venerari.

DEflenda eſt, inquit Riuander, in Lupo excoriato, & deploranda noſtra leuitas & negligentia. Leuitas noſtra quidem, quòd nos ab omni vento ita moueri, atque impelli patimur: adeoque lubrici ſumus, & turpiter inconſtantes: vt Caluiniſtarum excrementa continuò tanquam ſanctum quiddam veneremur. Negligentia noſtrâ verò, quòd non diligenter frequentamus templa, neque Catechiſmum noſtrum diſcimus, neque videmus, quod noſtri Theologi ſcribant, ſed eorum tantùm chartas erroribus illitas legimus.

Oſian-

Osiander contra Philippum & Virtembergen. Magistros, habere se tria A. A. A. profitetur, vocat fratres ignorantiæ, Dei blasphematores, Iudas, Proditores, & quid non?

EXtat libellus de Inducto Osiandrismo, 1586. editus, in quo & VVigãdus Merlin⁹ animarum in Regiomontana Ciuitate Pyratæ, ex collectaneis eiusdẽ VVigandi, testantur Osiandrum fuisse hominem turbulentum, superbum, inflatum, odiosum, factiosum tyrannum: qui armata manu ad conciones & lectiones ascendebat: reliquos Theologos contrarium sentientes, hæreticos, impios, nebulones, proclamabat, gladijs & lanceis præsidentes, contra quos habere se tria A. A. A. dicebat, quibus omnes protereret, Allmechtigen, hoc est, omnipotentem Deum Albertũ Ducem & Adamum carnificem. Quòd omnes, qui se illi opponerent siue VVittembergen. siue alij Theologi, non veritatis, sed ventris & luxuriæ id causa facerent, quos etiam appellabat superbos, laudipetas, factiosos, cæcos, mendaces, indoctos stupidos, asinos, crassos, corydones, fratres ignorãtiæ, Dei blasphematores, spiritus mendaces, malæ conscientiæ homines, contra conscientiam CHRISTVM, Apostolos, contra Spiritum, sanctum peccantes, à diabolo excæcatos, in sathanæ potestatem datos, nouos Iudas pro dito-

tores,quos coram toto mundo,quàm diu sta bit,velit ita diffamare, vt iniustam infamiam ad finem vsque mundi nemo vnquam possit eluere:idq; se facturum ita clarè & manifestè profitetur,vt ipsi septennes pueri capere possint veritatem:& si lenis hæc & moderata admonitio, nil profuerit; necesse fore castris, armis,omnes aggredi,atq; gladio punire. Ait ibidem, quòd Lutherum Philippus protraxerit ad hanc Aristotelicam philosophiam: Nolle se ex libris Lutheri,sine libris vtriusq; testamenti doceri.

Sacramentarij Anabaptistas extra Ecclesiam collocant.

EXtant Acta disputationis in Frankental, In ijs Sacramentariorum hæc verba contra Anabaptistas leguntur: Si vos,inquit,Ecclesia Dei eritis, sequetur Deum sine populo & Ecclesia fuisse, vsq; ad Annum 1522. in quo Nicolaus Storck,& paulò pòst Thomas Muncerus, prima doctrinæ vestræ fundamenta posuerunt. Nam si vel omnes historias perlegatis, nullum ab exordio mundi populum inuenietis, qui Confessionem fidei vestræ similem habuerit. Quia verò neq; Deus à principio sine populo & Ecclesia, neq; sempiternus ille Rex Iesus Christus sine regno fuit,vestra autem congregatio primum anno 1522.

cœpit; sequitur, vos veram Dei Ecclesiam atque populum esse non posse.

Budneus Ebionita, Czechouicium Samosatenitam & Græcæ & Latinæ linguæ ignarum profitetur.

Budneus in annotationibus suis, in versionem noui testamenti Polonicam, super primum caput Actuum Apostolorum, loquens de illis Lucæ verbis; Primum sermonem feci &c. Cùm, inquit, ista meus aduersarius non intelligat, fit vt nesciat quid loquatur cuius hoc loco mentionem non facerem; nihil enim interest, nisi & me & alios omnes interpretes laceraret, & apud magnos viros traduceret, apud hos pręsertim, qui pręter Sclauonicam & Russicam linguam alias ignorãt: & quia ipse plures non nouit, alios quoq; deterret, à Latina præsertim, dicens, Omnes errores es Latina versione proficisci, quam solam, nisi illi discipuli ostendissent, fortasse adhuc Idolis sacrificaret. Illud certè ridiculum, quòd iste tam doctus Doctor, Gregorium Theologum, & Ioannẽ Chrysostomum pro Sclauis habet, Platonem autem & Aristotelem Græcos plilosophos, scribens ad quendam Senatorem, pro Latinis reputat. Ita miser in minimis errat, neque tamen primas cuiquam concedit. Cùm tamen consultè faceret si Iacobi consilium audiret, Nunc iste vix Alphabetũ Græcum est assequutus, & iam vult haberi Demosthenes.

Budneus, Bezam diabolo seruire & seruos Dei trucidare ait.

BEza reprehendit Erasmum, quod alicubi dixerit de loco illo Pauli 1. Tim. 3. Magnum est pietatis sacramentum &c. Mihi subolet Deum additum fuisse hoc loco, apud Græcos aduersus hæreticos Arianos: Et ait Budneus: Ipse miser Beza, in hoc diabolo seruit, non Erasmus, qui manifestam veritatem conatur extinguere, & falsitatem substituere qui etiam cum Antichristo Romano seruos Dei interficit, sicut ante annos aliquot Valẽ. Gentilem virum pium, & accuratum diuinæ veritatis indagatorem ad supplicium adegit, & paulò ante, Caluinus præceptor eius, Michaelem Seruetum. *In Annotationibus Noui Testament.*

Lutherus, Caluinus, Musculus, populum Euangelicum, Diabolos vocant incarnatos, Epicureos, belluas.

LVtherus in Colloquijs, folio 244. testatur, scholæ suæ discipulos magnam partem Epicureos esse, metiri conciones ex suo cerebro, & hoc quærere, vt bonos dies habeant. In Papatu talia nebulonũ portenta nõ inueniri, vocari reformatos, cùm re ipsa potius incarnati dæmones esse videantur. Decerpere ex Euangelio, quod ipsis allube-

ſcit, atq; interea voluntatem Dei conculcare pedibus, imò Deum ipſum blaſphemare, ſuperbos eſſe nebulones, & nunc magis auaritiæ deditos, quàm vnquam antea fuerint in papatu: atque eò rem redijſſe, vt ſi cui libeat cœtum aliquem nebulonum, vſurariorum, diſſolutorum, rebellium, atq; fraudulentorum hominum, intueri; futurum, vt is ciuitatem aliquam Euangelicam ingreſſus, eius farinæ complures inueniat. Vix inter Paganos, Iudæos, Turcas, aut infideles alios homines, adeò contumaces, reperiri, apud quos omnis honeſtas, & quicquid eſt virtutum penitus interierit, neq; vllius peccati ratio habeatur. Nullam iſthic morum emendationem animaduerti, ſed Epicuræam & omninò belluinam vitam tranſigi. In locum ieiunij, noctes atq; dies comeſſandi, & pergræcandi conſuetudinem ſucceſſiſſe. In locum eleemoſynarum, oppreſſionem, & expilationem pauperum. In locum humilitatis, ſuperbiam, elationem, & luxum in veſtitu fœdiſſimum, &c. In locum orationis, blaſphemias in ſanctum Dei nomen. *Caluinus ſerm.10. & 30. in Epiſt. ad Epheſ. Muſculus in lib. de prophetia* CHRISTI.

Zuinglius furores Lutheri deſcribit fumo & flamma plenos, Trotz/Plotz/ꝛc.

ZVinglius in reſponſione A.V.a. depingit Lutherum præ iracundia mente motum, ſur-

ſurſum deorſum curſitãtem, micantẽ oculis, fumum flammasque ſpirantem, & conuicia proteruius euomentem, quę etiam, Suermemus, Diabolus, Nebulo, Hæreticus, latro, ſeditioſus, Hyppocrita, Troß / Boltz / Plotz / Plitz, Tonit. Po. pu. pa. Plumb. & id genus furioſas voces.

Gallus teſtatur, non de minimis, ſed de maximis articulis inter Euangelicos diſceptari.

NOn ſunt inquit, in Theſibus & Hipoteſibus, vtiq; inter nos parua certamina, neq; de rebus minutis, ſed de ſublimibus articulis doctrinæ Chriſtianæ, de Lege & Euangelio, de iuſtificatione & bonis operibus, de Sacramentis & Cæremoniarum vſu quæ nullo pacto cõponi, vel reticeri aut diſſimulari poſſunt; ſunt enim meræ contradictiones, quæ concordiam non ferunt.

Selneccerus, de omnibus propè fidei Articulis, inter Euangelicos controuerti teſtatur.

NIcolaus Selneccerus in Pſalmum 131. De publica inquit diſcordia in Eccleſia, non eſt quod interroges: loquor autem, non de diſcordia, quæ nobis neceſſario de fidei doctrina, cum Papiſtis atq; alijs hæreticis intercedit; ſed de ea, quę inter nos ipſos eſt, qui puram noui Euangelij doctrinam habere gloriamur. Mota enim ſunt certamina atq; rixæ,

de rebus Adiaphoris, de bonis operibus, de iuſtitia noſtra coram Deo, de libero arbitrio de præſentia & participatione Corporis & Sanguinis Chriſti in Cœna, de humanitate Chriſti, de proprietate humanæ naturæ in Chriſto, de maieſtate Chriſti, de eius Aſcenſione, & ſeſſione ad dexteram Dei, de vbiquitate, deque rebus alijs. Ibi rixandi atque contendendi, neque finis eſt, neque modus vllus: quilibet in hoc laborat, vt iuſtam habere cauſam videatur, atque alium opprimere nititur. Et quiſquis noui aliquid proferre poteſt, vnde nomen venetur, is facit liberè.

Scotici Miniſtri, Helueticorum Miniſtrorum Confeſsionem reyciunt.

EDita eſt confeſſio quædam Tiguri cum hac inſcriptione 1566. Confeſſio & expoſitio ſimplex Orthodoxæ fidei, & dogmatum Catholicorum ſynceræ religionis Chriſtianæ concorditer ab Eccleſiæ Chriſti Miniſtris, q̃ ſunt in Heluetia, Tiguri, Bernæ, Scaphuſij, Sang Galli, Curiæ Rhetorum, & apud Confœderatos, Milchouſij, item & Biennæ: quibus adiunxerunt ſe, & Geneuen. Eccleſię Miniſtri (ô magna Eccleſiæ victoria) edita in hoc, vt vniuerſis teſtentur fidelibus, quòd in vnitate veræ & antiquæ Chriſti Eccleſiæ perſtent, neque vlla noua, aut erronea dogmata ſpar-

ſpargant, atq; ideo etiam nihil conſortij cum vllis ſectis aut hæreſibus habeāt: hoc demum vulgato tempore, qui de ea æſtimari, pijs omnibus liceat. Ea porrò cùm ad fratres ipſorũ miſſa eſſet in Scotiam, reiecta fuit à Miniſtris illius regni æquè Caluiniſtis, vt ipſi ſcriptores teſtantur, imò verò teſte Niniano Vinzetho, ne inter ipſos Miniſtros diſtraheretur, ſeuerè interdictum.

Stancarus, Pinczouienſes apud quos primum Rabinum agebat, hæreſeos conuincit: & è contra Pinczouien. Stancarum expulerunt, relegârunt, condemnârunt.

EXtat examinatio Stancari ſuper Confeſſione Pinczouianorum Cracouiæ Anno 1562. edita, in qua conuincuntur hæreſeos. Sic in ea de ſe, & de diſcipulis quōdam ſuis, Stancarus loquitur: Quærendum eſt imprimis, num Pinczouiani approbent hanc ſuam editam Confeſſionem fidei per omnia, an non? ſi non approbant; cur eam ediderunt, pro vera & pura doctrina fidei, contra Stancarum, propter quem illam impreſſerunt, vt in illa apertè loquuntur? Si autem eam approbant, interrogo eos, quæ nam ſit eorum Confeſſionis ſumma, de Trinitate, & mediatore Chriſto Domino? Si dicunt Patrem, & filium & Spiritum ſanctum vnum eſſe Deum, vnam voluntatem, vnam operationem, & media-

torem esse Christum secundùm humanitatẽ, & non secundùm diuinitatem; rectè cum Catholica Ecclesia sentiunt,& sic immeritò publicarunt me Stancarum esse hæreticum, & contra iustitiam me expulerunt, & in exiliũ relegarunt,fidemque quam profitentur Catholicam, in me condemnarunt, & ob id, grauiter puniendi, nisi seipsos retractauerint.

Stancarus, Bullingerum, Martyrem, Caluinum, Genuenses, Tygurinos, Hæreticos, Arianos & Manichæos vocat.

EXtat libellus Stancari de Trinitate,& Mediatore Christo,aduersus Henricum Bullingerum, Petrum Martyrem, Caluinum,& Geneuenses reliquos, & Tygurinæ Ecclesiæ Ministros, Ecclesiæ Dei perturbatores, In eo verbis quæ sequuntur vtitur. Omnino mihi nunc ita negotium est cum Tygurinis, Arianis,& Eutychianis,sicut olim erat Augustino cum Manichæis hæreticis. Nam eodem modo, licèt stilo diuerso, vt illi tunc, ita isti nunc,diuinam naturam in conditionem seruilem conijciunt, & è throno Maiestatis suæ deijciunt Et paulò post aliquot in locis: Hæc Caluinus, Arianus, hæc Tygurini Manichei. Et iterum: Videat Senatus Geneuen. qualem Theologum habeat, & quàm accuratè scriptu-

pturam & patres interpretetur iſte, ſi dijs placet, Magnus Theologus.

Caſimiriani Matheologi, Caluinicolæ, quæruntur ſe à Smidelino, & alijs Lutheromanitis condemnari, & hæreticæ, impiæq; doctrinæ accuſari, vocantq; ſuos, Anathematiſtas.

CAluinicolæ de Luthericolis ſic in ſua Admonitione Cap. 1. loquuntur. Ac principiò quidem, apud omnes caret controuerſia, librum eum, in quo hæreticæ impiæque doctrinæ accuſantur & condemnantur illi, qui de omnibus Chriſtianæ religionis capitibus, nihil extra ſcripturam Propheticam & Apoſtolicam, nihil extra ſymbola Chriſtianorum Catholica, nihil denique extra conſenſum apertiſsimum totius purioris & antiquioris Eccleſiæ, neque ſentiunt, neq; profitentur, neque ſcribunt, neque loquuntur, normam docendi & iudicandi in Eccleſia Chriſti, conſtitui nequaquam oportere. Tales verò cùm ſint Anathematiſmi iſtius libri, hanc ſolam cauſam, ad autoritatem tanti iudicij illi abrogandam ſufficere arbitramur. Condemnantur autem in illis hęreſeos, quos illi vocant Sacramentarios, hoc eſt, qui de Cœna & perſona Chriſti ab ipſis diſſentiunt. Quod nam verò ob crimen? ob quem erro-

rem? ob quam blaſphemiam? quia carneam & oſſeam, verè humani corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti ſubſtantiam, in omnibus locis, & creaturis exiſtere: in pane autem, Cœnæ Dominicæ, carnem, & in vino ſanguinem eius, piorum & impiorum ore comedi & bibi non credunt. Hoc eſt illud grande nefas & morte piandum, quod ſi non committeremus, iam exemti eſſemus anathemati. Nam in alijs doctrinæ noſtrę partibus, quod cum colore aliquo reprehendant, nę ipſi quidem Anathematiſtæ habent. Idem in cap. 4. De autoritate Confeſs. Auguſt. Poſtquam, aiunt, à nobis ſolidiſsimè & clariſsimè oſtenſum eſt, in vtraq; controuerſia, de perſona & de Cœna Chriſti, Sacram ſcripturam, ſymbola, & antiquitatem Eccleſiæ, ſtare à noſtris partibus: neque ab ipſis hoc refutari poteſt, vt ſemel ſe à diſputatione liberent, & expeditiorem ad nos condemnandos viam ingrediantur: huc tandem redeunt, vt nos pertinaces & ſpinoſos ſophiſtas eſſe dicant: qui doctrinam ſcripturæ, & Eccleſiæ Orthodoxæ, verſutis interpretationibus deprauemus: cum quibus non ſit amplius diſputandum: ad quorum dicta & ſcripta, non tantùm aures & oculos, ſed etiam regiones & vrbes claudi oporteat; partim, ne cui ſubtile noſtrum venenum adhæreſcat, & obrepat; partim,

quia

quia ſumus iam dudum condemnati hęretici, qui veræ Chriſti Eccleſiæ nunq̃ fuerimus membra & ſocij: Atrox ſententia, ſed quæ illis eſt ratio? Exhibita eſt, inquiũt, Año XXX. Carolo V. Imperatori Romanorum in Comicijs Auguſtanis, Confeſsio Principum & Ordinum Imperij, qui tum repurgatam Euangelij doctrinam contra Papatum profitebantur: ea Confeſsio ſummam & normam continet omnis veræ doctrinæ in ſcriptura ſacra, Symbolis & Orthodoxis veterum ſcriptis traditæ: Ab hac igitur Confeſsionis forma, quicumque vlla in parte diſcedunt, à veritate & à verbo Dei aberrant, & tanquam alieni à vera Dei Eccleſia, iuſtiſsimè condemnantur, vitantur, & velut lupi à Chriſti ouilibus arcentur. Inde pronunciant nos, quia Confeſsioni Auguſtanæ non aſſentiamur, crimen hæreſeos effugere non poſſe. Hæc eſt illorum pro confeſſo ſumpta oratio, qua multos bonos, fidem illorum ſequentes, à veritatis inquiſitione abducunt: ſed iam dudum à noſtris gemina reſponſione ſatis luculenter ſunt refutati. Vtrumq; ꝙ ipſi ſumunt negamus. Qui enim diſceſsionis à ſcriptura & Symbolis conuinci non poteſt; is propter diſſenſionẽ ab Auguſt. Confeſsione nullo iure damnari poteſt hæreſeos. Et nos à Confeſsione Auguſtana rectè intellecta

non

non dissentire, candidis & veritatis ac pacis studiosis iudicibus abundè est demonstratum.

Theologi & Ministri verbi Caluini, in ditione Casimiri, Augustanam Confessionem, ex nouem causis imperfectionis arguunt, & male prospectum fore Ecclesijs putant, si ex illa sola pendendum sit.

OStendimus hactenus, aiunt Casimiriani Satrapę, quare nulla particularis Confessio debeat æquari Symbolis vniuersalis Ecclesiæ: si autem res diligentius expendantur, etiam peculiares in Augustanæ Confessionis formula, rationes videre non est difficile; quare non debeat in illum vsque gradum extolli, & omnes aliarum Ecclesiarum Confessiones, autoritate sua abolere vel obscurare.

Primum ex illis, quæ diximus, intelligi potest, quàm non sit æquum, vnam, aut aliquas Ecclesias particulares, præscribere sentiendi, agendi, & loquendi formulam, omnibus in mundo Ecclesijs, hac autoritate; vt omnes, qui non sine exceptione in eam formulam iurare velint, habeantur pro hæreticis, ab Ecclesia Catholica, & fraternitate Christiana, ac societate pacis polyticæ alieni: & velut catharmata & aleatores exterminandi, nulla præsertim interueniente legitima dis-

disſidij cognitione & diiudicatione. Nec igitur Auguſtanæ, nec alteri Confeſsioni particulari, hoc deferendum eſt; vt omnibus ecclesiis, niſi quatenus vltrò, & ſalua ſua libertate, eam acceptant, obtrudatur.

Secundò, Auguſtana Confeſsio ſcripta eſt annis, non ita multis, poſt reformationis initium, in quo præſertim in controuerſijs varijs, arduis, & difficilibus, poſt tenebras tam diuturnas & denſas, quàm fuerunt ſub papatu, non ſubitò omnia rectiſsimè perſpiciuntur & explicantur. Nihil autem neq; imprudentius, neq; iniquius fuerit, quàm non permittere Eccleſiæ, & pijs doctoribus, vt ſucceſsu temporis proficiant in veritatis cognitione & explicatione, vſu rerum & ipſis certaminibus admoniti: quædam plenius, purius dexterius tradant & declarent.

Tertiò, Scripta eſt Auguſtana Confeſsio paucorum Theologorum conſilio. Notum eſt enim, paucos Imperij ordines eam exhibuiſſe. Paucos illic ſecum habebant Theologos in Conuentu Auguſtano: & inter hos ipſos pauci erant ad Confeſsionem ſcribendam idonei, ita vt labor ſcriptionis & defenſionis vni Melanchtoni incumberet, vt patet ex iam recitata ipſius adiutorum deſcriptione, & ex verbis ipſius in eadem Epiſtola.

Quartò, ſcripta eſt in feſtinatione & temporis

poris angustia: Augustę in diuersorio, in Comitijs, vrgente Imperatoris postulatione; & calumnijs improbissimis Pontificiorum, quibus erat opponenda; vt testatur illud votum eiusdem authoris in eodem loco.

Quintò, scripta & exhibita est, in maximo metu præsentium periculorum, quæ creabant profitentibus Euangelium, apud Imperatorem & alios Principes, aduersarij Papistæ, atrocibus calumnijs, cruentis consilijs & incitationibus. Idcirco studium fuit Confessionis authoribus, omnia Papatus vlcera & idolomaniam, in ijs articulis, de quibus tum scribendum putarunt, quàm parcissimè & lenissimè attingere. Ita factum est, vt de multis articulis, qui erant odiosi, nulla fieret mentio: & illa tantùm reprehenderentur, quæ neque Imperator acriter tuebatur, & quorum cordatiorees etiam inter aduersarios pudebat ob manifestā absurditatem, & de quibus cœptum erat, à Luthero disputari: atque hæc ipsa etiam capita, multò parcius, & mitius, quàm res postulat, sint exposita.

Sextò, illi ipsi, qui Confessionem Augustanam scripserunt, approbarunt & ediderunt, aliqua subinde in ea correxerunt, addiderūt, declarârunt; vt satis ostendit editionū diuersitas: denique totam retexuerunt, & repetiuerunt, meliori & pleniori forma; vt testa-

testatur præfatio Saxonicæ Confeſsionis, quædam in ea narrari plenius: quandoquidem re ſatis ſunt teſtati, ne ſibi quidem ſatisfacere illam primam formulam, tumultuariè collectam, tantum abeſt, vt eam omnibus aliijs Confeſsionibus, quæ ſcribi poſſent, anteferri, ne dum de omnium eccleſiarum doctrina iudicandi normam eſſe voluerint.

Septimò, Sunt quædam in Auguſtana Cōfeſsione & Apologia, quæ ne ipſi quidem acerrimi eius propugnatores probant aut recipiunt, neque nos ſanè probanda aut recipienda ſimpliciter exiſtimamus. In editionis Germanicæ, decimo articulo, qui eſt de Cœna Domini, dicitur verum corpus & ſanguinem Chriſti, verè ſub ſpecie panis & vini, in Cœna eſſe præſentia. Hæc verba ſonant, non ſubſtantiam, ſed duntaxat ſpeciem panis & vini adeſſe, & operire corpus Chriſti, latens ſub vtraque ſpecie per concomitantiam carnis & ſanguinis. Propterea ſunt à Papiſtis acceptata, tanquam cum ſua opinione congruentia, vt teſtatur confutatio à Papiſtis oppoſita Confeſsioni, in hiſtoria Confeſsionis Auguſtanæ, à Theologis edita. Neq; tum contradixerunt autores, Confeſsionis ſiue ex metu, ſiue ex hæſitatione.

Octauò, Etiam non deſinunt in Auguſtana Confeſsione, quę illam profitentes nō eodem ſenſu accipiunt, nec eodē modo declarant;

rant; vt in doctrina de libero arbitrio, & de Cœna Domini est manifestum. Re ipsa igitur ostendunt, quædam in ea esse obscura, imperfecta, & ambigua, & declarationem requirentia, quod tamen potius temporum, quàm autorum culpę tribuendum est. In nostris Confessionibus non est, quod nos quidem sciamus, de cuius sensu, vel in nostris, vel in alijs Ecclesijs ambigatur, qa scapham, scapham dicimus.

Denique, si hoc etiam libet considerare, non ad prȩferendas, hoc nomine nostrorum Confessiones Augustanæ, sed ad iudiciorum duntaxat asperitatem mitigandam, referunt se ad Confessionem Augustanam, pleræque in Germania Ecclesiæ, & quæ illic ad septentrionem sunt, neque tamen sine dissidijs, teste libro Concordiæ. Interea verò Confessiones, seu Confessionem potius nostram (absit inuidia dicto) non pauciores, nec minores, nec sanè deteriùs constitutæ: nec paucioribus, doctrina, pietate, & omni virtutum genere, præstantibus viris, & omni ætate, sexu & ordine, fortissimis Christi Martyribus, ornatæ Ecclesiæ, multorum regnorum & gentium constanter & concorditer amplectuntur, quos cum multis millib. subscriptorum libri Concordiæ conferre nec iniustum nec indignum fuerit.

In admonitione Christian. de li. Concordiæ.

The-

Theologi & Ministri verbi Caluini, in ditione Casimiri, aiunt, Lutherum non fuisse Prophetam, non Enochum, non Eliam, non Euangelistam, non Doctorem Ecclesiæ miraculis probatum, sed professorem tantùm Academiæ VVittenbergens. Scripta eius nolunt esse normam dogmatum: & Librum Concordiæ Bergens. nil nisi errores continere testantur.

IN Admonitione sua, de Libro Concordiæ Bergensis, sic de Luthero loquuntur Theologi Casimiriani capit. 6. de autoritate Lutheri. Hic verò nobis Theologi postremam suam machinam admouent, in qua spē omnem victoriȩ collocant, cùm alia ipsorum tela, omnia iam ab aliquot annis sic sint excepta, confracta, repulsa, & in ipsos retorta; vt etiam in puerorum fabellas abierint.

Quicquid alij Confessionis Augustanæ Socij senserint, Doctorem Lutherum tamen aiunt, aliter eam intellexisse, qui sit habendus præcipuus author Confessionis, & omni exceptione maior interpres: & cuius libri debeant esse norma & commentarius, & intelligendæ Confessionis doctrinæ in omnibus Ecclesijs, & decisionib. cōtrouersiarum. Ab huius ergo sententia de corpore Christi, & Cœna Domini cùm discedamus; etiam à scriptura, & Confessione Augustana, & Ecclesia Catholica nos dissentire, ac proinde

hæreſeos, iuſtè condemnari concludunt: ſuumq; librum, quia cum Luthero faciat Auguſtanæ Confeſsioni congruere, nos autem à Luthero diſſentiẽtes, cum ea pugnare ſubinde inculcant, atque idcircò, cùm libri Bergenſis dogmata, ſine valido aliquo ferrumine, cum Auguſtana Confeſsione, & Apologia connecti, & cohærere non poſſe animaduerterent; excißis è corpore doctrinæ libris, à Philippo ſcriptis, Catechiſmos & articulos Smalcaldicos, Lutheri in locum eorum repoſuerunt; vt per illos libro ſuo aditum in Cõfeſsionem & nouum doctrinæ corpus pararent. At hic poſſumus rurſus vno verbo reſpondere, fruſtrà Deo opponi homines. Antequam igitur Theologi oſtendãt, nos à Deo diſſentire & condemnari, nihil agunt, opponentes nobis opinionem & condemnationẽ Lutheri; ſed propter illos, quibus fucum faciunt, de autoritate ſcriptorum Lutheri, de Cœna Domini, coegerunt, & nunc iterum cogunt nos admonere viros pios & cordatos in Germania, qua cautione opus ſit in lectione librorum Lutheri; quandoquidem Lutheri nomen præcipuũ, imò ſolum eſt ipſorũ doctrinæ fundamentum: quæ enim alia eius firmamenta afferunt; ea dicis cauſa potius prętexunt, quàm quod illorum robore confidant.

Reſpon-

Respondemus igitur huic Theologorum argumento, quod ante hac toties responsum est, sententiam & scripta Lutheri, præsertim de humana natura Christi, & de Eucharistia, nequaquam oportere normam esse exponendæ vel scripturæ, vel Augustanæ Confessionis, vel iudicandi de doctrinæ veritate, & discernendi Orthodoxos ab hęreticis. Deinde verò, ex his omnibus, non potest nec debet colligi, Luth. & ipsius scripta pro norma doctrinæ Ecclesiasticæ habenda esse; cum qua, quicquid congruit, orthodoxum; à qua quicquid discrepat, hæreticum pronuncietur. Principiò enim, ad intelligendum rectè articulum fidei, Credo Ecclesiam Catholicam, scitu & obseruatu necessarium ingens discrimen, quo differunt à Prophetis & Apostolis, omnes alij ministri & doctores Ecclesiæ. Nulli prorsus alteri doctori, præter Apostolos, & Prophetas, competit autoritas illa iudicaria, vt ipsius doctrina sit regula fidei & religionis. Cùm ergo Lutherus non fuerit Propheta vel Apostolus, non sunt ad dogmata & verba ipsius alligandæ Ecclesiæ & conscientiæ, mentes & linguæ omnium, quasi ab illis discedi non possit, sine discessione à Deo, à veritate & ab Ecclesia. Et paulò inferius: Scimus istos Theologos, qui malunt subsistere in Catechismo Lutheri, quàm scrutari scripturas: magnis

clamoribus regerere, Lutherum esse Prophetam, quia & ipse sit immediatè, & extra ordinem à Deo excitatus, ad officium propheticum videlicet, repurgationem Ecclesiæ, quia miracula fuerint res ipsius gestæ, & successus, & multa futura prædixerit; ideóque sine exceptione tanquam Prophetam audiendum, qui errare non potuerit: nec desunt, qui Lutheri vaticinia collecta ediderint. Ne illudant nobis ambiguitate vocabuli. Prophetæ in veteri testamento, fuerunt doctores, vt dictum est, immediatè, & extra ordinariam vocationem, missi à Deo ad declarandam & repurgandam doctrinam legis, & illustrandam nouis miraculis promissionem de missa, habentes testimonia diuina, quòd non errarent in doctrina. Sed etiam in nouo testamento nominantur Prophetę, qui habebant donum prædicendi res futuras, quale est Pauli vaticinium, de postremis temporibus, & secundo aduentu Christi: quale item Agabi de captiuitate Pauli. Aut qui habent donum explicandi, & ad vsus ecclesiæ accommodandi doctrinam Prophetarum, nõ autem accipiunt à Deo noua oracula, quibus aliquid patefactionis diuinæ addatur olim traditis & confirmatis; sed ad vocẽ Prophetarũ & Apostolorũ alligati sunt. De hoc dono prophetiæ dicitur 1.Cor.1.3.4. Qui prophetat, loquitur hominibus, ad ædificationem, exhortationẽ, & consolationem. Si

Si hoc tertio ſenſu nominant Prophetam loquuntur quidem cum ſcriptura. Sed hoc genus Prophetiæ, habuerunt & habent & noſtræ & ipſorum Eccleſiæ, vt ad ſolum Lutherum non ſit reſtringendum, neq; hoc donum eximit doctores Cenſuræ & periculo erroris. Sed hîc eſt quæſtio, de prima vocis ſignificatione, quæ ſola facit doctrinam irreprehenſibilem. Hanc Prophetiam, qui Luthero arrogant, ſe & alios fallunt.

Teſtantur libri ipſius, teſtatur hiſtoria vitæ ipſius, in ſcholis inſtitutum fuiſſe, didiciſſe linguas, & bonas artes, & qualis tum erat, Theologiam: Legiſſe autem diligenter ſcripturam, & Auguſtini atq; aliorum libros, ex quibus hauſit initia illius lucis, quæ poſtea diſputationum vſu & ſtudio, aucta in ipſo paulatim, & confirmata eſt. Fuit etiam vocatus ad docendum ordinariè, à principe ſuo, & ab Academia VVittembergenſi. In hac vocatione, debuit veritatem agnitam non reticere. Etſi autem Deus ipſi oſtendit corruptelas Pontificias, quas pleriq; tum nondum videbant, tamen hanc lucem in eo accendit non immediato inſtinctu, ſed per media ordinaria, lectionem ſacræ ſcripturæ, meditationem, & ſententiarum collationem.

Miraculum autem quod ediderit, nullum audiuimus: nam fortunatio & defenſio curriculi ipſius, fuit beneficium Dei ordinari-

um, secundùm promissiones datas ipsum timentibus, ipsi fidentibus, & ipsum inuocantibus in labore vocationis. Quæ autem prædixit de pœnis ingratitudinis pro luce Euangelij donata, vel similia, non sunt noua oracula, sed veterum oraculorum scripturæ, ad nostra tempora accommodatio, quam facere possunt & debent etiam alij fideles, & prudentes Ecclesiæ doctores & ministri; pertinent enim ad Prophetiam tertio modo dictam, sicut & quod de functione Prophetica dicunt. Nam est fidelium omnium doctorum, si doctrinæ & cultus diuini corruptelas ex verbo Dei deprehenderint, in Ecclesiam irrepsisse, illas detegere, & suo loco dare operam, vt corrigantur.

Hinc tertium quoque patet, quòd ipsius doctrina examini non est exempta. Nunquam enim Lutherus sibi arrogauit hoc priuilegium Propheticum, & officium aliquid addendi scripturæ, neque vllum aliud Argumentum protulit, aut proferre debuit, quare ipsius doctrinæ credendū sit, nisi quia cum voce Prophetarum & Apostolorum cōgrueret. Non igitur ipse est norma, sed ad normam scripturæ examinandus, nō minus quàm alij doctores.

Neque verò est æquum, anteponi & opponi Luth. solum omnib. scriptoribus antiquis

& re-

& recentioribus, & ex ipſius ſcriptis de omnibus ferre ſententiam, ne dum hæreſeos damnari omnes, qui cum illis non conſentiunt: Veteres enim, tot ſeculis ante, quot vixerāt, orthodoxos agnouit Eccleſia vniuerſa; nec recentium veteribus, ſed potius veterum conſenſus recentibus autoritatem conciliat; ideòque veteres etiam aduerſarijs opponi poſſunt, non autem Lutherus vel alij Neoterici: habuerunt, & habent alij quoque ſua dona, alij alia, quæ variè Deus diſtribuit, nec Luthero vel cuiquam alteri dedit omnia: fuerunt etiam inſtrumenta alij Dei inſignia, & Eccleſiæ ſalutaria: nec minora, & noſtræ ſaluti minus neceſſaria certamina, pro Chriſti gloria ſuſtinuerunt olim pij & ſancti illi viri, qui furores Samoſatanicos, Arianos, Neſtorianos, Eutychianos, Macedonianos, Pelagianos, Manichæos, & Donatiſticos, & ſimilia monſtra profligarunt ab Eccleſia: quos omnes, quia nobiſcum de Chriſto, & de Cœna contra Lutherum ſentiunt, ex Eccleſia, quam Chriſtus per illos conſeruauit, tanquam hæreticos eijcere, quàm portentoſa fuerit audacia:

Et iterum, Etiam his temporibus pugnando contra Papatum, & alias hæreſes, ſcripturam & controuerſias explicando, Eccleſias conſtituendo, ſunt aliqui non minus bene meriti, quàm Lutherus. Extāt Eccleſiæ ipſorum.

rum opera constitutæ, quæ nec multitudine, nec ordine & pietate, nec intelligentia & puritate doctrinæ Euangelicæ (absit inuidia) cedunt ijs, quæ Lutheri opinionem de Cœna Domini sequuntur.

Quòd si etiam inter istos omnes nullus esset, qui cum Luthero conferri debeat, saltem plures vel omnes coniuncti; non erunt ipso minoris ponderis. At neque singuli, neque omnes simul iuncti, tam veteres quàm recentes doctores Ecclesiæ, sunt norma iudicandi de veritate doctrinæ. Multò minus ergo solius Lutheri hæc erit autoritas, vt ipsius scripta non sint subiecta fidelium censuræ, secundùm normam Prophetarum, & Apostolorum de illis, sicut de aliorum scriptis, agendæ.

Et paucis interiectis: Manifestum est ergo, illos pessimè de tota Christi Ecclesia mereri, & se suasque Ecclesias, aduersarijs iugulandas & deridendas propinare, qui Lutherum in Catalogum Prophetarum referunt, tertium Eliam faciunt, examini & censuræ Ecclesiarum eximunt, & libros ipsius regulam iudicandi de veritate dogmatum Ecclesiasticorum constituunt.

Quid existimabimus ô Domini & fratres nunc dicturum Lutherum, si reuiuisceret, his, qui illum tertium Eliam facientes, nec monachum, nec hominem esse meminerunt?

runt? Et iterum: Non difficile esset ex libris Lutheri proferre non pauca, in quibhalluci natio tam est manifesta, vt & ipse Lutheru s ea deinde retractauerit, & isti immodici ipsius laudatores, ea non possint defendere. En exemplum: Tom. 7. VVittemberg. fol. 402. sic scribit: Nos in Deum fiduciam nostram ponimus, qui à Maria corporaliter & spiritualiter in lucem hanc est editus, nec tamen corporaliter nec spiritualiter ab ea manducari & bibi voluit. Quis vnquam dixit Christū spiritualiter esse in lucem editum à Maria? Quis potest asseuerare, Mariam nunquam in congressibus Ecclesiæ post ascensionem filij sui in cœlum, vsam esse Eucharistia, eiq; pro suis in ipsam singularibus beneficijs egisse gratias? At secundum hanc Lutheri sententiam, aut nunquam communicauit cum Ecclesia, aut hoc faciens, non manducauit Christū corporaliter. Cur igitur tota Ecclesia manducat carnem eius corporaliter, quæ causa discriminis? cur soli matri non vera fuissent verba: Hoc est corpus meum? sed verum est quòd eum non manducauerit corporaliter, cùm sic eum manducet nemo Quòd autem nō sit manducatus à Maria spiritualiter, quomodo excusari poterit, Domino dicente: Amen amen dico vobis, nisi ederitis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem nō habebitis vitam in vobis?

En aliud Tom. Ienensi 3. in prima parte contra Cœlestes Prophetas. Primum dico, secundum legem Mosis, nullam aliam imaginem prohibitam esse præter imaginem Dei: Crucifixi autem, vel alterius sancti imaginem habere, non prohibitum est. Sicut Gallia non curat ius Saxonicum: sic, ne ingeratur nobis Moyses, nos in nouo Testamento Mosem nec videre nec audire volumus.

Item mandatum de statuis, & sabbatho, sunt cæremoniæ, quæ suo modo sunt sublatæ. At quomodo conueniunt hæc cum toties repetitis seuerissimis Dei præceptis Exod. 23. 24. & 34. 13. Nu. 33. 52. Deu. 2. 25. & 12. 3. Altaria eorum destruite, statuas confringite, lucos succidite? Quomodo cum exemplo Hizkiæ confringentis serpentem æneum? Et paulò inferius: Plura eius generis possunt ex Luthero colligi, sed non delectat nos collectio, mallemus ista sepeliri silentio; nisi aduersariorum improbitas cogeret nos, quædam pijs hominibus, quos suis clamoribus fascinant, monstrare; ex quibus constaret, non omnia sua Lutherum scripsisse spiritu Prophetico, sed fuisse hominem, qui & errare potuerit, & errauerit: & super fundamentum Apostolicum non semper aurum & argentum, sed aliquando etiam stipulam & fœnum superstruxerit, cuius alias partes citius, alias serius, alias in fine demum vitæ deposuerit.

Dam-

Damnant hæc Theologi Bergenſes,& tamen ad libros Lutheri tanquam ad regulam doctrinæ aſtringi volunt omnes Eccleſias. Magis autem probandum eſſet exemplum Theologorum,quod à Luthero diſcedunt, vbi cauſa diſcedendi manifeſta eſt, ſi libertatem hanc, quam ipſi licentiùs quàm nos vſurpant, nobis non adimerent, & non Lutherum vbi placet ipſis, Deum facerent, vbi non placet, æquè ac cæteros conculcarent.

Cum itaque Lutherus, aiunt illi ipſi Caſimiriani Sacramentarij, non fuerit Propheta, non fuerit Elias, non fuerit Euangeliſta, cùm in multis errauerit,cùm in controuerſia Cœnæ pro norma habuerit non verbum Dei vt ipſe gloriatur, ſed inueteratam opinionem Papatus, & figmenta Scholaſticorum: cùm multa in libris eius Eriſticis, nimis inconſideratè effuſa Sophiſmata, calumniæ, conuicia,hipperbolicè,præter pietatem multa,& modeſtiam, confidenter & arroganter dicta, ſcurriles in rebus ſerijs luſus, mimorũ ſannæ,& infacetæ facetiæ,cùm multa acerbè, & iniuriosè ſcripta, non tantum in Chriſti Eccleſias, in viros doctiſſimos, ſanctiſſimos, innocentiſſimos, ſed etiam in magnos Principes contumelioſa, & omninò Theologi Chriſtiani, & tanti viri perſona indigniſſima reperiantur; Non debet, non debet

in-

inquam, (Audite Euangelici, & vestrorum Euangelicorum dicta deuorate. Non debet, inquam, Lutheri libri, Lutheri sententiæ, Lutheri opiniones, esse norma Confessionis Augustanæ aut doctrinæ de cœna Domini. *Hactenus Casimiriani.*

Sacramentarij librum Concordiæ Bergensis à Smidelino, & sex alijs Lutheranis conflatum cum scriptura, symbolis veteris Ecclesiæ, & Confeßione Augustana pugnantem ostendunt.

HActenus, aiunt, in Epilogo suæ Admonitionis demonstrauimus, tam pietatem ac Ciuilem iustitiam, quam salutem Ecclesię & Reipublicę hortari, ne liber Bergensis habeatur pro regula doctrinam & Ecclesiam verã à falsa discernendi, vel de nobis aut nobiscũ sentientibus Iudicium faciendi, neq; ex eius libris decretis, piam, firmam, & salutarem Ecclesiarum concordiam vnquam constitui aut sperari posse: idq; his rationibus, quia doctrinam cum sacra scriptura, cum symbolis Catholicæ Ecclesiæ, cum Orthodoxa antiquitate, deniq; cum Augustana Confessione congruentem profitentes, multis calumnijs oneratos, non conuictos, non auditos, hæreseos condemnat; quia noua dogmata cõtinet, cum scriptura, Symbolis, veteri Ecclesia, & confessione Augustana pugnantia: quia sibi in

in suis assertionibus non constat: quia contra omnem diuini & homani, Ecclesiastici & polytici iuris, æquitatis & ordinis rationem, operatione Theologorum Bergensium, congestus, obtrusus & extrusus est: quia denique plurima, & grauissima damna, ad Ecclesias, Scholas, & Respublicas, ad omnes denique pios magistratus & subditos, ex illius exequutione reditura essent.

Faustus Socinus Trideista, Andream, Volanum, Zuinglio Caluinistam probris, maledictis, conuicijs plenum testatur. & rudem stolidumq; censet.

MOnueram ego, ait in lib. de Christi essentia pag. 270. fratrem nomine Volanũ, vt post hac in scriptis suis aliquantò modestior esse vellet, nec ita vt instituerat nos conuicijs & maledictis impetere, ac onerare pergeret; sed paruitné Volanus tam sanctæ admonitioni? Nihil minus: quin imò in hoc posteriori scripto suo, nil aliud egisse videtur, quàm vt nostros homines, me verò potissimũ probris & maledictis proscinderet, ac contumelijs p̃meret Pag. verò 17. eiusdẽ libri, Miror, inquit, te tam parum in rerum diuinarum cõgnitione profecisse; vt multi, qui alioqui præ te rudes stolidiq; censeri debent, & vixdum sacrarum literarum volumina euoluere cœperunt, tibi iam palmam prӕripuerint, & iam ad

ad diuini templi adyta propius accesserint, cùm tu adhuc in ipso atrij limine consistis. Et pag. 12. ait Volanum & suos vltra initia tã excellentis & salutaris viæ nũquam esse progressos, & in medio cursu Christi regni promouendi turpiter defecisse. Et pag. 37. Nõ est igitur, cur tantopere nostros irrideas, atque omni non Christiana modò charitate, sed humanitate etiam deposita, eos nisi sententiam mutent, crudelissimo quouis mortis genere necandos censeas.

Ioannes Schutz Lutheranus, Mahometanos, Arianos, & Caluinianos, fratres & sorores vocat.

MAhometismum ait Schutz libro 50 Causarum cap. 48. Arianismum & Caluinismum fratres & sorores voco, & tres caligas eiusdem panni. Et in serpẽte antiquo pag. 155. Sacramentarij, inquit, duplices sunt latrones. Nõ enim sufficit illis, quòd animas falsis dogmatibus occiderunt, verùm vbicunq; pacé externam perturbare possunt, & efficere, vt corpora etiam occidãtur, nil faciunt reliqui ad summam diligentiam.

Comites Mansfeldenses Iuniores cum suis Lutheranis Ministris, alios Lutheranos hæreticos sibi similes reprobant excommunicant, damnant, è cætu piorum eijciunt, Diabolo tradunt.

Ex-

EXtat Confessio Ecclesiæ quæ est in ditione Comitum Mansfeldensium iuniorum aduersus præcipuas hæreses, errores & sectas, quæ hactenus à verbo Dei & Confess. Augustana, siue repurgata per Lutherum doctrina, discedunt. M. Zacharia Prætorio Mansfeldensi Poeta Laureato authore 1560. In præfatione sic loquitur de suis Cóministris.

Manifestum est Candide lector, multas & varias passim corruptelas doctrinæ Christianæ hæreticorum sectas de improuiso partim insidiosè in Ecclesias nostras irrepere, partim audacter atq; violenter irrumpere. Cum enim foris Ecclesia, Dei beneficio, agat Alcyonia quædam insidiæ diaboli spargentis, hinc inde Zizania, seu infrugiferum & malignum semen in agro diuino minus aduertuntur, ab ignauis & securis auditoribus verbi, minusq́; cauentur. Interea tamen stertentibus atq; oscitantibus hominibus hostis ille & perpetuus colluctator noster, non agit cessatorem, sed vigilat & circuit tanquam leo rugiens, & excitat vnde quaque superborum hominum, atq; fanaticorum ingenia, qui inficiant gregem Dei pestilentissimis erroribus atq; dogmatibus falsis, quibus tam corpora nostra, quam animæ in æternum exitium aguntur. Hæreses autem quas in sua Confessione damnant Principes, sunt hæ quæ sequuntur.

Ana-

Anabaptiſtas. Seruetianos. Stancarianos.
Ieſuitas, quos Catholicos Orthodoxos eſſe ſacerdotes conſtat.
Suencfeldianos. Sacramẽtarios. Oſiãdrinos.
Defenſores liberi arbitrij.
Aſertores bonorum operum ad ſalutem.
Largitores rerum indifferentium, ſeu vt vocatur Adiaphoriſtas.

Miniſtri Danici Lutheranæ factionis. Miniſtros ex Anglia profugos, ſacramentariæ factionis reprobant, damnant, excommunicant, aqua & igni interdicunt ciuitatib. eijciunt.

EXtat ſimplex narratio de inſtituta ac demum diſſipata Belgarum aliorumq; peregrinorum in Anglia, Eccleſia, per Ioãnem Vtenhouium Gandauum Anno 1560. edita. Cui Ioannis à Lasko ſuam præfationem præfixit. Narrat in ea Vtenhouius, quod Laſcus Superintendens Eccleſiæ Peregrinorum in Anglia Reginæ Mariæ tempore, Regno abire iuſſus, cum hoc ipſo Vtenhouio, & alijs 175. Belgis, Gallis, Anglis, Scotis, filijs & nepotibus ſuis Polonis doctrinæ ſuæ aſſeclis, Poſt multas tempeſtates & reliqua nauigationis incommoda Coldingam peruenerunt, ſupplicationemque Chriſtiano Regi Daniæ obtulerunt qua petebant, vt vicem Eccleſiarũ noſtrarum (ipſiſsima ſunt porrectæ ſupplicationis verba) in hac ipſarum miſerrima diſſipa-

patione clementer commiserari, illisq; pro sua pietate sedem aliquam in Regno suo, ac publicum mynisterium (quali hactenus in Anglia iuxta verbum Dei vsæ fuerunt) permittere dignaretur. Paratos se ostendentes, & doctrinam suam & ritus suos approbare verbi Diuini auctoritate: sed sicut in Anglia à Papistis, sic in Dania à Lutheristis impetrare Sacramentarij nil potuerunt. verba respõsi Regij sic habent: Publicum Mynisterium, in nostris Ecclesijs permitti non potest. cum rituum præsertim ac cæremoniarum varietate: Idque has potissimum ob causas. Primum, quod Rex sibi persuadeat Regni sui cæremonias, verbi Diuini doctrinæ consentaneas esse, & proinde alias non permittendas. Deinde quod cum tot iam annis quietè illis in Regno suo Rex vsus est: noxium id fore putaret Regno suo, si diuersas ab illis cæremonias admittat: fieri enim non posse, quin statim visa earum diuersitate commoueātur, quod siue periculo fortè fieri non posset. Proinde non posse Regem peculiare vllum mynisterium, nostris Ecclesijs permittere quoquo modo, nolleque ipsum, vt hac in parte nobis quicq̃ omnino permittamus: præter voluntatem atq; authoritatem Maiestatis suæ. Hoc à Rege accepto responso, supplicarunt vicissim Regi & verbi Mininistris, vt per hanc saltem hyemem, vno aliquo in loco eiectæ Ec-

clesiæ verbi ac Baptismi possent exercere ministerium: sed responsum vicissim illis est à Cancellario. Regem certum esse, quod verbi Diuini puram atq; synceram habeat doctrinam, neq; sit admissurus vllas de Religione disputationes vllaue colloquia; sed nec rituum mutationem, quos nos ita pridem Ioannes Pomeranus, & alij magni nominis viri, ita vt iam erant in vsu instituisset. Lascus nihilominus cum suo eiectorum manipulo, præfidens in sua & suorum dicacitate, scriptum quoddam obtulit, in quo non pauca ex Concione Nouiomagi Regis Daniæ, Ecclesiastis annotata reprehẽdit & damnauit. Sed Rex & Ministri, magis etiam in sententia sua eijciendorum exulũ perstiterũt. Tres enim viri à Rege missi ad eos venerunt, renunciantes nullum de Religionis colloquium in Dania permissum iri: & absque mora ipsis discedendum esse, nisi se & doctrinæ & receptis Regni ipsius Ecclesiasticis ritibus accomodarent: imò & eorum socij qui Hafniæ essent reliqui, protinus è Regno cum vniuersa illorum supellectili pellerentur. Sumptu nihilominus in hospicijs persoluto, & addito dono centum talerorũ. Hic vicissim Lascus cum suis pro Ecclesiæ suæ hybernatione supplex institit, vel saltem, vt hominibus decrepitis ac mulierculis partui vicinis, duobusque tantum Superintendentis liberis Hieronymo

scili-

ſcilicet & Ioanni à Laſco vna cum ipſorum Pœdagogo hybernandi poteſtatem facere dignaretur: nihil tamen miſeri palanteſque Sacramentarij à miſericordiſſimis Luthero-manitis impetrare potuerũt. Poſtero namq; die bene mane, iuſsit Rex totam illam cohortem, ſine exceptione tam decrepitis, quam ęgrotis partuiq; vicinis mulierculis, prætérquam duobus Laſcij liberis & eorum Pædagogo, è Coldinga primum inde & ex vniuerſo Regno ſine mora excedere: aſperrima licet hyems eſſet, & tanta niuium altitudo, vt eam ipſius Regiæ arcis tecta, ſuſtinere vix poſſe viderentur. Coacti itaq; ſunt optimi Sacramentarij, bonis Lutheranis obedire, & ſine mora Coldinga pedem efferre, multis Miniſtrorum & reliquæ plebis Lutheranæ ſannis, dicterijs, & ſybilis comitati. Talis eſt ſcilicet, nouorum iſtorum Doctorũ & Theologorum concordia. O quam veriſsimè à Platone dictum diximus. Malus malo, quo propius adhæreret, eo maior illi fit inimicus.

Petrus Palladius Eccleſiæ Haffnienſis Lutheranus Superintendens, Laſcum, & ſocios eius damnat & ciuitate eijcit.

PAlladius Haffnienſis Superintendens Lutheranus, iuſſit vt Laſcij cohors fidem ſuã enũciaret, quod cũ per Hermetẽ Backereliũ

fecisset, diuersamq; à Lutheranis de Cœna opinione enunciasset: iussus est illico & Ciuitate & Regno excedere. Illi verò supplicare vicissim, vt misericordia tangeretur: tantam esse ventorum tempestatem, frigus acerrimũ altissimas niues, maris littora gelu concreta, vt cum infantibus & vxoribus suis, & decrepitis aliquot viris, grauidisq; mulieribus, vel extra ciuitatis portam, efferre pedem, sine vitæ periculo non possent. Sed humanissimi Lutherani, supplicibus atq; ad pedes abiectis Sacramentarijs, fraternæ scilicet charitatis memores, vim pœnasq; denũciant, nisi ante proximę diei vesperum è Regno discederent. Excusare illi, quod multa vitæ præsidia coëmissent, quæ nec secum auehere, nec ita cito distrahere liceret sed neq; sarcinas componere Altius itaq; supplicationem repetentes, per Christi passionem rogant, vt infantium & decrepitarum vxorcularum misererentur, saltemq; vnius mensis spatium ad habitãdum concederent. Negante hoc quoq; magistratu; iterum per Christi passionem, obtestantur, & per reuelati Euangelij dignitatẽ, vt saltẽ quatuordecẽ dierũ induciæ concederentur: sed ne hoc quidem Senatus permittit. Saltem octo diebus subsistere liceret, ne hoc quidem imò vero imperat minis denunciatis, vt tertia ad summum die hora octaua mane ad vnum absint omnes à ciuitate. Sacramen-

mentarij verò. In Turcas aiunt, talis non designaretur crudelitas cum tamẽ à vobis pro Christianis agnoscamur; sed si nostrum quisquam in vitæ suæ veniet dispendium, sciatis vos sanguinis illius reos. Dei vindictam euasuros non esse. Nequaqnam tamen his Euangelicorum fratrum miserijs Euangelici Lutherani moti sunt, vix vni ægerrimo & penè animam agenti viro tribusq; partui vicinis mulieribus hybernandi potestatem concesserunt. Partim igitur curribus per asperrima frigora, & altissimas cum suis vxorculis & infantulis; partim nauiculis boni illi Apostoli discedebant, ludibrijs & calumnijs, à Lutherano populo vndiq; lacessiti. Pauci quidam discedentibus alijs prandium in hospitio sumebant, sed illi quoq; à mensa surgere celeriterq; ad nauem, cum sarcinula quisq; sua properare iussi sunt. Naucleris porro sub capitis periculo denunciatum est à Senatu, vt quæcunq; tempestas impelleret ad terram Danicam, ne amplius reuerterentur. Ita scilicet tractant Lutheristæ Caluinistas.

Georgius Riken Pastor S. Catherinæ Rostochij Lutheranus Sacramentarios Diabolos vocat, ad gehennam damnat, multis in ipsos iactis conuicijs ciuitate eijcit.

ACcusat, ait Vthenhouius Pastor S. Catherinæ Sacramentarios Christi exules, quasi

ſi Chriſtum in verbis ſuis mentitum fuiſſe dicerent, erroremq́; vocat, tollere cæreorum vſum in Cœnæ Dominicæ adminiſtratione. Cumq́; in diſputando incaluiſſet, diabolos identidem ingeminat, ad gehennam prorſus damnat, multis in hos iactis conuicijs exire ciuitate iubet: tandem etiam efficit, vt duodecimo à ſuo aduentu die ciuitate pellerentur: cum cœlum eſſet alias inclemẽtiſſimum. Quocunq; autem ſe vertebant omnium conuicijs conſpuebantur.

Menno Simonis vincẽtius paſtor ad S. Georgiũ, Henningus paſtor ad D. Mariæ, Henricus Smedenſtede, Miniſtri VVimarienſes SemiLutherani, Laſcũ, Micronium, & reliquam cohortem Sacramentariam, Hæreticos. Suermeros, Diabolos, Nebulones. Eccleſiarum turbatores, appellant.

MIcronius cum Laſcana Sacramentaria cohorte VViſmariam veniens, ſupradictos Miniſtros Lutheranos ad diſputationem de re Sacramentaria euocauit, eam initio detractarunt, nolentes cum Suermeris Sacramentarijs & hæreticis ſermonem miſcere; Rogat viciſſim Micronius, ne præter Chriſtiani huius officiũ, incognitos & inauditos homines, ita contumelioſè & temerè abigant, & pro hæreticis condẽnent, ſe Chriſtianos eſſe propter Chriſti Euangelium, & nomen in volũtario exilio, duriſſimam crucẽ ſuſtinere. Chriſtianum, modeſtũ, priuatum ſe colloquium ex pe-

petere cum eius loci pastoribus vt veritas innotescat. Henningus verò Lutheranus. Imò inquit vos Suermeros & Sacramentarios esse, vt qui nolitis realem corporis Christi in Cœna præsentiam agnoscere. Estis proinde hæretici, nec ad vllum præterea colloquium admittendi quandoquidẽ cum hæreticis nõ est disputandum. Respondente Micronio: sic Papa aduersus olim pugnauit. Iratus Henningus, quid inquit huc ad Lutheranas turbãdus venistis Ecclesias, nisi improbi essetis in vestra mãsisetis patria. Nunc aũt vos nebulones diabolus huc adduxit, qui nostras bene pacatas turbaretis Ecclesias: & si quidem sic pergitis, Princeps noster suum in vos stringet gladium. Posthabita igitur vltro citroq; colloquia, oẽs nostri 22. Feb. die, domatim per publicos apparitores, iussu Senatus extra ciuitatem educti sunt, multis ibi quoq; Lutheranę plebis conuitijs & calumnijs onerati: tam verò lamentabile ait Vtenhouius fuit, mulierum infantium ac decrepitorum in tantis frigoribus oberrantium spectaculum, vt vel Saxea corda ad lachrymas permouisset, siquidem illo biduo, tanta fuit Boreæ frigorisque asperitas, vt aliquot infantibus, ne quid de adultioribus dicamus, manus præ frigore tumentes, & genæ silicum instar induratæ vix dum sequente demum vere, ad naturam redierint.

Lubecenses Ministri Lutherani, Ministros Sacramentarios damnant, & ciuitate exturbant.

LVbecam venientes Sacramentarij exules Petrum Briccium & Dionysium Lutheranos Ministros, ad disputationem prouocant, dicentes. Eos ad reddendam doctrinæ suæ rationem esse debere paratissimos. Non potestis aiunt, nisi cum magna vestri mynisterij infamia colloquium declinare, præsertim cum à vobis quotidie hæreseos accusemur, & è vestris ciuitatibus, veluti Sacrorum omnium profanatores absq; vlla misericordia pellamur, & ad gehennam etiam doctrinæ nostræ nomine à vobis condemnemur. Quæ omnia nobis haud dubiè sunt acerbissima. Leue esset à professis Christi hostibus talia, aut etiam grauiora propter Christum sustinere: sed à vobis, quos pro nostris fratribus & communis Euangelij Christi, professoribus hactenus duximus, istiusmodi experiri longe nobis est molestissimum, maximè cum (Deo teste) meliora ex verbo Dei per iusta colloquia discere parati sumus, nec tamē ad ea vsquam admittamur. Sed quicquid demum agerent, dicerent, scriberent quantumcunque plangerent Sacramentarij, quantascunq; tempestates anniq́ue incommoda cōmemorarent, noua colloquia postularēt: po-

ſterea die manè ait Vtenhoius, publicus apparitor iubet hoſpitem ipſorum vna cum omnibus peregrinis, hora pomeridiana ad Senatum venire, quo cum veniſſent, mandatum illis eſt, vt intra quadriduum ciuitate excederent omnes. Poſteaquam verò nullis precibus, vllam præter vxores, infantes & ſenes ſuos viribus iam exhauſtos dilationem impetrare poſſent (quantum hic culpæ in paſtoribus hæreat, iudicabit Dominus) parent noſtri, & Hamburgum petunt: erant autem quocunq; veniebant, omnium ferè cachinnis expoſiti, omnibus grauiſsima quæque de illis ſuſpicantibus.

VVeſtphalus Hamburgenſis Superintenden Luthero Zuinglianus cum reliquis Miniſtris Micronium, & eius cohortem Sacramentariam ridet, ad gehennam damnat, nebulonem vocat, indignum quo cum tractetur, ad extremum ciuitate eijcit.

MIcronius cum ſua cohorte Sacramentaria Hamburgum veniens, habito cum Ioachimo Vveſtphalo Superintendente colloquio, millies eſt in ſuis reſponſis clariſsima voce irriſus, ha ha ha he ha ha he, ad gehennam etiam condemnatus, cumq; diceret Micronius ſpiritus Prophetarũ prophetis ſubiecti ſunt, ha ha ha ait Vveſtphalus. Tu ne

Propheta es. O salue Propheta, ô merdacei Prophetæ, hæc aiit dicens: simul etiam vtraque manu caput suum cachinnans aperiebat, nec ad amicum colloquium descendere, cum eo voluit, dicens: sub illius iam citatæ prophetiæ prætextu, perpetuas ali in Ecclesia de doctrina dubitationes, sed si libet in publicū prodire, tuamq; doctrinā ad Ecclesię tuæ purgationem palàm approbare, libros conscribe, qui in multorum manus venire possunt, aut certè redito in Angliam, vel etiam alia Papismi loca. Instante nihilomin⁹ Micronio pro Colloquio Religionis, iratus VVestphalus. Quid nebulo iste cogitat? & frustra cum ipso tempus terimus. Abi tu Marthlerken. Et tu & Lascus tuus, multas in libellis vestris immiscuistis blasphemias, quas omnes semel gladio Dei conficiam. Micronius tñ supplicationem Senatui porrexit, pro publica disputatione. Senatus vero habito cum VVestphalo & ministris consilio. Decretum iam antea contra Sacramentarios latum, publicè in templis renouat valuisque affigit concionatores porrò magis atque magis aduersus Sacramentarios vociferabantur, ita vt coacti sint citra moram vllam ciuitatem relinquere. Ex hospitio quoque vbi diuerterant sub uesperum ex inopinato à loci præfecto pelluntur.

Lascus

Lascius cum suo Sacramentario cœtu, ait, nec Lutherum, nec Saxonicas Ecclesias nec August. Confess. haberi debere pro Catholica Ecclesia, ne dum pro Angelo aut Apostolo Dei, cum sibi non perpetuo, neq; per omnia constet.

EXtat colloquium Lascij & Sacramentariç suæ factionis ex Anglia eiectæ: cum Regis Daniæ Ministris & præcipue cum Paulo Nouiomago Regio concionatere. Dixit Nouiomagus se sequi Lutherum, qui Sacramentarios post contempta ab illis aliquot priora suæ scripta tandem condemnasset. Ad hæc porro Sacramentarij responderunt. Quod ad Lutheri exemplum productum attinet dicimus Lutherum ac Saxonicas Ecclesias, denique & August. Confess. non esse Catholicam Ecclesiam, tametsi non omnes qui Augustanã profitentur Confess. in hac sanè causa Sacramentaria modis planè inter sese omnib. consentirẽt. Nos quidem Luth. pro insigni Dei organo habere, memoriãq; illi⁹ apud nos Sacrosanctam esse, sed ille nihilominus spiritũ Sanct. iuxta mensuram datũ fuisse & proinde eo loco habendũ non esse, vt & falli & fallere non potuerit. Hunc honorem solis nos Propheticis & Apostol. scriptis deferre, vt nihil cõtineant, q̃ nõ ꝓ certo sit amplectẽdum ceterũ in inscriptis Luth. luculẽta extare testimonia, illũ sibi nõ ꝑpetuo, neq; ꝑ oĩa cõstare: & ꝓinde quãdoq; ẽt falsũ esse ne dũ ꝓ Angelo aut Apost. Dei (q vzt. errare nũq̃

potuerit) haberi aut habeat, aut poſsit. Quare & Lutheri ſcripta, & ipſam à Deo Auguſt. Confeſsionem ad ſcripturæ regulam & legitima Eccleſiarum iudicia reuocanda eſſe. neq́ue ex Lutheri dogmatis, aut etiam ex Aug. Confeſsionis authoritate, ita præiudicandū eſſe, vt ſcindantur Eccleſiæ, vtue Sanctorum communio in Catholica Dei Eccleſia (contra fidei noſtræ confeſsionem) violetur. Tu cauſa igitur Sacramentaria nos à Lutheri doctrina diſſentire, eo quod nobis doctrina ipſius verbo Dei & fidei Analogię conſentanea non eſſe videatur, noſq́; hic expetere cum omnib. modeſta, pia, & Chriſtiana colloquia, vt aut noſtra approbemus, aut meliora ex verbo Dei docentibus cum publica etiam noſtri pudefactione cedamus.

VVeſtphalus Luthero Zuinglianus Miniſter, Laſcū Sacramentarium Superintendentem vocat verſutum Argumentum ſintuoſum ſerpentem, Momum, Diabolum. Patrem hæreticorum, mendacem, calumniatorem, vrſum Sarmaticum. &c.

EXtat Reſponſio Laſcij Baſileæ 1560. impreſſa, VVeſtphalus epiſtolam ſuam in ſeruit. In ea his ſparſim verbis vtitur contra Laſcum VVeſtphalus; Legi ſcriptum Polonici Baronis, in quo verſutè cōtorquet ſeſe in modum ſinnoſi ſerpentis, vt transformet in hæreti-

reticum ſenſum verba Confeſ.& Apologiæ, Magno contemptu conatur eleuare vtriuſq; ſcripti authoritatem. Non videt oculus iſte Argus ſe lucem in tenebras conuertere: Reprehendit ſcilicet Momus iſte Epiſcopos veteris Eccleſiæ, qui fidem Nicenam collegerunt. Male habet Diabolum iſtum patrem hęreticorum, extare certam formam doctrinæ. Ideo vibrat venenata iacula contra Auguſtanam Confeſs. cui mendax iſte calumniator hoc imputat quod facit pernicioſa Secta Zuinglianorum. Et iterum. Hic videat vrſus iſte Sarmaticus. Hæc & id genus ſimilia in toto libello Vveſtphali leguntur.

Laſcus Sacramentarius VVeſtphalum Luthero: Zuingliſtam, vocat Ariſtarchum, Caipham, furioſum, Diaboli Prophetam, puritatem Apoſtolicam in doctrina & legitimo Sacramentorum vſu impedientem.

IN eadem qua ante citauimus Reſponſione, ſic Laſcus Vveſtphalum exagit. Opus Dei perturbat Diabolus exertato propheta ſuo VVeſtphalo, qui noua dogmata in Eccleſia ſibi tuenda ſumit ad perturbandam eius tranquillitatem & impedienda puritatẽ Apoſtolicam, in doctrina & Sacramentario vſu vibrat venenata iacula aduerſus humanitatem veram Chriſti Domini, prætextu Auguſt. Confeſs. cuius doctrinam impudenter

ter contra mentem & verba illius detorquet. Et paucis interiectis. Hic mihi Caipham in VVestphalo audire vidior. Et iterum. Bilē hic suā cohibeat. Aristarchus iste, qui non nisi cauillis sannis & conuitijs, agit omnia, vt ne mutus videatur. Et iterum hic palam ostendit, hæc Erinnis non ab alijs solum sed à semetipso etiam dissentire. Non enim à nobis, sed ab ipsomet VVestphalo horribile formatur Idolum, cum nouus hic Athlas Saxonicus, reales corporalesque suas. Iu sub. Cū pane cœnæ delitescentias connexiones ac distributiones per manus Ministri Corporis Christi, suas item vbiquitates approbare conatur.

Author libelli qui Collatio Stancari cum Nestorio inscribitur A: R. Lutheranus vocat Stancarum carnificem filij Dei, militem Sathanæ, monstrum, hæriticorum.

EEtat libellus Anonimus cum subscriptione A. R. cui titulus Collatio Nestorij cum Stancaro. Hæc in eo verba leguntur. Ecce Sathan per suos milites prodit & excitat monstra eadem quæ prius. In Germania excitauit post Lutherum Suencfeldium, Campanum, Monetamum, Anabaptistas & alios impios. In Polonia nostra in ipsis primitijs statim post iactum semen excitauit Geme-

sium

sium serueti discipulum ex multis monstris hęreticorũ conflatũ. Post hunc tandem Stancarum, verum Nestorium & Sabellium placarum, verum Nestorium & Sabellium plane per omnia Gemesio contrarium; & paucis interiectis. Non metuat ergo sibi Stancar' à Gentibus. Nam se Antichristum per legatum eius Cracouiæ, exhibita illi conformi Confessione & approbato Primatu Papæ commendauit, causamque contra pessimos Arrianos agendum constanter commisit. Nam metuat & Iudæus, quibus potius permittendos esse cœtus sacros Pinchouiæ quam pijs Euangelicis persuadebant, & paulò post: an non ipse hic videt se esse carnificem filij Dei, verbi incarnati, qui Christum diuidit, non distinguit, excludendo tantum in humanitate, tantum homo.

Stancarus Philippum Melanthonem & Franciscum Dauidis Arrio comparat, imò doctrinam Philippi peiorem ostendit quam Arrij doctrinam.

EXTAT libellus Stancari cum hac inscriptione Collatio doctrinæ Arrij & Philippi Melanthonis & Francisci Diuidis aliquorumque Saxonum de filio Dei Domino nostro Iesu Christo, quod vna sit & eadem

eadem hęc in eo verba leguntur. Ex hac collatione diligenter facta manifeſtum euadit Philippi Melanchtonis, Caſparis Helti, Franciſci Dauidis, & Mathiæ Hebler, plebani Cibilienſis, cum complicibus doctrinam de filio Dei Domino noſtro Ieſu Chriſto Arrianam eſſe, & per conſequens Hæreticam damnatam & reprobatam à tota vniuerſali Eccleſia, authoritate verbi Dei à mille & ducentis Annis & vltra ſicut aut Arrius opera quæ Chriſtus faciebat ſecundum ſuā veram & perfectam humanitatem ad eius diuinitatem tranſferebat, vt eam patri negaretur cōſubſtantialem. Sic & Philippus & Franciſcus Dauidis, & Caſpar Heltus & Mathias Hebler Plebanus Cibinenſis & ſimiles Saxones faciunt, cum ea, quæ humanitatis Chriſti ſunt, ad eius diuinitatis iniuriam transferunt, imo verò hec doctrina quam Philippus & Franciſcus Dauidis profitentur, hæreſim Arrij in blaſphemia longè ſuperat. Nam quatenus is qui Saxones miniſtri non Chriſti ſed Antichriſti dicunt Chriſtum Dominum, ſecundum diuinitatem orare, ſupplicare, mediare, obedire, gloriam poſtulare cum Arrio & Arrianis planè conueniūt, & ſic Arriani ſunt & per conſequens condemnati quatenus verò volunt Chriſtum ſecundum diuinitatem æqualem & conſubſtantialem eſſe (ſicuti re vera eſt) patri & talia opera facere ſecundum

eandem

eandem diuinitatem, quam cum Patre ex spiritu Sancto communem habet. Noua blasphemia & noua hæresis est in vnum Deum Trinitatem.

Heßhusius Superintendens in Helmstat M. VVolfgangum, Amelungum ministrum Caluinisticum in Zerpst, & reliquos eius consortes; vocat mendaces, impudicos falsarios, qui nullam venam ne vnicam guttullam viri boni vel hominis Christiani habent.

EXtat exemplum cuiusdam epistolæ Tilemanni Heshusij ad quendam ex præcipua nobilitate Anno 1591. In qua grauissimè queritur quod insimulatus fuerit à VVolfgango Amelungo Caluinismi. Id tam molestè fert Heshusius, vt exclamet ô vos mendacissimi impudentissimi peruersissimi Caluinistæ, qui in omnibus venis vestris guttulam vllam von habetis, ne dum fidelis Christiani, sed nec boni viri. Quomodo potestis calumniam hãc vestram qua dicitis quod idẽ vos in Zerpst, quod Heshusius in Helmstat, profitemini coram Ecclesiam Christi, coram populo fideli coram bonis & genuis viris defendere. In causis ciuilibus si quis ita peruerse gereret, profecto pœnas, non euaderet nunc VVolfgangus Amelungus & prædicatores in Zerbst in reb. diuinis fideiq;

negotijs ita agunt procaciter & impudenter vt nemo Christi poßit credere eos regi Spiritu Dei nisi quod Caluinistici Suermeri verbum Dei non magni faciũt, dum modo malam suam causam cerussent, & exornent verborum ampullis & simplices decipiant: omni arte, fraude, dolo vtuntur, & licet in falsitate deprehendantur & ex cõmunicentur, nõ eos tamen pudet. Non possum itaque prætermittere, nec officio conscientiæ honoriq; meo deesse, sed profiteor quod ego Heshusius cum Vuolfgango Amelungo & eius complicibus in doctrina & fide non conuenio, sed habeo Amelungum pro falso doctore, blasphematore perfido & impio Sacramentario; scio quoq; quod ille in corde mecum non sentit, in magnis fidei articulis quidcũq; tandem coram Principibus prætendat. Iudico etiam necessarium vt omnes Deum timentes ab isto blasphemo sibi caueant.

EPILOGVS.
AVTHORIS.

NON sic, ò Christiane Lector, Catholici Orthodoxi doctores, sed iuxta Pauli pręceptum honore inuicem præueniunt, charitatem fraternitatis diligentes, nec vnus supra alterum inflatur. Cyprianum vocat Nazianzenus totius orbis eximium decus: cineri-

bus

bus eius tribuit dæmonum profligationem, morborum depulsionem: Basilium virtutis legem appellat, fidei fulcimen, veritatis Canonem, Ecclesiæ characterem, fidum ministrum, Sacerdotem magnum, Spiritus sancti habitaculũ: Basilius vicissim Gregorio tum recte fidei, tum zeli incredibilis laudem tribuit: Ambrosium hominem Dei, Athanasium Ecclesiasticarum vocat infirmitatum medicum: Augustinus Hieronymum, fratrem dulcissimum in Domini membris valde honorandum: Hieronimus Augustinum Episcopum toto orbe notissimum, sanctum a venerabilem Papam: sed hæc vetera. Hoc ipso sexcentesimo seculo, supra millesimum quo isti caupones Euangelici, vt canes rabiosi inuicem comedunt, sicut iam dictum est, nonne summa videtur inter Orthodoxos scriptores & doctores consensio, non solum in tradenda fidei ratione, sed in eo prorsus honore tribuendo & in conseruanda charitis fraternitate, quã Paulus requirit? Eckius vocat Roffensem vita & eruditione admirabilem, Roseum, Emserum, Fabrum, Catharinum, Albertum, Carpensem, Clichtoueum, Cochleum, Titelmanum, Vicellium fortissimos Antagonistas, veros verbi Dei interpretes, Pighium omnium disciplinarum peritia exercitum, Illi vicissim Eckium Atletam Christi, Pauli linguã, Lutheri mo-

tem, & id genus appellant. Scirletus Osium Hæreticorum malleum, Osius vocabat Scirletum spiritus Sanctus Bibliothecam: Osorius Hosium omnibus virtutibus ornatissimum, summæq; sapientiæ disciplinis instructissimum appellat; Hosius Osorium Christianum Ciceronem, Theologię dignitatem verbis exæquantem vocabat: Canisius Hosium scriptorem elegantissimum, Theologum præstantissimum, & Episcopum optimum appellat: Hosius Canisium Hæreticorum malleum, & nouum Augustæ Apostolum: Cromerus Hosium sanctum & pium Episcopum, Hosius Cromerum prudentem & oculatum scriptorem: Socolouius Toletum & obseruat & dilaudat, Toletus Socolouium omnibus Encomijs exornat: Pouodouium Scarga, Scargam dilaudat Pouodouius: Belarminus Gregoriũ de Valẽtia, Gregorius Belarminum, vt spiritus Sancti Amanuensem suspicit. Sed difficile est omnia sigillatim recensere. Videantur libri omnium nostræ gentis Catholicorum scriptorũ, Hosij, Cromeri, Orichouij, Patricij, Socolouij, Solicouij, Pouodouij. Scargij, Gorscij, Vvagrouicij, Nouicampiani, Herbesti, Vvarsauicij; oculis quisq; suis perspiciet, quàm magna sit inter illos & Canisios, Lindanos, Tapperos, Fabros, Staphilos, Eberos, Surios, Phlugios, Sonnios, Germanicæ nationis Theologos,

gos,voluntatum & ſententiarum conſenſio: quàm humiliter dona Spiritus S. alter admiratur in altero. Sic etiam Pammelij, Vigorei, Sanctij, Democharis, & Genebrardi Galli, Sotos, Alfonſos, Canos, Medinas, Maldonatos, Fontidonios, Torrēſes, Polancos, Nauarros, Canos, Hiſpanos admirantur. Sic Oſorij, Payuæ, Caſalij, Forrerij, Luſitani, Polos, Sãderos, Stapletonos, Alanos, Copos, & alios Anglos ſuſpiciunt, omnique dignos honore & reuerentia putant: ſic alij alios. Quare id? quia in diuerſitate linguarũ oris, eſt vna lingua cordis, quia Chriſtum ſequuntur, colligentem, non Luth. aut Caluinum diſpergentem, quia non ſunt alta ſapientes, ſed humilibus conſẽtientes, quia non quærunt quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti, quia vnus aduerſus alterũ non inflatur pro alio. Amat in Nauarro Toletus abſolutam Sacrorum Canonum, totiuſq; iuris Eccleſiaſtici cognitionem. Amat in Toleto Nauarrus S. Theolo. profundiſsimam interpretationem. Admiratur in Belarmino Lyndanus exactiſsimam hæreticorum refutationem, Belarminus in Lydano zeli contentioniſque magnitudinem. Inuicem laudant, inuicem honorant, ſuſpiciunt, fouent, vt par eſt, vnius corporis membra: non dicit caput pedibus, non eſtis mihi neceſſarij. Corpus ipſornm, vt habet, D. Iob, quaſi ſcuta fuſilia compactum, ſquammis ſe

ne, in eadem pixide ſpiritus Sancti calamos ſuos intingebant: iſti in tetri cacodæmonis ſchola, è Megeræ pixide, ira & odio tincti, vbi ſempiternus horror inhabitat; tanquam è machina, horridos ſtridores, & fætores, vnus in alterum euomit: ac ne quid cum Paulo & Catholicis habere commune videantur, Cacangelia ſua ſecum nonconferunt, ſed immiſsiones per angelos malos verba Dei putant, & nocturna ſomnia, Euangelia. Vidimus Gallicam diſputationem Pariſijs habitam 1566. inter Vvigoreum, & Sanctium doctores Catholicos, & Barbas Eſpinam, & Oulbras Miniſtros hæreticos: qui cùm interrogarentur, ſenſum ſacræ ſcripturæ vnde petendum putarent, reſponderunt, quòd in corde quiſq; ſuo ſenſum ſcripturæ haberet, ex ſpiritus Sanct. inſpiratione, qui neminem vult perire. O Suiſticos Doctores: De Caluino quoque ſcribit vir doctiſsimus Genebrardus, in ſua ad Daneũ reſponſione, quòd erat inflatior, quàm vt per alios proficere publicè cerni vellet. Optimos enim authores, nullo loco & honore dignabatur: Bibliothecam habebat, Beza teſte, minimè exæquantem 200. libellarum precium. Quaſcunque autem per vim in vrbibus, Monaſterijs, Eccleſijs, Regum & Principum palatijs, ſatellites ſui occuparũt; eas furore barbarico dilacerarunt, diſcerpſerunt, incenderunt, perdide-

ptistas à Trideistis, Trideistas ab Atheistis, nigro Cacodæmoni traditos. Atheistas, omnium calculis, & in terris & in cœlis reprobatos, & damnatos. Et istos quidem, vt pestem præsentem, cane peius & angue fugias: Catholicos autem & Orthodoxos Doctores & scriptores, in diuersitate linguarum oris, vna lingua cordis loquentes & scribentes, ob illud, quod nobis Christus tantoperè commendauit, amoris & vnitatis vinculum, quo vnus adhæret alteri, & vnus (vt ait Iob) vni coniungitur, ob eam, quam Paulo præstant obedientiam, dum vnus contra alterum non inflatur, idem docentes, idem sentientes, idem sapientes, vt homines spiritu Dei plenos suspicias: illosque tibi vitæ duces diuineq; volũtatis interpretes adhibeas. Narro tibi lector, non errabis, ita mihi propitium precor iustum illum viuorum & mortuorum iudicem, Christum Deum nostrum: non errabis: per eorum enim vestigia ad eam cathedram vnitatis peruenies, in qua Dominus, vt loquitur Augustinus, doctrinam posuit veritatis. Illam dico, in qua Christũ Romanis Petrus annunciauit, vbi Paulus prędicauit, quos literis appellauit, & fidem probauit, vbi sanguine, quam vterq; tradidit, doctrinam, obsignauit. Cui soli hanc laudem Irenæus tribuit, quòd in eà perpetuo conseruata fuerit Apostolica traditio: cui totam

M Christi,

doctrinam Apostolos cum sanguine profudisse, Tertullianus ait: quam matricem ac radicem Ecclesiæ Catholicæ vocat, nec ad eam accessum habere potuisse vllam perfidiam, refert Cyprianus: quam matrem & caput omnium Ecclesiarum appellat Athanasius: quam visere videreq; ob beatos Petri Paulique cineres, cupiebat Chrysostomus: quam incorruptæ Patrum doctrinæ ita fuisse tenacem, testatur Hieronymus & Ambrosius; vt quoties Romana fides diceretur, Catholica intelligeretur, vbi semper Apostolicæ Cathedræ, viguisse principatum, narrat Augustinus: quam hæretici fœtoris expertem permansisse, Apostolicamque gratiam inuiolatam custodiuisse, testis est Theodoretus: cuius fidem non posse sentire defectum scribit Bernardus: quam magisterij sui primordia ex apice Apostolico accepisse testatur Lanfrancus: nec hęreticum pronunciare dubitat omnem hominem, quisquis à Romana Ecclesia in fidei doctrina discordat. Quam tibi mentem vt ille inspirare dignetur, qui neminem vult perire, sed omnes cupit ad cognitionem veritatis peruenire, Christus Iesus Dominus noster, precor & opto.

PLATO

PLATO IN DE REPVB.

COnſtat ſapientiores, meliores, potentioreſque ad agendum, iuſtos eſſe: iniuſtos autem, ne inuicem quidem tractare quicquam poſſe.

IDEM IN DE AMICITIA.

QVi ſimile ſimili amicum eſſe dicunt, id ſignificant, quòd ſolus bonus, ſoli bono eſt amicus; malus autem, nec bono nec malo vnquam re vera amicus efficitur.